

Onsdagen den 7 februari

Kl. 09.00–13.39
16.00–16.14

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 17 januari justerades.

§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2017/18:3959 och 3963 till konstitutionsutskottet

2017/18:3965 och 3966 till skatteutskottet

2017/18:3968–3973 till socialutskottet

EU-dokument

KOM(2017) 753 till miljö- och jordbruksutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 3 april.*

KOM(2018) 51 till socialutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 3 april.*

§ 3 Några frågor om alkohol

*Några frågor
om alkohol*

Trafikutskottets betänkande 2017/18:TU7

Några frågor om alkohol (prop. 2017/18:63)
föredrogs.

Anf. 1 JOHAN ANDERSSON (S):

Herr talman! I dag kommer vi att behandla ett förslag om ändring av körkortslagen, en lagändring som är en förutsättning för att Sverige ska uppfylla sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv, det så kallade tredje körkortsdirektivet. Jag yrkar bifall till utskottets förslag när det gäller den frågan. Jag tycker inte att den är särskilt komplicerad i den delen. Detta är en naturlig följd av vårt medlemskap i EU och inte minst en förbättring.

Jag tänkte faktiskt i första hand fokusera på de andra ärenden som vi också behandlar i samma betänkande. Först gäller det regeringens hantering av riksdagens tillkännagivande om införandet av alkobommar i gränshamnar. Det är en fråga som har hanterats under en längre period av trafikutskottet och som har följts av utskottet med stort intresse från bägge blocken. Den har också hanterats väldigt noggrant med beredning och annat.

Nu är detta färdigt för införande. Regeringen har i budgetpropositionen för 2018 anslagit 63 miljoner till investeringar och 15 miljoner till ökade driftskostnader under perioden 2018–2020. Trafikverket har fått ett tydligt uppdrag: att införa de här anläggningarna. Det kommer att ske stegvis. Minst en anläggning ska vara i drift senast den 1 juli 2018, det vill säga i sommar. Hela uppdraget ska slutredovisas till regeringen den 31 december 2020.

Det här är en fråga som jag tror att vi i utskottet kanske har varit naiva kring. Vi har trott och förväntat oss att det ska gå snabbare än vad det har gjorts. Vi ska komma ihåg att många av de hamnar som detta nu kommer att införas i är kommunalt ägda. Det finns flera intressenter i ägarstrukturen. Det gäller också naturligtvis att ha med hamnbolagen i det ställningstagande som man har gjort.

När det gäller tillkännagivandet om längre och tyngre fordon – och till följd av detta generösare dispensgivning – har riksdagen under våren fattat beslut om att detta ska genomföras. Det pågår nu ett omfattande arbete i Regeringskansliet med förordningsförändringar till följd av detta. Förändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2018, det vill säga om ungefär en och en halv månad. Regeringen beslutade också den 30 november 2017 om ändringar i trafikförordningen för att under en provperiod möjliggöra färd med längre och tyngre fordon eller fordonståg. De ändringarna trädde i kraft den 1 februari 2018 och ger bättre förutsättningar för att utveckla nya tekniker och konstruktioner.

Som ni som lyssnar på debatten hör har regeringen levererat på området, vilket är väldigt angeläget för alla oss som färdas ute i trafiken, både för att stärka den svenska trafiksäkerheten och inte minst för att utveckla godspolitiken.

Jag vill med detta också yrka bifall till den gemensamma motivreservationen från oss socialdemokrater och Miljöpartiet.
(Applåder)

Anf. 2 EMMA WALLRUP (V):

Herr talman! Jag har lite svårt att tala på grund av förkylning och svår hosta. Jag vill därför bara i korthet yrka bifall till vår reservation nr 1, som gäller frågan om alkoholås. Vi tror att det behöver ligga kvar som det ligger i dag, eftersom det hjälper många människor och är funktionellt. Jag stannar där, eftersom jag har lite problem med rösten.

Anf. 3 STEN BERGHEDEN (M):

Herr talman! Med hänvisning till de föregående partiföreträdare som varit uppe i talarstolen kan jag säga att vi i stora drag är överens när det gäller det här betänkandet. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet. Det vi har diskuterat är egentligen hur tillkännagivandena har skett och hur snabbt man har jobbat. Där har vi väl lite synpunkter. Det kanske inte har

varit det längsta benet som har ställts framför det andra benet, utan det har gått rätt så trögt inne i Regeringskansliet.

Men nu är vi i alla fall här med detta betänkande, och jag tycker att det är bra. Vi har i våra hamnar och gränsstationer problem med att det kommer in chaufförer som sätter sig i sina bilar, kör ut på våra vägar och utgör en oerhört stor olycksrisk, både för sig själva och framför allt för andra människor som finns ute på vägen. Detta måste vi få stopp för. Jag tycker att detta är bra. Nykterheten på våra vägar är helt avgörande för trafiksäkerheten.

Vi startade projektet med alkobommarna 2012 under alliansregeringen. Sedan jobbade vi vidare med en utvärdering under 2014. Denna utvärdering visade väldigt positiva resultat, vilket gjorde att vi ville sätta upp alkobommar i hamnarna. Efter det, herr talman, har det nu gått nästan fyra år, men vi har fortfarande inga alkobommar i våra gränsstationer eller våra hamnar. Det är väl det som jag tycker är lite anmärkningsvärt, framför allt med tanke på de höga toner som hördes från socialistiska företrädare före valet. När vi hade genomfört provomgångarna nere i Göteborgs hamn och uppe i Stockholm fick vi höra: Varför plockar man ned de här bommarna i stället för att låta dem sitta kvar permanent? Nu har det som sagt snart gått fyra år, och vi ser fortfarande inga permanenta bommar.

Jag tycker ändå sammanfattningsvis att det är bra att vi har kommit så här långt. Vi är överens om att vi måste se till att få upp de här bommarna. Sedan är jag lite orolig för takten på utbyggnaden. Den kunde kanske vara lite snabbare, med tanke på att det inte får råda en konkurrenshämmande situation mellan våra olika hamnar och gränsstationer i Sverige. När vi sätter upp bommarna behöver det ske relativt snabbt över hela landet, så att konkurrenssituationen inte förvrids.

Herr talman! En annan fråga som man kanske också behöver ta upp i detta sammanhang, när vi ändå talar om alkoholås, alkobommar och annat, är de oroväckande siffrorna när det gäller antalet utandningsprov här i Sverige. De har sjunkit drastiskt under den här regeringen. Från drygt 123 000 utandningsprov år 2015 har det sjunkit ned till strax över 30 000 år 2016. Därför kanske man behöver ta tag i även det arbete som måste ske ute på våra vägar när det gäller utandningsprov. Om människor som dricker och kör bil känner sig säkra på att det är minimal risk att åka dit i Sverige är det självklart stor risk att de också åker omkring onyktra. Man behöver kanske ha en lite bättre ambitionsnivå när det gäller utandningsproven. Detta har ramlat ned långt.

Men vad gäller alkobommarna tycker jag att det är bra att vi har kommit så här långt. Jag hoppas att vi kommer att bevaka väldigt noga att de kommer upp i tid, att det blir bra och att vi får stopp på de onyktra chaufförerna, som tar sig ut på våra vägar i Sverige på det ena eller andra sättet. (Applåder)

Anf. 4 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Sten, för ditt inlägg!

Jag håller inte riktigt med om din historiebeteckning när det gäller framför allt alkobommarna och hanteringen av detta. Det är mycket riktigt så att den tidigare borgerliga regeringen påbörjade arbetet 2012. Det visar väl att det tog mycket längre tid än vad man hade tänkt sig. Det kom inget aktivt förslag under mandatperioden 2012–2014.

Det är vad vi nu har berett fram i den delen. Som jag sa i mitt anförande handlar det väldigt mycket om ägarstrukturerna i de olika hamnarna. Sten, som tidigare har varit kommunalt aktiv, vet att det krävs att en hel del andra frågor måste hanteras – bygglov, tillfarer och andra delar. Det är en del kopplat till detta.

Vi har nu, som jag sa inledningsvis, finansierat införandet av bomnarna. Det är ett sätt för att det inte ska vara konkurrenshämmande. Jag håller med dig om att det är viktigt att hantera det så att man inte väljer andra hamnar i den här delen. Det är en angelägen fråga.

Sten tog också upp polisens hantering av utandningsprov. Det är bara att påminna Sten om att det inte är riksdag och regering som ger direktiven till Polismyndigheten på det sättet, utan det är polisen själv. Vi var överens om en polisorganisation. Den innebär att det blir en tydligare struktur där politiken inte ska vara inne och peta. Däremot påtalar vi med jämna mellanrum och följer frågan hur trafikpolisen ska kunna hantera det.

Min fråga till Sten i den delen är: På vilket sätt driver ni från ert håll frågorna när det gäller framför allt polisverksamheten?

Anf. 5 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Tack för frågan! Jag vidhåller fortfarande att det var brösttoner innan vi var färdiga med detta 2014 om att det bara var att sätta upp alkobommarna i hamnarna. Det var saktfärdigt från den gamla regeringen som höll på i två års tid med att göra utvärderingen och proven. Sedan har det nästan gått fyra år innan man kom fram till att de ska sättas upp, och de är fortfarande inte uppsatta.

Ambitionen är att den första bommen ska vara uppsatt den 1 juli. Det tycker jag är bra. Men i det läget ska Socialdemokraterna kanske påminnas om att det är väldigt lätt att sitta i opposition och lova saker och ting som man sedan inte klarar att leverera i majoritet. Detta är ett ypperligt bevis.

Man gjorde lite fel i de här sammanhangen och var inte tydlig nog mot Trafikverket med att tala om: Vi ska ha upp dem. Man gav förutsättningslöst Trafikverket i uppdrag att titta på om de gick att sätta upp. Man tappade nästan ett år i utredningstid innan man fick fart på det igen. Det är regeringens ansvar att se till att hålla tempot. Det är bra att det är finansierat. Det är nästan förutsättningen för att kunna sätta upp dem. Det är självklart, och det ligger med i den andra delen.

När det gäller polisens arbete tycker jag att Johan passar rätt kraftigt i sammanhanget. Vi har väl ändå några former av ambitioner att man även måste kolla utandningsproven ute på våra vägar. I detta läge sjunker antalet drastiskt. Det ger en sådan tydlig signal där ute att det är väldigt liten risk att åka dit om du kör onykter.

Både regeringen och riksdagen borde vara upplysta om att det just nu görs väldigt få utandningsprov där ute. Det ökar risken för att det är människor som kör omkring onyktra som inte blir tagna. I det läget behöver ministern och andra påpeka detta för polisen. Det kan vara en allvarlig brist.

Anf. 6 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Sten, för ditt svar! Vi ska kanske inte träta i talarstolen om vem som är mest god av oss när det handlar om tra-

fiksäkerhet och annat. Vi står inför en kommande valrörelse. Skulle olyckan vara framme på valdagen att det blir ett majoritetsskifte får vi se vilken situation som kommer att företes efter valet.

Jag kan bara här konstatera att nu levererar regeringen genom framför allt budgeten. Jag håller med Sten i den delen. Det är kanske det absolut viktigaste instrumentet att tydligt anvisa medel till detta. Sedan kommer vi från utskottet att följa arbetet med ett stort intresse som jag ser det.

När det gäller polisens situation jobbar vi med det från majoritetens sida. Vi har ingångar direkt till departementet och följer frågan med stor uppskattning och ser vad som händer. Jag känner mig inte heller tillfreds med att antalet utandningsprov har minskat. Det är en sådan fråga som vi får hantera på bästa sätt.

Återigen är det strikt så att vi har reformerat Polismyndigheten, och det är nu en tydligare styrning i den delen. Det är viktigt att ha med sig det utifrån våra roller som förtroendevalda och med den organisation som i dag finns för att hantera frågorna.

Anf. 7 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Herr talman! Jag kan svara på den fråga som Johan Andersson ställde till mig tidigare om hur vi ser på polisens arbete framåt. Vi moderater tycker att trafikpolisen behöver ha ett tydligare uppdrag och en tydligare roll. Vi tittar rätt mycket på den tyska varianten på detta som heter BAG där man har en mer särpräglad trafikpolis som jobbar mycket mot yrkestrafiken. Det är en modell som tilltalar oss och som vi tittar vidare på. Det skulle kunna vara bra för att komma åt det olagliga när det gäller ren yrkestrafik att vi har specialiserade poliser som kan slå till på ett helt annat sätt.

När det gäller polissituationen som sådan vet vi hur den är. Vi behöver ha fram fler poliser, och då behöver vi ha fler utbildningar. När jag ändå står här kan jag passa på att trycka på för att vi kanske behöver ha en till ny polis-skola i Sverige. Vi har slagits rätt hårt från Västsverige för att vi vill ha en sådan placering i Borås. Vi har fortfarande inte sett några tendenser till att den skulle landa. Det vore bra om vi fick fram fler utbildningsplatser i olika områden av Sverige för att attrahera fler att välja detta yrke.

Vi behöver börja där. Det handlar om ekonomi och utbildningar så att vi får fram fler poliser. I detta läge är det den sittande regeringen som har ansvaret för att leverera. Jag önskar att det vore lite mer verkstad.

Anf. 8 NINA LUNDSTRÖM (L):

Herr talman! I dag behandlar vi frågor som rör alkohol. Vi har också i debatten varit inne på alkobommar.

Herr talman! Av de motorfordonsförare som dör i trafikolyckor har ca 20 procent alkohol i kroppen. Vid singelolyckor är det nästan hälften. Det är en självklarhet för de flesta att inte dricka alkohol eller använda andra droger och sedan sätta sig bakom ratten.

Ändå har vi i Sverige minst 15 000 resor varje dag med förare som är så påverkade att de skulle dömas för rattfylleri om de upptäcktes, allt detta enligt Trafikverket. Olycksrisken för alkoholpåverkade förare är ungefär 100 gånger större än för nyktra förare. En onykter förare utgör också en stor risk för andra människor i trafiken.

Herr talman! Propositionen från regeringen som berör frågan om ändring i körkortslagen står vi i Liberalerna bakom. Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag om ändringar i körkortslagen. Lagändringarna syftar till att Sverige ska uppfylla sina skyldigheter enligt Europaparlamentets och rådets direktiv.

Herr talman! Betänkandet behandlar också frågan om alkobommar. Det finns ett tillkännagivande som anses färdigbehandlat. Mellan 2013 och 2015 genomfördes försöksprojekt med automatisk nykterhetskontroll i både Göteborg och Stockholm. I mars 2015 agerade trafikutskottet och begärde att regeringen skulle agera skyndsamt för inrättandet av alkobommar.

Våren 2015 gav regeringen Trafikverket i uppdrag att analysera de juridiska, ekonomiska och praktiska förutsättningarna för att införa de automatiska nykterhetskontrollerna. Uppdraget redovisades 2015.

Frågan är vad ”skyndsamt” innebär.

Hamnar och färjelägen har under lång tid betraktats som riskmiljöer för rattfylleri av såväl polis som tull och kustbevakning. Jag talade häromdagen med en person som har jobbat som sjuksköterska till sjöss och som tyckte att detta försök var bland det bästa som har genomförts, eftersom det också har en förebyggande effekt. Resultatet från utförda nykterhetskontroller i hamnarna förstärker denna bild och indikerar att rattfylleri kan vara flera gånger så vanligt i anslutning till dessa miljöer.

Det finns därför goda skäl att upprätthålla frekventa och effektiva nykterhetskontroller i hamnarna. Alkobommarna kan hindra rattfulla förare från att köra ut på våra vägar. Det kan rädda liv. Försöken med alkobommar visar att antalet onyktra yrkesförare minskade. Förutom att alkobommarna hindrar berusade förare att komma ut i trafiken har rutinmässiga alkoholtester i färjeterminaler även haft en avskräckande effekt. Kontrollerna innebär att personer som har kommit med bil på färjorna måste passera en alkobom innan de kan lämna hamnen. Alla som passerar kontrollstationerna måste blåsa godkänd färg för att få fortsätta att köra. Därför innebär en successiv utbyggnad av alkobommar en betydande insats för trafiksäkerheten. De legala förutsättningarna har utretts av Rikspolisstyrelsens rättsavdelning, och resultaten har redovisats.

Herr talman! Riksdagen har tillkännagivit för regeringen att regeringen skyndsamt ska återkomma med hur man ska införa alkobommar. När det gäller frågan om insatser mot alkohol vid bilkörning betonade utskottet i betänkande 2016/17:TU11 att det är angeläget att fortsätta att driva arbetet med införandet av alkobommar framåt. Utskottet har noterat detta vid flera tillfällen.

Därför, herr talman, tycker jag att det är beklagligt att det tar så lång tid att komma framåt i frågorna. Varför går det så långsamt? Jag noterar att det finns en motivreservation från regeringspartierna där man menar att det inte går långsamt. Men jag tycker att det går långsamt. När man, som har utlovats här, inför en alkobom i år – möjligtvis och någonstans – ska det dessutom slutredovisas 2020. Det går alldeles för långsamt.

Jag noterar att det står så här i motivreservationen från regeringspartierna: Vi anser inte att regeringen har brustit i skyndsamhet.

Det är beklagligt att det går så långsamt. Jag skulle gärna ha velat höra en kommentar från Karin Svensson Smith, som är ordförande i trafikutskottet, men jag noterar att hon inte är i kammaren. Kanske någon från

Socialdemokraterna kan svara på frågorna: När kommer den första bommen? Var kommer den att sättas upp? Hur kommer fortsättningen att se ut? Vad innebär det att agera skyndsamt?

Herr talman! Jag tycker att man ska skynda på, för detta är en fråga om att rädda liv.
(Applåder)

Anf. 9 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära replik på Nina, för jag tyckte att jag var klar och koncis i mitt anförande vad gäller tidsplanen.

Det som är beslutat är att senast den 1 juli 2018 ska minst en anläggning vara igång. Det är direktivet från regeringen, och det är också det beslut som har fattats. Dessutom har man anslagit 63 miljoner när det gäller investeringskostnader och 15 miljoner i ökade driftskostnader för 2018 till 2020. I och med detta budgetbeslut möjliggör man naturligtvis för fler bommar i fler hamnar.

Som Nina väl kommer ihåg var den första signalen att bommar skulle införas i mellan tre och fem hamnar. Detta ska, precis som du själv sa, slutredovisas den 31 december 2020.

Återigen: Jag räknar med att senast den 1 juli 2018 är detta infört i någon av våra hamnanläggningar. Vilken det blir återstår att se; det är en fråga som Trafikverket har att hantera. De gör naturligtvis en klok bedömning utifrån trafikvolymen och praktiska delar.

Jag sa i mitt inlägg till Sten Bergheden att det också handlar om det kommunala planmonopolet. Nina, som också har varit kommunpolitiskt aktiv, vet ju hur det fungerar med planeringsfrågor och annat. Men den 1 juli 2018 ska minst en anläggning vara i drift.

Anf. 10 NINA LUNDSTRÖM (L) replik:

Herr talman! Det är jättebra att det kanske blir en bom någonstans i juli. Men det jag ställer mig undrande till är vad det är som har tagit så lång tid. Det finns egentligen ingenting nytt. Vi vet att det finns teknik för genomförandet och att det ska finansieras.

Jag kan inte riktigt se vad det är för grundförutsättningar som Socialdemokraterna inte kände till. Hela utskottet har varit pådrivande i detta. Man har tittat på faktorer, på de legala förutsättningarna, på de finansiella förutsättningarna och på mycket annat. Vad är det då som är en nyhet som har framkommit under beredning och som gör att det går så långsamt? Om tekniken och pengarna finns, och när det finns en gemensam målbild i samhället att vi måste förhindra att vi har onyktra förare ute på vägarna som kommer från hamnarna, borde målsättningen vara entydig.

Vad är det för någonting som gör att detta stoppar upp? Och varför är det bara *en* hamn som kommer att få en bom? Vi har här återigen frågan om konkurrensförutsättningar. Jag tror någonstans att nu när tekniken och pengarna finns skalar man upp snabbt. Vad är det man ska utvärdera 2020 om man inte har ett ordentligt underlag? Vad är det som stoppar upp?

Anf. 11 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Nina Lundström, för frågan! Jag vill inleda denna del med det jag också sa i mitt anförande: En fråga som säkert har varit ett tvistemål är att hamnarna inte på något sätt ägs av staten. De ägs oftast av

kommunala hamnbolag, och det kan vara flera parter, lite olika driftsförhållanden och annat. Jag tror att detta säkerligen påverkar hela frågan, åtminstone i den bit som vi har fått beskriven för oss.

Visst är detta nytt i svenska hamnar. Vi har haft lite försöksverksamhet och annat. Det måste naturligtvis hanteras på ett bra sätt. Jag vill här passa på att tacka MHF, som har varit drivande i frågorna och jobbat intensivt för att påverka och få till detta. De har också haft sina försöksanläggningar uppe.

Jag kan återigen bara konstatera att den 1 juli 2018 kommer vi att ha bomverksamhet igång i minst en hamn. Vi har finansierat medel för ytterligare hamnar framöver. I och med det hoppas jag att detta kommer att kunna hanteras på ett bra sätt. Med den intensitet och glöd som finns i trafikutskottet kommer vi säkerligen att från bägge sidor noga följa hur detta kommer att utvecklas.

Anf. 12 NINA LUNDSTRÖM (L) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att det finns ett starkt engagemang i utskottet. Riksdagen kan vara pådrivande, precis som trafikutskottet har varit, så att det faktiskt händer någonting. Därför blev jag bekymrad över att Socialdemokraterna och Miljöpartiet inte kunde ställa sig bakom den text som finns i betänkandet och som handlar om att trafikutskottet fortsätter att driva på och visa sitt engagemang.

Det står så här i er motivreservation: Vi anser inte att regeringen har brustit i skyndsamhet. Tvärtom har regeringen genom en noggrann beredningsprocess tagit fram ett väl underbyggt underlag.

Därför blir jag förvånad när jag samtidigt i betänkandet från 2014/15 från ett gemensamt utskott läser: Utskottet har ett stort engagemang i frågan om införandet av alkobommar i hamnarna och efterlyser därför att regeringen med skyndsamhet bör se över frågan.

Frågorna om markägarförhållanden, om vem som äger hamnarna, om kommunalt inflytande, om pengar och om legala förutsättningar är viktiga. Men de har ju funnits där hela tiden!

Herr talman! Jag tycker att det är viktigt att ligga på och ha ett tryck i frågorna. Jag skulle verkligen ha välkomnat att utskottet även i år, med det engagemang som finns, hade visat att skyndsamt är skyndsamt. Här vill jag bara belysa den oro som jag känner. Om det blir *ett* försök i år och en utvärdering 2020 kommer det att dröja många år innan alkobommarna är på plats. Det tror jag vore väldigt olyckligt.

Anf. 13 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Jag vill inledningsvis betona att det råder en bred politisk enighet om att alkohol och trafik inte hör ihop. Det är viktigt att personer som har dömts för rattfylleri och lider av missbruk eller beroende även fortsättningsvis kommer att genomgå behandling och rehabilitering för att bli fria från sitt beroende.

Detta är ett ärende där EU-kommissionen vill att Sverige ska följa EU-direktiv och anser att vi inte efterlever gällande körkortsdirektiv. Regeringen har därför föreslagit förändringar som syftar till att de svenska reglerna ska vara i överensstämmelse med EU-direktivet.

Tyvär kommer dessa förändringar att innebära en försämring i jämförelse med nuvarande regler i Sverige. Samtidigt är en anpassning till EU-

direktivet och en tillämpning av det ofrånkomliga då kommissionen uppmärksammat detta. Men jag vill betona vikten av fortsatt arbete för att svenska erfarenheter på området ska få större genomslag inom Europeiska unionen.

Herr talman! Förslaget till förändrad lagstiftning innebär att personer med en fastställd och känd missbruks- eller beroendediagnos först ska kunna styrka varaktig nykterhet genom en intygad avhållsperiod innan de ska kunna gå in i alkoholprogrammet. Det hade varit bättre med ett alkoholprogram under tiden som man får behandling mot sitt missbruk och samtidigt intygar avhållsighet.

Vi kan konstatera att det finns utvärderingar och forskning som visar att personer som får körkortet återkallat på grund av rattfylleri normalt ökar sin alkoholkonsumtion. Många av dem fortsätter också att köra bil sedan körkortet har dragits in.

Herr talman! MHF skriver i sitt remissvar att man befärdar att den föreslagna lagändringen kan leda till att många personer avstår från alkoholprogrammet, ökar sin alkoholkonsumtion och dessutom fortsätter att köra bil utan körkort. MHF menar att detta skulle leda till försämrad trafiksäkerhet och försämrad framtida hälsa i denna grupp.

Vidare påpekar VTI i sitt remissvar att antalet återfall i rattfylleri under spärrtiden är större bland personer som inte har alkohol jämfört med dem som har alkohol.

Kristdemokraterna vill mot den bakgrunden starkt framhålla att det är viktigt att trafiksäkerheten inte försämras och att ohälsan inom målgruppen inte ökar. Vi vill understryka vikten av att personer med missbruksproblematik genomgår behandling för att undvika återfall i rattfylleribrott.

Kristdemokraterna vill uppmärksamma det faktum att det ofta är direkt efter att missbruket har fått en kännbar konsekvens, exempelvis en rattfylleridom, som motivationen att bryta missbruket är som störst. Därför är det viktigt att alkoholskravet råder samtidigt som man får behandling för sitt missbruk.

Herr talman! Jag vill kommentera regeringens hantering av några tillkännagivanden som omnämns i propositionen.

I propositionen redovisar regeringen sin hantering av fem tillkännagivanden. Riksdagen har tillkännagett för regeringen att regeringen skyndsamt bör se över frågan om hur ett införande av alkobommar i gränshamnarna ska kunna genomföras. Regeringen har i propositionen redovisat vilka åtgärder som har vidtagits och att riksdagens tillkännagivande om införande av alkobommar är slutbehandlat.

Det är beklagligt att det har tagit så lång tid för regeringen att fatta beslut om införande av permanenta och mobila alkobommar i gränshamnarna. Att regeringen har avsatt medel för införandet av alkobommar i gränshamnarna välkomnar vi, men frågan är när dessa kommer att finnas på plats, vilket tidigare har lyfts fram i talarstolen av en del talare.

Enligt svaret som vi har fått från Johan Andersson är det först 2020 som dessa alkobommar, permanenta eller mobila, kommer att finnas på plats. Regeringen har snart haft makten i fyra år, och det kommer alltså att ta ytterligare två år innan dessa alkobommar kommer att finnas på plats.

Frågan är dessutom på vilket sätt regeringen kommer att följa detta så att Trafikverket prioriterar installationen och färre förare därmed kan komma ut på vägarna med alkohol i kroppen.

I propositionen redovisar regeringen även två tillkännagivanden som rör lastbilars och bussars längd och vikt. Riksdagen har tillkännagett för regeringen dels behovet av att skyndsamt utarbeta de regeländringar som krävs så att lastbilar med en bruttovikt på upp till 74 ton tillåts att trafikera de delar av det allmänna vägnätet som har tillräcklig bärighet, dels behovet av en fortsatt utredning när det gäller frågan om att tillåta fordonsekipage på upp till 30 meter.

Vi vill påminna om att en majoritet i utskottet har framfört att vägnätets bärighet ska vara avgörande för vilket vägnät som upplåts för lastbilar med en högsta bruttovikt på 74 ton och att detta bör genomföras skyndsamt.

Herr talman! Denna fråga kommer vi att återkomma till då utskottet behandlar tunga fordon senare under våren i samband med beredningen av motionsförslag.

(Applåder)

Anf. 14 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Till Robert Halef vill jag säga att jag försökte vara så tydlig jag kunde i mitt anförande.

Senast den 1 juli 2018 räknar vi med att minst en anläggning ska vara i drift. Det som sedan ska ske är att hela uppdraget ska slutredovisas den 31 december 2020. Då förutsätter jag att det finns en struktur för var de här anläggningarna finns.

Jag vill påminna om att vi har anslagit medel i budgetpropositionen. Det är kanske det allra viktigaste instrumentet för att det här ska bli genomfört.

Sedan kan man alltid vilja tolka saker och ting på olika sätt. Jag förutsätter att Robert inte medvetet misstolkar den här delen, men jag kan bli lite misstänksam.

Det har tagit sin tid, och jag har också försökt förklara vad som har varit skälen till detta. Det är inte så att man har suttit och skådat navel, utan man har jobbat intensivt med frågan och stött på patrull i den här delen. Naturligtvis, vilket är brukligt i den statliga förvaltningen, ska det här ske hanteringsmässigt korrekt. Det är flera parter som är inblandade. Jag nämnde de kommunala hamnarna, och det finns andra delar också som går att foga till detta.

Nu förutsätter jag att det här kommer att genomföras, och jag är ganska övertygad om att så också är fallet.

Ibland kan det vara läge att vara lite eftertänksam. Under ert regeringsinnehav hade ni tid på er. Det fanns ett fönster som var öppet, men det tog sin tid även där. Det nya trafikutskottet och den nya regeringen tog sedan vid, och nu genomför vi detta.

Anf. 15 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Tack, Johan, för informationen!

Att dessa alkobommar ska vara på plats först 2020 innebär att ni har haft makten i snart fyra år och det kommer att ta ytterligare två år. Den här frågan har dragits i långbänk. Majoritetspartierna i riksdagen har haft några texter i tidigare budgetar som har lämnats för några år sedan. Inte mycket har hänt sedan dess, men vi välkomnar att det nu finns avsatta medel och att man verkligen menar allvar med att dessa alkobommar ska komma på plats.

Jag förstår byråkratin som det innebär med upplåtelse av mark och bygglov med mera, men att det har tagit så lång tid förstår jag inte. Jag tror dessutom att den första bommen som kommer att komma på plats kommer att bli någon sorts mobil variant. Det känns inte riktigt som att regeringen eller infrastrukturministern har fattat allvaret i införandet av dessa alkbommar.

Vi från Kristdemokraterna hade gärna sett en mer handlingskraftig regering så att man hade kunnat få de här bommarna på plats. Jag tror att det går att få dem på plats på bara några år. Det ska inte behöva ta sex år.

Anf. 16 JOHAN ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Det finns ingenting som säger att det inte ska vara genomfört förrän 2020. Det ska vara slutredovisat till regeringen då. Och vi förutsätter att det i samband med slutredovisningen är infört i ett antal hamnar.

Om det skulle krävas mer pengar för att finansiera detta förutsätter jag att det, med tanke på det stora deltagande och den stora acceptans som nu finns, skulle gå igenom i denna kammare, oavsett vad som händer i kommande val och annat. Jag ser alltså med tillförsikt på att vi ska lösa frågan gemensamt.

(Applåder)

Anf. 17 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Jag ser också fram emot att vi gör det tillsammans, eftersom det är en fråga som alla i utskottet är överens om.

Men frågan kvarstår. Vi har haft försöksverksamhet i både Stockholm och Göteborg. Utifrån dessa försök och med tanke på enigheten i utskottet borde regeringen ha varit mer handlingskraftig, dragit igång och avsatt medel i tidigare budgetar för att få det på plats tidigare i dessa hamnar än man nu beräknar.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 4 Ökad insyn i partiets finansiering

*Ökad insyn i partiets
finansiering*

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU19
Ökad insyn i partiets finansiering (prop. 2017/18:55)
föredrogs.

Anf. 18 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Vi ska nu debattera konstitutionsutskottets betänkande om ökad insyn i partiets finansiering. Vi har i dag en lagstiftning som gäller partier, ledamöter och ersättare på central nivå, den så kallade insynslagen. Det här ärendet är en fortsättning på den redan införda lagen och är sprunget ur ett initiativ från alliansregeringens tid.

År 2014 beslutade den dåvarande regeringen att ge en parlamentariskt sammansatt kommitté i uppgift att analysera vissa frågor om insyn i parti-

ers och valkandidaters finansiering, även på regional och lokal nivå. Ambitionen var att åstadkomma ett sammanhållet och väl avvägt regelverk för insyn i partifinansiering. År 2016 överlämnade kommittén sitt slutbetänkande som sedan dess har granskats av Lagrådet. Förslaget vi nu ska ta ställning till följer i huvudsak Lagrådets förslag.

Moderaterna ställer sig bakom förslaget till ny lagstiftning som innebär att kravet på intäktsredovisningar utökas till att gälla även partier på regional och lokal nivå samt sidoorganisationer till partier.

Varje ideell förening, sidoorganisation, ledamot och ersättare för ledamot ska redovisa sin egen verksamhet. Begränsningarna som tidigare fanns till politisk verksamhet och personvalskampanjer tas bort. Partier på central nivå ska alltid lämna en intäktsredovisning. Övriga behöver inte lämna någon intäktsredovisning om intäkterna under redovisningsperioden, efter vissa avdrag för bland annat medlemsavgift av normal nivå och partistöd, understiger 0,5 prisbasbelopp. För 2018 innebär det 22 750 kronor.

Det införs också ett förbud mot att ta emot anonyma bidrag vars värde överstiger 0,05 prisbasbelopp, vilket för 2018 motsvarar 2 275 kronor. Det indirekta förbud mot anonyma bidrag som finns i dag tas bort. Sanktions-systemet anpassas för de olika kategorierna redovisningsskyldiga och omfattar även otillåtna bidrag.

För att förenkla för allmänheten ska landsting och kommuner på sina webbplatser offentliggöra uppgifter om de partistöd som de betalar ut.

I kommittén gjorde vi många överväganden för att hitta en balans mellan allmänhetens behov av insyn i partierna och partiernas finansiering och den administration som ledamöter och framför allt små partiföreningar ska behöva handlägga. Det var en grannliga uppgift. Vi hade många diskussioner och vände och vred på många frågor. Många av dem som satt med i kommittén sitter också i konstitutionsutskottet och är väl medvetna om detta.

Vi moderater står bakom hela den nya lagstiftningen, men vi reserverar oss på två punkter. För tids vinnande yrkar jag bifall till enbart reservation 5.

Den första reservationen, som Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna ansluter sig till, handlar om att medlemmar i arbetsgivarorganisationer och fackliga organisationer ska få möjlighet att säga ja eller nej till om deras medlemsavgifter ska få användas som bidrag till politiska partier. Så som reglerna är utformade i dag kan en medlem i facket inte själv bestämma om den inbetalda medlemsavgiften ska gå till att stötta Socialdemokraterna, eller för all del Moderaterna. Det senare är väl något mer teoretiskt; det är inte lika sannolikt att det ska inträffa som det förra. Men det är icke desto mindre principiellt klandervärt.

Det är inte rimligt att vi 2018 ska ha regelverk som syftar till att stärka ett enskilt partis partikassa på bekostnad av önskemål från de enskilt fackligt anslutna.

På 90-talet avskaffades kollektivavtalsanslutningen av fackliga medlemmar till Socialdemokraterna. Före det kunde fackliga organisationer ansluta sina medlemmar till Socialdemokraterna utan att fråga om lov först. En moderat kunde alltså tvingas bli medlem i Socialdemokraterna.

Till exempel var jag medlem under en period. Men de lokala socialdemokraterna visste att jag var moderat och att det därför inte var någon större idé att skicka mig kallelser till möten.

Den tiden är tack och lov förbi. Men det finns ekon kvar. Och dem bör vi ta bort.

Den parlamentariska kommittén bakom ursprungsförslaget hade i uppdrag att analysera och överväga om det borde införas krav på samtycke från enskilda medlemmar när det gäller ekonomiskt stöd som organisationer som företräder arbetsmarknadens parter lämnar till partier eller valkandidater. Något sådant förslag lämnades dock inte på grund av svårigheter att hitta en lämplig utformning.

Jag vill vända på frågan och retoriskt fråga hur lämplig nuvarande utformning är. Hur lämpligt är det att enskildas önskemål inte blir hörsamade till förmån för den Socialdemokratiska partikassan? Det finns alla möjligheter att införa regler om samtycke. Titta på Danmark som redan har sådana regler på plats!

Den andra reservationen, som Moderaterna yrkar bifall till, sluter övriga allianspartier upp bakom. Den handlar om att enskilda bör få tydlig information om ett lotteri anordnas för att finansiera partipolitisk verksamhet.

Detta krockar i vissa avseenden in i den tidigare frågan. Det handlar om att enskilda förs bakom ljuset till förmån för den socialdemokratiska partikassan. Om lotterier ska anordnas av politiska partier är det rimligt att lottköpare får tydlig information ifall ett lotteri anordnas för att finansiera partipolitisk verksamhet.

Att den parlamentariska kommittén inte presenterade något förslag beror på en pågående översyn av lotterilagstiftningen. Vi menar dock att ett tydligt ställningstagande i frågan behövs så att det också kan inkluderas i en ny lotterilagstiftning. Det är inte tillfyllest att endast Lotteriinspektionen vet vem som står bakom ett lotteri. Om man går in på deras hemsida och letar är det inte heller lätt att hitta information om det.

Den enskilde bör alltid få tydlig information. Det är i linje med propositionens syfte, nämligen att öka allmänhetens insyn i partiernas finansiering.

Herr talman! Med det yrkar jag återigen bifall till reservation 5.
(Applåder)

Anf. 19 OLLE FELTEN (SD):

Herr talman! Till att börja med yrkar jag bifall till våra reservationer 1 och 3. Vi står naturligtvis bakom även vår reservation 2, men för tidsvinande yrkar jag bifall bara till reservationerna 1 och 3.

Lagen om insyn i finansiering av partier trädde i kraft den 1 april 2014 och innebär ett absolut förbud för partier i Sveriges riksdag att ta emot anonyma bidrag. Det var en mycket sträng regel som innebär att minsta misstag skulle kunna få till följd att partiet i fråga skulle kunna bli av med hela sitt partistöd som straff. Ett annat problem var att det inte var den felande parten, till exempel en riksdagskandidat, som skulle få stå för konsekvenserna, utan det var hela partiet. Förutom dessa, som det uppfattats av de flesta, helt orimliga förutsättningar har Europarådets tillsynsorgan mot korruption, Greco, riktat viss kritik mot det system som infördes 2014. En av punkterna i denna kritik har varit att det svenska förbudet mot anonyma bidrag endast gäller på riksplanet.

Regeringen tillsatte därför en utredning redan i juni 2014 med syfte att föreslå ett mer välavvägt system för insyn i partiers finansiering. I direktivet ingick det att föreslå en breddning av skyldigheten att redovisa bidrag och föreslå en lösning som skulle klara Grecos relativt skarpa krav. Utredningen presenterade sitt förslag under titeln *Ökad insyn i partiers finansiering – ett utbyggt regelverk* i oktober 2016. Och det är i huvudsak de förslag som vi arbetade fram i utredningskommittén som återkommer i regeringens proposition och det betänkande vi nu debatterar.

Herr talman! Utifrån vår horisont har vi inga problem med ett strängare krav på transparens och insyn i hur vårt parti finansieras. Tvärtom, det är mycket rimligt att medborgarna ska ha en god möjlighet att ta del av hur det går till. Vi anser därmed att de förslag som utredningen tog fram och som ingår i betänkandet i sina huvuddelar är bra. Och vi anser att det är en bra sak att samtliga partier är eniga om de flesta förslagen, inte minst om de delar som skapar den nya lagens stomme och grundläggande principer. Det borgar för att lagen kommer att ha en relativt lång livslängd och att ett slags borgfred kommer att råda kring dess huvuddelar.

I några delfrågor anser vi dock att lagen borde ha blivit bättre, varför vi har valt att reservera oss i tre avseenden. Jag kommer strax in på vilka frågor det gäller. Först några delar som jag anser väsentliga för att helheten ska fungera och som jag ställt mig bakom och propagerat för i utredningen och som vi därmed också välkomnar i lagförslaget.

En sådan del handlar om att det måste vara varje bidragsmottagares sak att redovisa och ansvara för att lämnade uppgifter är korrekta. Det är inte rimligt att någon annan ska ha ansvaret för att en person lämnar korrekta uppgifter. Det är också bra att lagen ska gälla samtliga politiska nivåer med allmänna val och att Kammarkollegiet ska samla in och redovisa resultatet.

Herr talman! Det finns dock en stor fara i en alltför långtgående öppenhet när det gäller enskilda bidragsgivare som kan utsättas för kränkande behandling om det kommer ut att man aktivt stöder ett visst parti. Det kan vara allt från familjesituationer, att man blir utesluten ur Transportarbetareförbundet för sina åsikters skull till direkta trakasserier iscensatta av medier, till exempel journalister som förföljer enskilda personer av detta skäl. Det förekommer i Sverige, och det är en skandal i sig.

Trots dessa problem, som en av våra reservationer sätter fokus på genom att föreslå att effekterna av lagen utreds redan när valåret 2018 kan summeras, anser vi att demokratin kräver en långtgående öppenhet. En lösning på en del av de nämnda problemen tror vi är att ha relevanta tröskelvärden som måste överskridas för att en redovisning ska behöva ske och att givares identitet därmed måste röjas eller att bidragen betalas tillbaka. Det är viktigt att människor ska kunna bidra till ett parti utan att bli uthängda för det och att vi samtidigt uppfyller Grecos krav på ett principiellt förbud mot anonyma bidrag.

Herr talman! I kommittén hade vi ganska omfattande diskussioner kring dessa frågor, och jag upplever att vi kunde mötas på ett bra sätt och att de tröskelnivåer som nu föreslås därmed kan anses vara väl avvägda och ge det skydd för bidragsgivare som är rimligt. Men det finns, som jag nämnt, anledning att följa denna fråga mycket noga och att relativt snart göra en seriös utvärdering av hur lagen i detta avseende har fungerat under valåret 2018.

En annan fråga som har med tillgången till den samlade informationen om olika kandidaters, partiföreningars och partiers finansiering att göra är hur uppgifterna ska presenteras. I lagförslaget, liksom i utredningen, föreslås Kammarkollegiet att hantera redovisningar från de redovisningsskyldiga och att presentera resultatet på sin hemsida. Vi menar att förslaget, som innebär att uppgifter om kommunala partistöd inte redovisas av Kammarkollegiet, tappar bort en viktig poäng med transparensen när inte alla uppgifter redovisas på samma ställe. Vi menar att det hade varit enkelt att lägga ett rapporteringskrav till Kammarkollegiet på utbetalare av sådant stöd. Det hade varit en bra sak att på det sättet förenkla för den som är intresserad av att ta del av hur den samlade finansieringen ser ut. Därför har vi också en reservation som föreslår en sådan ordning.

Herr talman! Lotterier som genomförs för att finansiera politiska partier har funnits i Sverige under lång tid. Det är dock svårt att läsa sig till vad syftet med lotteriet egentligen är i en del fall. Det är också en viktig fråga ur perspektivet öppenhet och transparens. I utredningen resonerades det mycket kring detta och huruvida ett krav på att tydligt ange förmånstagaren på samtliga lottsedlar skulle införas. Vi konstaterade då att det pågår en annan utredning om en större ändring av lotterilagen, och frågan släpptes med en kommentar om att fästa den utredningens uppmärksamhet på denna fråga. Lotteriinspektionen kan också utfärda krav på att det ska finnas information om förmånstagare för samtliga lotterier. Vi har ingenting emot att ställa ett tydligare krav på en sådan information. Det skulle öka transparensen, vilket är syftet med denna lag.

Den sista och mest brännande frågan rörde upp känslorna ganska rejält i kommittén under utredningsarbetet. Den handlar om hur arbetsmarknadens parter ska kunna lämna bidrag till enskilda kandidater eller partier. Att frågan alls varit föremål för diskussion beror på att de föreningar som utgör arbetsmarknadens parter har en alldeles speciell särställning genom en monopolliknande situation när det gäller att företräda arbetstagares intressen i egenskap av anställda.

Kommittén formulerade sig på följande sätt i denna fråga:

”Att vara medlem i en viss organisation på arbetsmarknaden är frivilligt. Som framhålls i kommitténs direktiv (dir. 2014:90 s. 15) kan emellertid arbetsmarknadsorganisationernas särställning inom arbetsrätten medföra att möjligheten att stå utanför organisationen i många fall framstår som ett mindre fördelaktigt alternativ för den enskilda arbetstagaren eller arbetsgivaren. I direktiven anges vidare att, eftersom det huvudsakliga skälet för medlemskapet oftast inte är av politisk karaktär, det i den allmänna debatten har diskuterats om inte den enskilde borde ha möjlighet att ta ställning till om han eller hon vill att medlemsavgiften ska få användas till att stödja ett visst parti ekonomiskt.

Som framhålls i direktiven kan det finnas skäl för en enskild medlem att vilja vara medlem i organisationen men samtidigt kunna avstå från att genom sitt medlemskap, och genom att betala sin medlemsavgift, bidra till att stödja ett visst parti ekonomiskt.”

Flera av dessa föreningar har tyvärr visat att de är beredda att exkludera medlemmar, både från förtroendeuppdrag och som medlemmar, på grund av partipolitiska preferenser. Det visar att det finns en stor klyfta mellan vackra ord om värdegrund och hur man hanterar detta i praktiken.

Med dessa olika aspekter på problemet som utgångspunkt ser vi ingen annan utväg än att föreslå att arbetsmarknadens parter förbjuds att lämna bidrag till politiska kandidater och partier. Ett alternativ skulle kunna vara att kräva samtycke från medlemmarna, som Alliansen föreslår i en av sina reservationer, men vi tror inte att det skulle ge medlemmarna ett tillräckligt starkt skydd. Det är grunden för vårt förslag om att förbjuda arbetsmarknadens parter att lämna bidrag till politiska partier, men även till enskilda kandidater och partiföreningar.

För säkerhets skull yrkar jag bifall också till reservation 4.

Anf. 20 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Arbetet med att få fram en lagstiftning om ökad insyn i partiers och valkandidaters finansiering har varit omfattande. Bakgrunden är krav från Europarådets organ Greco, som arbetar med åtgärder för att stoppa korruption i form av påverkan på partier och politiker med olika former av gåvor och bidrag som kan ha karaktär av mutor. Genom krav på ökad insyn och öppenhet i partiers och politikernas ekonomi ska otillbörlig påverkan på politiska beslut stoppas, enligt Grecos inriktning.

Redan inför valet 2014 tillkom en lagstiftning som gällde partiernas riksorganisationer och riksdagskandidater. Nu föreslås en lagstiftning som omfattar även partiernas lokala, kommunala och regionala organisationer och kandidater till valen i kommuner, landsting och regioner. Öppenhet och insyn ska uppnås genom skyldighet att årligen lämna uppgift om sina intäkter till Kommerskollegium, som sedan ska göra uppgifterna tillgängliga på en hemsida. Lagstiftningen föreslås träda i kraft redan den 1 april 2018. Uppgifter ska lämnas till Kommerskollegium senast den 1 juli året efter att bidrag, gåvor och andra intäkter över vissa belopp har erhållits.

Själv har jag ingått som ledamot i den utredning som har tagit fram ett underlag till den lagstiftning som regeringen nu har lämnat till oss i riksdagen och konstitutionsutskottet för beredning. De förslag som utredningen inledningsvis fick från Justitiedepartementets experter var synnerligen långtgående vad gäller hur många ideella organisationer och valkandidater som årligen skulle bli uppgiftsskyldiga till Kommerskollegium. Jag såg som min uppgift i utredningen att försöka förhindra en omfattande byråkratisering av ideellt arbete i de politiska partiernas lokala och kommunala organisationer. Krav på uppgifter och hot om avgifter skulle kunna få som effekt att många personer inte skulle vara beredda att åta sig uppdrag i dessa föreningar, till exempel som kassör eller att ingå i en styrelse med det ansvar som det innebär med långtgående uppgiftskrav och risk för avgift.

När det gäller antalet uppgiftsskyldiga organisationer och personer har jag och övriga i utredningen kunnat begränsa antalet uppgiftsskyldiga genom beloppsgränser som gör att uppgifter om belopp utan betydelse inte behöver lämnas till Kommerskollegium. Alla riksdagspartiers riksorganisationer, många partiernas distrikts- och kommunorganisationer samt många valkandidater och politiker blir dock ändå uppgiftsskyldiga. Det handlar om fler under valår än övriga år, beroende på att många under åren mellan valen inte uppnår de beloppsgränser för uppgiftsskyldighet som nu föreslås.

Förslaget till lagstiftning innehåller ett principiellt förbud mot anonyma gåvor och bidrag till partier, valkandidater och politiker. Av praktiska skäl har det satts en gräns på 0,05 prisbasbelopp, det vill säga lite över 2 000 kronor, för anonyma bidrag. Anonyma bidrag över denna gräns ska redovisas och inbetalas till Kommerskollegium. I övrigt sattes gränsen för redovisningsskyldighet till Kommerskollegium av intäkter till 0,5 basbelopp, alltså något över 20 000 kronor per år, för politiska organisationer, valkandidater och valda politiker. I detta gränsbelopp för intäkter inräknas dock inte kommunala partistöd och bidrag och inte heller belopp som betalas mellan organisationer och kandidater inom partiet.

För att denna lagstiftning med krav på uppgiftslämnande ska fungera kommer det, trots våra försök under utredningen att begränsa komplexiteten, att krävas en omfattande informationsinsats av Kommerskollegium och av partiernas riksorganisationer. Även om antalet uppgiftsskyldiga begränsas måste många politiska föreningar, valkandidater och valda politiker hålla reda på beloppsgränserna för uppgiftsskyldighet, och man måste sätta sig in i vilka gåvor, bidrag och andra intäkter som ska ingå i uppgiftsskyldigheten.

I ett särskilt yttrande till utredningen lyfte jag fram krav som bör ställas på lotterier. På lottsedlarna ska det tydligt framgå vem som är lotteriets förmånstagare. Jag tog även upp att insamlingsorganisationer som deltar i valrörelser borde bli uppgiftsskyldiga. I en motion under förra årets allmänna motionstid har jag även motionerat om att lotteriförsäljning på kredit, som något parti ägnar sig åt, bör förbjudas.

I detta betänkande är vi från Centerpartiet med i två reservationer, nr 4 och 5, i vilka vi föreslår förbud för arbetsmarknadens parter att lämna bidrag till politiska partier och förbud mot lotteriförsäljning på kredit.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 4 och 5 i detta betänkande.

Anf. 21 TINA ACKETOFT (L):

Herr talman! I en öppen och transparent demokrati, som Sverige alltid eftersträvar att vara, måste medborgarna kunna lita på att de folkvalda och de politiska partierna inte finansieras av mörkerkrafter – eller åtminstone ska man kunna få veta att de gör det, om så är fallet. För transparensens skull beslutade regeringen i juni 2014 att ge en parlamentariskt sammansatt kommitté i uppgift att analysera frågor om insyn i partiernas och valkandidaternas finansiering för att åstadkomma ett sammanhållet och väl avvägt regelverk för insyn i partifinansiering. Detta har mina allianskollegor förtjänstfullt redogjort för.

Inom Europarådet utvärderas hur de 49 medlemsländerna uppfyller 2003 års rekommendationer om gemensam reglering mot korruption vid finansiering av politiska partier och valkampanjer liksom andra konventioner och rekommendationer på området för korruptionsbekämpning. Detta görs av Europarådets kontrollorgan Gruppen av stater mot korruption, Greco. Efter Grecos utvärdering var bedömningen att det dåvarande svenska systemet inte uppfyllde 2003 års rekommendationer, och Sverige fick sju rekommendationer om åtgärder som borde vidtas för att skapa ökad insyn. Det är just detta som vi med det här förslaget försöker göra.

Utskottet föreslår därför nu att riksdagen antar regeringens lagförslag, där kravet på intäktsredovisning ska gälla även för partier på regional och lokal nivå liksom för partiernas sidoorganisationer. Varje ideell förening inom ett parti eller en sidoorganisation och varje ledamot och ersättare för en ledamot ska redovisa sin verksamhet. Partier på central nivå, som har mandat i riksdagen eller Europaparlamentet eller som av någon annan orsak får statligt stöd, ska alltid lämna en intäktsredovisning.

Herr talman! När det gäller punkten om partistöd från arbetsmarknadens parter och medlemmars samtycke har vi i Alliansen haft en ganska livlig diskussion. Liberalerna har valt att ställa sig bakom utskottets ställningstagande. Vi anser helt enkelt att föreningsfriheten måste gå före i detta fall. Det är upp till varje förening att besluta om hur man väljer att använda sina medel, och det är upp till varje medlem i en förening att vara med och besluta om detta. Därför har vi valt att ställa oss bakom utskottets förslag.

Liberalerna instämmer i stort i utskottets ställningstagande, och vi tycker att man nog kan säga att alla partier tar frågan på stort allvar – med ett förbehåll. Det gäller partiernas lotteriverksamhet, och där har Liberalerna och Alliansen en reservation. Vi tycker inte att regeringens förslag eller, rättare sagt, förslaget från regeringspartiernas företrädare i riksdagen samt V och SD är tillräckligt långtgående.

När politiska partier anordnar lotteriverksamhet, som i vissa fall utgör en betydande del av partiets intäkter, är det inte mer än rimligt att mor Agda och farbror Henry får tydlig information om att lottköpet finansierar partipolitisk verksamhet. Här behövs ett tydligt ställningstagande så att detta kan inkluderas i en ny lotterilagstiftning. Det räcker inte att Lotteriinspektionen vet vem som står bakom ett lotteri om man menar allvar med propositionens syfte, det vill säga att öka allmänhetens insyn i partiers finansiering.

Herr talman! Jag yrkar därmed bifall till Alliansens reservation nr 5.

Anf. 22 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Arbetet med betänkandet och propositionen och dessförinnan i kommittén har varit långvarigt och svårt. Jag har suttit med i kommittén och försökt att brottas med dessa frågor på bästa sätt. Det finns uppenbara målkonflikter som kommittén, regeringen och nu konstitutionsutskottet försökt lösa så bra som möjligt.

När kommittén, föranledd av Europarådets kontrollorgan mot korruption, Greco, inledde sitt arbete kunde vi i extremsituationen se framför oss att uppåt 80 000 människor, organisationer och partiavdelningar skulle vara tvungna att lämna in en årlig redogörelse. Var detta verkligen nödvändigt?

Å andra sidan såg vi att det finns ett berättigat krav på och ett intresse av ökad insyn i partiernas finansiering, som vi själva som politiker och i de politiska partierna fullt ut delar. Vi vill bidra till att det inte förekommer korruption, till att det är transparent och till att allmänheten ser att detta är helt tillförlitligt och rimligt. Vi vill emellertid inte skruva åt kontrollorganen och gränsvärdena så mycket att vi stryper givmildheten.

Jag håller i övrigt med de tidigare talarna i allt väsentligt, men låt mig som något nytt i detta få säga: Det är bra att ge till politiska partier och att stödja ett politiskt engagemang också genom att ge en slant. Det är inte fult; det är bra. Det måste bara vara genomskinligt och tydligt så att man inte för någon bakom ljuset, försöker lurats eller försöker hitta fördelar – det som vi i dagligt tal kallar muta. Detta vill vi undvika.

Vi vill begränsa antalet uppgiftsskyldiga och byråkratin, och vi vill att Kommerskollegium ska få en rimlig arbetssituation. Detta är det förslag vi har kommit fram till.

Det finns några gränsvärden som vi menar är nödvändiga och välvägdade. Det behöver till exempel inte lämnas någon intäktsredovisning om intäkterna under redovisningsperioden efter vissa avdrag understiger 0,5 prisbasbelopp, i dag 22 750 kronor. Vi inför också ett förbud mot att ta emot anonyma bidrag vars värde överstiger 0,05 prisbasbelopp, i dagens penningvärde ungefär 2 275 kronor. Anonyma bidrag på ett par hundralappar, som till exempel swishas in eller ges på annat sätt som gör att det svårigen kan kontrolleras varifrån de kommer, är också acceptabla. Men det rör sig om marginella, obetydliga bidrag.

Likasa är medlemsavgifter tillåtna om de ligger på en normal nivå, upp till 400. Det är också möjligt att så att säga låta hatten gå runt och göra en anonym insamling.

Varför är dessa gränsvärden satta, och varför är dessa möjligheter givna? Jo, därför att vi vill ha insyn i allt som är väsentligt och vill till varje pris undvika korruption, det vill säga att någon köper sig röstkraft i en politisk församling som till exempel riksdagen. Vi har därmed uppfyllt Gre-cos rekommendationer med ganska god marginal, skulle jag vilja säga.

Det finns någon sak vi inte är överens om, och jag vill, herr talman, yrka bifall till reservation 5. Det handlar om partistöd från arbetsmarknadens parter och medlemmars samtycke. Kommittén jobbade inte igenom den frågan fullt ut. Den hade i uppgift att överväga och analysera om det borde införas ett krav på samtycke från enskilda medlemmar när det gäller ekonomiskt stöd som organisationer som företräder arbetsmarknadens parter lämnar till partier eller valkandidater. Det gjorde vi inte; vi mäktade inte jobba igenom detta. Svårigheten låg i att hitta en lämplig utformning. Man kan säga att en sådan finns i Danmark, och jag har i en reservation ställt mig bakom ett sådant förslag. Man skulle kunna titta vidare på detta.

Men ännu viktigare är lotteriverksamhet som bedrivs av partier och information till enskilda. Det är rimligt att lottköpare får tydlig information om ett lotteri anordnas för att finansiera partipolitisk verksamhet. Jag tror att de flesta är medvetna om detta, men det går inte att belägga att det är så för alla. Just i en anda av transparens och tydlighet och för att undvika att människor blir förda bakom ljuset har Kristdemokraterna ställt sig bakom reservation 5.

Anf. 23 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Riksdagen har att behandla en proposition om ökad insyn i partiernas finansiering. Bakgrunden till lagstiftningen är naturligtvis en omsorg om demokratins legitimitet. Det ska inte finnas misstankar om konstigheter vad gäller partiers finansiering eller risk för mutor.

Det har också framförts internationell kritik från Europarådets kontrollorgan mot korruption, Greco. Det gäller risker med det svenska systemet med frivilliga överenskommelser mellan partierna. Därför genomfördes redan inför valet 2014, om än med lite vända från en del partiernas sida, en provisorisk lagstiftning om förbud mot anonyma bidrag till riksdagspartierna på central nivå; den omfattade inte regional och lokal nivå. Sanktionerna bestod i ett helt indraget partistöd. Det måste man säga var sanktioner som inte var proportionella utan verkligen drakoniska.

KU sa redan från början att denna lagstiftning var att betrakta som tillfällig, i väntan på en bättre ordning. En parlamentarisk kommitté har arbetat med frågan och försökt hitta en lösning som utgör en rimlig avvägning mellan allmänhetens intresse av insyn och en rimlig administrativ börda.

Det har funnits en intressant samsyn mellan partiernas representanter i kommittén. Partierna kan utifrån betraktade framstå som gigantiska apparater som är koncerner, men vi som arbetar i partier och har insyn i dem inser att det inte ser ut så. När man har kommit med förslag om krav på central insamling av uppgifter till något tempel i Stockholm har detta inte stämt med vår bild av hur partier fungerar. Vi har i stället hamnat i en modell som jag tycker är lämplig med tanke på hur det svenska demokratiska partisystemet fungerar, nämligen att varje nivå ansvarar för sig och att partierna inte centralt redovisar för alla nivåer. Detta välkomnar jag.

En enig kommitté har vinnlagt sig om att små partiföreningar ska kunna arbeta och att man ska kunna ta på sig ett kassörsuppdrag utan att få en gigantisk administrativ börda på sig. Det tror jag är viktigt för demokratins funktionssätt, och jag vill tacka kommitténs ledamöter för detta.

Vi socialdemokrater yrkar bifall till KU:s förslag till lagstiftning. Vi avvisar motioner som vi menar inskränker föreningsfriheten. Jag vill läsa ur den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. I den anges följande i artikel 11:

”Var och en har rätt till frihet att delta i fredliga sammankomster samt till föreningsfrihet, inbegripet rätten att bilda och ansluta sig till fackföreningar för att skydda sina intressen.”

Vidare anges: ”Utövandet av dessa rättigheter får inte underkastas andra inskränkningar än sådana som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till statens säkerhet eller den allmänna säkerheten, till förebyggande av oordning eller brott, till skydd för hälsa eller moral eller till skydd för andra personers fri- och rättigheter.”

Jag menar att detta är en stark bestämmelse som rör föreningsfriheten, och jag tycker inte att man ska tassa på den.

Motionen om lotteriverksamheten menar vi är att betrakta som ett politiskt luftfäktari. Vad som krävs i den motionen är redan gjort. Det framgår tydligt på våra lotter vem som är förmånstagare.

Anf. 24 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! När det gäller grunderna för den lagstiftning som nu införs är vi helt överens. Jag tycker att vi hade mycket bra diskussioner i den parlamentariska kommittén om den avvägning som ska göra det möjligt för små partiföreningar att verka.

Vi hade i och för sig också korta diskussioner om möjligheten för en medlem i en arbetsgivar- eller fackorganisation att säga nej. Rättare sagt

borde det vara självklart att om någon del av min medlemsavgift också ska gå till ett politiskt parti ska jag göra ett medgivande. Så är det inte i dag. Då faller man tillbaka på frågan om föreningsfrihet, ombud och att ombud beslutar på stämman. Men om du har andra politiska uppfattningar blir du aldrig ombud. Det är en demokratisk chimär. Det är olyckligt att vi inte kan lämna de gamla tiderna bakom oss och ge individen rättigheten.

Jag önskar att Socialdemokraterna just för att tydliggöra individens rättigheter tar steget. Vi får väl se om det dröjer 20 år till. När tror ni att ni är mogna att säga att det är tillbörligt att säga ja, Hans Ekström?

Anf. 25 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Det finns naturligtvis alternativa sätt för föreningar att organisera stöd när inte alla medlemmar delar uppfattningen i ett politiskt budskap. Ett sådant exempel var Visitas kampanj om den så kallade dubbelstöten, som skulle döda hela Sveriges restaurangnäring. Den tidigare centerpartiledaren Maud Olofsson fick som belöning för skattesänkningarna bli ordförande. Det var tydligt att dubbelstöten skulle döda svensk restaurangnäring. Det är ett alternativt sätt att stödja.

Jag känner restaurangägare som inte stödde kampanjen, men deras medlemsavgifter i Visita gick till den kampanjen också. Ingen kan väl hävda att den framställningen inte var ett politiskt budskap som var riktat mot risken för att få en regering som skulle döda svensk restaurangnäring. Det har inte varit fallet.

Vilken rätt har den restaurangägaren i din världsbild?

Anf. 26 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Man kan alltid vända och vrida på detta, men jag tycker att den absolut största skillnaden i Hans Ekströms resonemang är att det finns LO-fackförbund som betalar ut kontanta stöd till det socialdemokratiska partiet. Det är stor skillnad om en fackförening, eller en arbetsgivarorganisation, likt Visitas kampanj, bestämmer sig för att man tycker något. Ett medlemsföretag kan föra diskussioner, vara upprört och tycka att något är fel. Men det är milsvid skillnad mot att en fackförening, eller för den delen en arbetsgivarorganisation, betalar pengar till ett politiskt parti som en medlem absolut inte sympatiserar med.

Detta är en kvarleva sedan kollektivanslutningens tider. För mig känns det i grunden kränkande. Ofta är det nödvändigt att vara med i ett fackförbund. Med kollektivavtal blir det tilläggs pension, försäkringar och så vidare. Det är lätt att säga att man kan stå utanför. Ja, det är klart att man kan, men man får sämre villkor efteråt. Man går med i facket, och då är man indirekt med och finansierar ett parti som man inte sympatiserar med. Jag tycker att det är kränkande mot individen.

Man måste kunna se skillnad på att ett fackförbund eller ett arbetsgivarförbund för kampanjer och att betala till ett politiskt parti.

Anf. 27 HANS EKSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Tvärtom kan man argumentera att det är ett mycket mer transparent sätt att ge stöd än att ge stöd till den indirekta kampanjen via Visita eller andra sådana organisationer. Då döljs stödet.

Jag skulle vilja veta med hur många miljoner Moderaterna stöddes av Visitas kampanj i förra valrörelsen. Det kan jag inte se i någon redovisning. Däremot kan fackföreningarnas stöd till vårt parti ses i offentligt redovisade uppgifter. Men hur många miljoner östes ut ur Visitas kampanj? Jag såg mycket mer reklam i Visitakampanjen än vad jag såg från något politiskt parti.

(Applåder)

Anf. 28 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Vi debatterar nu KU19 *Ökad insyn i partiers finansiering*. Om jag ändå får skämta lite är det alltså inte fråga om nya stadgar för Sveriges fackföreningar eller arbetsgivarorganisationer som vi debatterar.

Vi har i Miljöpartiet från start varit måna om att redovisa varifrån våra intäkter kommer. Från början gjordes det när någon frågade. Miljöpartiet var bland de första partierna som själva redovisade alla större gåvor, och vi har varit pådrivande för att få till stånd de första frivilliga överenskommelserna och ännu mer för att dra igång ett lagstiftningsarbete. Vi har gjort detta med vetskap om hur makt kan ge ökad risk för korruption.

Europarådets beslut om rekommendation om gemensamma regler mot korruption vid finansiering av politiska partier och valkampanjer kom 2003. Europarådets kontrollorgan Gruppen av stater mot korruption, Greco, besökte inte långt därefter Sverige.

Jag var då partisekreterare för Miljöpartiet och var en av de personer som Greco träffade för en intervju och sedan en återrapport. Deras rekommendation var redan då att se till att det finns en lagstiftning för att synliggöra vem som finansierar stora bidrag till olika partier. Det de egentligen sa till alla partisekreterare var att vi inte fattar hur naiva vi är i Sverige; vi tror verkligen att vi är helt impregnerade mot korruption.

När Greco sedan kom tillbaka var rekommendationerna mer kraftfyllda. Debatten och trycket ökade i Sverige, bland annat genom att Transparency International ordnade kunskapsseminarier. Det visade sig att Sverige var ett av få demokratiska länder som stod helt utan lagstiftning på området.

När lagstiftningsarbetet drog igång var det egentligen bara Moderaterna och Sverigedemokraterna som liksom satte sig lite grann på hasorna och inte önskade detta, medan de andra var med. Ganska snart kom dock även Moderaterna och Sverigedemokraterna med på båten. När vi 2014 fick den första lagstiftningen om insyn i finansiering av partier, insynslagen, var det ett stort steg. Det blev en lag, och det blev även sanktioner för de partier som inte följde lagen på så sätt att partistöd inte gavs till de partier som tagit emot felaktiga bidrag eller inte redovisat på rätt sätt.

Lagstiftningen blev dock inte riktigt klar, och vi fick fortsatt kritik från Greco för att lagstiftningen inte var helt emot anonyma bidrag samt att man inte hade med kommuner och landsting. Därför drog utredningen igång, och jag tycker att det har varit ett bra utredningsarbete.

I dag får vi äntligen klubba igenom den del som handlar om att partier på central nivå som har mandat i riksdagen eller Europaparlamentet eller av annan orsak får statligt stöd, liksom deras sidoorganisationer, alltid ska lämna en intäktsredovisning. Övriga behöver inte göra det om intäkterna under redovisningsperioden efter vissa avdrag understiger ett halvt basbelopp.

Det blir också ett förbud mot att ta emot anonyma bidrag vars värde överstiger 0,05 prisbasbelopp. Jag och Miljöpartiet hade gärna sett ännu lägre gränsvärden för anonyma bidrag, men vi ställde ändå upp på kompromissen för att vi gärna ville ha ett förslag som alla var eniga om. Jag känner att jag med glädje gör det även i dag, och jag yrkar bifall till konstitutionsutskottets förslag.

Jag ska bara säga någonting om detta med lotterier på kredit, för det har varit uppe i diskussionen. Det känns som något som ligger lite utanför dagens ärenden, men eftersom jag vid sidan om att sitta i KU även är spelpolitisk talesperson tänker jag berätta lite om hur det fungerar. Det är alltså redan i dag förbjudet att ha lotterier på kredit, men undantag kan medges för några ideella organisationer. Sedan januari 2005 har 18 lotterier beviljats ett sådant undantag.

Nu finns det förslag om en ny reglering, och även där är tanken att det ska vara förbjudet att erbjuda spel på kredit. Också där ska man dock i vissa fall kunna bevilja undantag. Det handlar ju om att det ska gå att sälja lotter till mycket små summor, som inte ska behöva leda till alltför mycket spelberoende.

Med detta yrkar jag bifall till KU:s förslag.

Anf. 29 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Det är flera som har redogjort för vilka förslag vi rent tekniskt lägger fram och hur själva regleringen ser ut.

Det man kan konstatera är att vi har en stor tilltro till vårt politiska system generellt men att det för att vi ska kunna upprätthålla det är viktigt att vi har stor insyn. Man ska inte ens behöva misstänka att det finns dolda agendor bakom de politiska partierna, utan man ska kunna se vilka som finansierar dem. Detta är viktigt, och därför krävs det att vi har en bra insyn. Det är kul att vi är överens om det.

Den tidigare lagstiftningen har tagits upp några gånger. Den innebar att ett parti riskerade att bli av med hela partistödet om någon lämnade ett anonymt bidrag till partiet. Det är inte en rimlig påföljd för det som har hänt, och det är beklagligt att vi hade en sådan lagstiftning.

Jag tror dock att den fyllde en viktig funktion – jag tror att lagstiftningen var avgörande för att vi ändå skulle komma så långt att vi kunde sätta oss ned och ordentligt diskutera hur insynen skulle regleras och de anonyma bidragen stoppas. På det sättet tror jag alltså att lagstiftningen var bra; den hade sin plats med tanke på hur detta historiskt har gått till. Det är bra.

Vi är nöjda med denna lagstiftning. Vi tycker att den är bra. Den innebär en avvägning mellan insyn och en rimlig administrativ börda. Det är nämligen självklart att vi inte vill krångla till det så pass att människor inte kan tänka sig att engagera sig i de politiska partierna. Det är viktigt att vi har en lokal demokrati med lokala, små partiföreningar där människor jobbar tillsammans och ideellt för att förbättra världen. Det är viktigt och bra, och det ska inte vara för krångligt att göra det.

Det är också bra att människor vill bidra – om man har pengar över ska man kunna bidra. Men man ska inte kunna bidra med hur mycket som helst och vara dold i stället för offentlig. Små bidrag ska man kunna ge utan att de behöver läggas fram – bland annat för att det blir så ohanterligt att hålla på annars. Om någon lägger 200 spänn i en bössa och det ska redovisas

Prot. 2017/18:68
7 februari

-----
*Ökad insyn i partiernas
finansiering*

vem som har gjort det blir det orimligt. Det är dock viktigt att man redogör för större summor.

Det handlar inte heller direkt om åsiktsregistrering. Det kan en del tycka, men man bör kunna ha denna insyn. Den principen är viktigare, på samma sätt som att vi redovisar vilka som ställer upp för partier och vilka kandidater som finns. Det är alltså en rimlig avvägning, där insynen ökar. Det är ett alldeles utmärkt förslag, som jag yrkar bifall till.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

Valfrågor

§ 5 Valfrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU35
Valfrågor
föredrogs.

Anf. 30 FREDRIK ERIKSSON (SD):

Herr talman! När min kollega Jonas öppnade KU:s debattår i kammaren häromveckan konstaterade han att valfrågor ligger i tiden. Det gör de inte bara för att det är riksdagsval i år utan även för att frågor om röstpåverkan, vinklad medierapportering och så kallade fake news är ständigt aktuella. Allt detta är frågor som, om de inte hanteras korrekt, riskerar att påverka vår demokrati negativt för lång tid framöver.

En sak som emellertid redan har påverkat vår demokrati negativt under lång tid och tyvärr riskerar att fortsätta göra det är monsterstaten EU och alla dess nationalstatsfientliga federalister – ni vet, de personer som tycker att det är bra om besluten fattas i slutna trilogförhandlingar så långt från medborgarna de berör som möjligt.

Likasa har vi under senare decennier haft ett aldrig tidigare skådat inflöde av personer från långväga länder, som trots att de kanske har bott här under lång tid fortfarande inte har lärt sig svenska, inte deltar i samhället eller kanske inte ens önskar vara svenska medborgare. Likväl har även dessa personer – av någon förunderlig anledning – rösträtt i svenska val.

Sverigedemokraterna återkommer gärna och ofta till att det är viktigt att vi återtar och uppskattar medborgarskapets betydelse. Det måste helt enkelt bli en tydligare skillnad mellan att vara svensk medborgare och att inte vara det. För oss är det självklart att människor som gör anspråk på att inte bara påverka det svenska samhället genom att rösta utan kanske även på att styra samhällsutvecklingen genom att vara valbara till olika ledande befattningar åtminstone ska vara svenska medborgare.

Förutom de krokben som denna och tidigare regeringar redan har lagt för sig själva i detta avseende ställer alltså EU till det med sina enträgna försök att befrämja sitt konstlade och påtvingade så kallade EU-medborgarskap. På sikt måste vi förstås arbeta för att helt avskaffa alla överstatliga ambitioner inom EU, men fram till dess att den lyckliga dagen infaller får vi försöka skademinimera och göra det bästa möjliga inom de ramar vi faktiskt har att förhålla oss till.

I dag har alltså inte bara svenska medborgare utan även så kallade unionsmedborgare, samt medborgare i Island och Norge, rösträtt och är valbara till landstings- och kommunfullmäktige. Dessutom har utlänningar som varit folkbokförda i Sverige i tre år i följd rösträtt och är valbara i allmänna val. Totalt beräknar Statistiska centralbyrån att ca 578 000 utländska medborgare får rösta och är valbara i höstens val, vilket är drygt 27 procent mer än för bara fyra år sedan.

Sverige är också det land där i särklass flest så kallade rörliga EU-medborgare kandiderar eller nomineras av partierna till att sitta i de svenska beslutsfattande församlingar dit de är valbara. Nästan 21 procent av dem valdes också in i förra valet, trots att Sverige och svenskarna hör till de folk i EU som, enligt en rapport från EU-kommissionen, är bland de mest kritiska till att upplåta befattningar i grundläggande lokala förvaltningsenheter åt andra EU-länders medborgare. Hela 65 procent av Sveriges medborgare ansåg att denna typ av ledande befattningar inte bör innehas av så kallade rörliga EU-medborgare. Det är en stor, klar och tydlig majoritet. Men detta verkar inte vare sig regeringen eller andra partier bry sig särskilt mycket om.

Det finns faktiskt ett antal bestämmelser inom ramen för EU-lagstiftningen som skulle kunna tillämpas för att dämpa dessa missförhållanden. Enligt direktivet är det till exempel helt i sin ordning att reservera just sådana här befattningar som 65 procent av de svenska medborgarna inte tycker att andra länders medborgare ska få inneha. Det tycker vi vore det demokratiskt riktiga, men Sveriges regeringar har alltså valt att inte åberopa dessa undantagsregler än så länge.

Det finns heller inget krav på att man, som vi i Sverige gör i dag, automatiskt ska uppta utländska medborgare i röstlängden. Och självklart ska inte bara det faktum att man råkar ha uppehållit sig i Sverige några år vara tillräckligt för att få rösta och vara valbar i svenska val.

Sålunda anser vi att regeringen bör utreda och återkomma med förslag om att i största möjliga utsträckning begränsa rösträtten och valbarheten i allmänna val i Sverige till svenska medborgare.

Jag yrkar bifall till reservation 2.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jonas Millard (SD).

Anf. 31 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! I motionsbetänkandet om valfrågor finns en motion från Peter Helander och Staffan Danielsson, Centerpartiet, som konstitutionsutskottet tyvärr har avstyrkt men som jag har reserverat mig till förmån för. I centermotionen 2017/18:1859 är förslaget att ungdomar ska få rösträtt det kalenderår som de fyller 18 år. Med nuvarande regler utestängs en stor del av åldersgruppen i en skolklass från deltagande samtidigt med sina klasskamrater, då de får rösta först fyra år senare.

Erfarenheten är att sannolikheten för att ungdomar ska delta i val är klart större om de är i 18-årsåldern än om de är i 22-årsåldern. Ett stort valdeltagande är en viktig demokratisk fråga. Centerpartiet vill bidra till att fler ungdomar får rösträtt och att valdeltagandet ökar. Rösträtt från det år man fyller 18 år skulle därför vara positivt för ungdomar och för demokratin. Detta är bakgrunden till min reservation i detta ärende.

Anf. 32 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! I det här fallet är Vänsterpartiet och Centerpartiet helt överens. Vi delar uppfattningen att det är bra att öka valdeltagandet. Vi tycker att det är viktigt att så många som möjligt som lever, arbetar, studerar och finns i vårt samhälle också är med och påverkar valen och är med och röstar.

Vi vet att när man går i gymnasiet är det alltid fokus på valfrågor under valåren, och alla som går i samma klass har inte möjlighet att rösta. Det påverkar förstås hur diskussionerna går. Det påverkar också hur deras benägenhet att rösta blir framåt i tiden, om alla inte kan delta samtidigt i det första valet.

Vi är alltså helt överens med Centerpartiet i den här frågan. Vi har också motionerat tidigare om just samma sak. I år gjorde vi det inte under allmänna motionstiden, men vi stöder samma förslag och är alltså med på samma reservation. Det är ett mycket bra förslag.

Att i övrigt inskränka rösträtten för olika personer som har den i dag är förstås tvärt emot vad vi tycker. Vi tycker därför att svaret på övriga motioner är mycket bra.

Självklart yrkar jag bifall till reservationen.

Anf. 33 HANS EKSTRÖM (S):

Herr talman! Jag skulle kunna fatta mig väldigt kort och säga att det finns många kända förslag. En del är bra, en del kanske är mindre bra. Jag har ett käckt förslag: Jag tycker att det är orimligt att en liten minoritet av väljarna som sätter ett kryss på en valsedel kan sätta sig på en majoritet som inte gör det. Det tycker jag är orimligt. Men alla sådana saker bör diskuteras i ett sammanhang, och tråkigt nog behövs det en parlamentarisk kommitté som pratar länge och vänder och vrider på frågorna. Till slut hittar man något som inte är min drömbild, inte Tuve Skånbergs drömbild och inte Per-Ingvars drömbild heller, men det är något som vi alla kan leva med.

Därför yrkar jag bifall till KU:s förslag.

Anf. 34 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Jag ska börja med att säga att vi från moderat håll inte har något yrkande eller någon reservation i det här ärendet. Det var ju inte alltför länge sedan vi hade en grundlagsutredning. När det gäller personval, som vi tycker är en särskilt viktig fråga, har nuvarande regler bara tillämpats vid ett val, nämligen det senaste valet.

Jag vill ta upp och motivera det som vi säger i vårt särskilda yttrande om just personval.

All offentlig makt utgår från folket, och vi riksdagsledamöter är folkets främsta företrädare. Men väldigt få av oss väljs direkt av dem som går och röstar på valdagen. I stället röstar de allra flesta på ett parti, som i sin tur väljer sina representanter och riksdagsledamöter.

Det finns stora fördelar med detta men också en del nackdelar. Vi tror att det skulle stärka vår demokrati om vi ökade personvalets inflytande. Det skulle föra oss ledamöter närmare dem som röstat på oss. Det skulle öka väljarnas makt när det gäller vilka individer som är representerade här inne.

Spelar detta då någon roll, utöver att det är principiellt demokratiskt rätt? Ja, i sak skulle det innebära en reell skillnad. Vad var och en av oss tycker spelar ju roll för vilka frågor våra partier driver. Med ett ökat personvalsinslag skulle också var och en av oss få aningen mer makt gentemot våra partier, om vi tycker olika. Det tror jag att vi alla vet, även om det ibland inte framstår så. Det kan vara lätt att tro att vi som partier alltid är eniga och överens och att alla i partiet tycker mer eller mindre likadant, men riktigt så är det inte. Det är något bra, och med mer personval skulle det få större vikt och betydelse.

Med detta har jag summerat det ganska bra. Vill man läsa mer kan man titta på vårt särskilda yttrande.

(Applåder)

Anf. 35 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Vi behandlar i betänkandet KU35, *Valfrågor*, ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden. Som vi brukar göra avslår vi dem. Det är ett sätt att arbeta där det är väldigt få motioner som får bifall. Till och med motioner i våra egna partier, om det inte är parti- och kommittémotioner, förbigås.

Det betyder inte att motionerna är lönlösa eller hopplösa. Det innebär bara att vi inte har hittat konsensus i KU om dem. Därför lägger vi dem till handlingarna och låter dem påverka oss och våra partier för framtiden.

Jag vill tacka Ida Drougge för hennes anförande alldeles nyss och hälsa henne välkommen till kretsen av KU-ledamöter och suppleanter. Jag instämmer i vad hon sa. Hon lyfte nämligen en viktig sak. Allianspartierna har inte någon reservation om det. Men vi talar lite grann om det i ett särskilt yttrande. Det handlar om personval.

Jag vill börja med att säga att personval är jobbigt. Det är jobbigt för partierna, som inte får de kandidater de vill ha. Det är jobbigt för kandidaterna. Oavsett om man är högre upp eller längre ned på listan är det jobbigt – jag vet det av egen erfarenhet. Ja, ibland kan jag tänka att det är lite jobbigt för väljarna också.

Men – och det är det som är det stora – det vitaliserar demokratin. Tidigare talades det för olika sätt att se på när man ska få börja rösta. Vad är motivet till det? Ja, det skulle kunna vara att vitalisera demokratin. Man kan göra olika avvägningar där. Men här är det helt solklart. Låt oss säga att en människa säger: Jag vill bli vald. Jag har någonting att bidra med – det gäller min personlighet, min erfarenhet och min bakgrund. Personkryssa mig! Då gör det att människor aktiveras och funderar: Vem ska bära bud till en politisk församling för min del, till exempel till riksdagen? Vem ska vara my man eller woman in congress? Därför är personvalsinslaget viktigt.

Vi har faktiskt ett ganska starkt personvalsinslag. Tidigare behövdes det 8 procent i riksdagen. Nu är det sänkt till 5 procent. Det är lika för landsting, regioner och kommuner. Men även 5 procent visar sig i de större partierna vara nästan omöjligt att nå upp till. I mitt eget parti, som ännu inte tillhör de större, är det möjligt. Jag har ett antal gånger blivit personvalsinkryssad i riksdagen. Men är man – i klartext – moderat eller socialdemokrat är det nästan omöjligt. Är det riktigt bra? Nej, även Socialdemo-

kraterna och Moderaterna behöver den stimulans som det innebär att kandidaterna får stå på tå och visa: Jag är den som ska bära bud och bära partiets politik.

Om det inte hade varit så att vi hade visat respekt för Grundlagsutredningens arbete, som avslutades så sent som 2008, för bara tio år sedan, hade vi kanske reserverat oss i fråga om detta. Det gör vi inte nu. Men vi säger: I framtiden skulle man kunna diskutera detta i den kommitté som Hans Ekström skissade på, som möjligen inte är jätterolig och stimulerande men som ändå är nödvändig i demokratins arbete. Då skulle man kunna väga fördelar och nackdelar och kanske justera dessa siffror ytterligare något.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 6 Tystnadsplikt i riksdagen

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU7
Tystnadsplikt i riksdagen
föredrogs.

Anf. 36 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! I all korthet vill jag presentera ett enigt betänkande, *Tystnadsplikt i riksdagen*, KU7, och yrka bifall till förslaget i det.

Detta ärende är lite speciellt på det sättet att det är ett initiativ av konstitutionsutskottet självt. År 2015 beslutade konstitutionsutskottet att ge en utredare i uppdrag att genomföra en översyn av riksdagsordningens bestämmelser om tystnadsplikt i ett utskott eller i EU-nämnden. Utredaren skulle också föreslå lagändringar som bedömdes nödvändiga. Utgångspunkten för uppdraget var att den aktuella bestämmelsen skulle anpassas till de arbetsformer som används i utskotten och EU-nämnden. Utredaren skulle också överväga hur den krets som omfattas av bestämmelsen skulle avgränsas.

I juni 2016 tog KU del av utredarens förslag genom rapporten *Översyn av bestämmelserna om tystnadsplikt i riksdagen*. Sedan gick förslaget ut på remiss. Utifrån de synpunkter som kom från remissinstanserna har konstitutionsutskottets kansli arbetat vidare med att ta fram en lagrådsremiss. Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran. Detta hände i november 2017.

Detta är ett ganska stort arbete, inte minst för KU:s kansli. Jag vill därför passa på att rikta ett stort tack till konstitutionsutskottets kansli för ett gediget och väl genomfört arbete. Vi är många som har insikt om den stora arbetsbörda som kansliet har i denna fråga men också i alla andra frågor som vi hanterar. Det är glädjande att se att det inte går ut över kvaliteten i det som produceras – tack!

Det förslag som vi nu har framför oss och som vi ska besluta om innebär en återgång till vad som tidigare har gällt. Samtliga ledamöter och suppleanter i ett utskott eller i EU-nämnden ska omfattas av tystnadsplikt, inte bara de som har närvarat vid ett sammanträde då utskottet eller nämnden

beslutat om tystnadsplikt. Motsvarande gäller också i förekommande fall här i kammaren. Tjänstemän, som redan omfattas av tystnadsplikten enligt OSL, föreslås exkluderas.

I och med detta hoppas vi att reglerna bättre anpassas till riksdagens arbetsformer. Jag påminner om att det är en återgång till vad som tidigare har gällt.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 7 Trossamfund och begravningsfrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU29
Trossamfund och begravningsfrågor
föredrogs.

Anf. 37 DAG KLACKENBERG (M):

Herr talman! Staten och trossamfunden har haft en väldigt lång relation. Jag tror att det har varit en stor fråga nästan sedan riksdagen började. Den stora frågan har alltid varit frågan om Svenska kyrkans och andra trossamfunds relation till staten.

Nu har det lugnat ned sig något, men icke desto mindre kommer det förslag. Det har kommit 23 motionsyrkanden.

Herr talman! Det är mycket med det jordiska även för trossamfunden. Alla de 23 motionsyrkandena handlar om olika försök att föra bort kyrkan och trossamfunden från statens inflytande. Men majoriteten i konstitutionsutskottet har ändå funnit att läget är utmärkt. De 23 motionsyrkandena har bemötts på olika sätt. Det har förklarats att det kanske är lite för tidigt och att det är bra som det är.

Det kan kännas skönt för en konservativ person att det inte händer så mycket på området, men icke desto mindre har Moderaterna två reservationer.

Den ena reservationen har Moderaterna tillsammans med Kristdemokraterna. Det handlar om att samfunden själva skulle kunna få bestämma storleken på kyrkoavgiften. Vi har föreslagit att man skulle kunna säga att det kan finnas ett golv och ett tak. Vår motivering är den som vi har hört från kyrkans aktiva: Om det blir väldigt höga kyrkoavgifter är risken att människor helt enkelt lämnar kyrkan. Det är inte något som kyrkan vill, utan kyrkan vill kunna bestämma detta själv. Därför yrkar jag bifall till reservationen om storleken på kyrkoavgiften.

Den andra reservationen har Alliansen tillsammans med Vänsterpartiet. Den handlar om att kyrkan själv ska få bestämma över församlingstilhörigheten. Det handlar helt enkelt om att låta dem som berörs säga hur de ska tillhöra en viss församling. Vi ska inte lägga oss i det från statens sida. Detta har tagits upp därför att kyrkan, enligt beslutet om Svenska kyrkan, inte kan bestämma detta med mindre än att vi ändrar lagstiftningen på den punkten.

Jag yrkar bifall till dessa två reservationer.

(Applåder)

Prot. 2017/18:68
7 februari

-----
*Tystnadsplikt i
riksdagen*

*Trossamfund och
begravningsfrågor*

Anf. 38 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Till motionsbetänkandet om trossamfund och begravningsfrågor finns en reservation som Centerpartiet anser vara konstitutionellt viktig. Det gäller om staten eller Svenska kyrkan ska bestämma i frågor om medlemmarnas församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan.

Betänkandet innehåller två moderata motioner om friare, eller fri, församlingstillhörighet med förslag om att riksdagen ska ge Svenska kyrkan möjlighet att besluta om en friare, eller fri, församlingstillhörighet.

Centerpartiet bedömer att en fri församlingstillhörighet inom Svenska kyrkan skulle leda till att fler personer lämnar församlingar på landsbygden för att bli medlemmar i församlingar med låg skatt. Många landsbygdsförsamlingar som redan har hög skatt skulle då få ännu svårare att upprätthålla sin verksamhet.

Ur konstitutionell synpunkt anser Centerpartiet att det borde vara Svenska kyrkan och inte riksdagen som beslutar i frågor om kyrkans medlemmars församlingstillhörighet. Vi stöder därför reservation 3 om beslutanderätt i fråga om församlingstillhörighet.

Jag vill dock starkt betona att Centerpartiet *inte* eftersträvar en fri församlingstillhörighet, av de skäl som här redovisats. Av konstitutionella skäl ser vi som sagt ändå att Svenska kyrkan borde ha beslutsrätten i dessa frågor.

(Applåder)

Anf. 39 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Jag har skrivit upp tre saker här: föreningsfrihet, logik och bifall till reservation 3.

Vi i Vänsterpartiet tycker att det är rimligt att Svenska kyrkan själv får bestämma hur man gör sina indelningar i församlingar. Vi pratade ju om föreningsfrihet i ett annat betänkande här, och det verkar inte riktigt finnas någon logik när det gäller i vilka sammanhang man tycker att föreningar ska bestämma saker själva och när de inte ska göra det.

För vår del är det fullkomligt ointressant hur indelningen i församlingar ser ut. Där har jag, i motsats till tidigare talare, inte någon uppfattning i själva sakfrågan. Den är irrelevant, eftersom det viktiga är att föreningen Svenska kyrkan själv får bestämma hur de gör sin indelning.

Därför yrkar jag bifall till reservation 3.

Anf. 40 TINA ACKETOFT (L):

Herr talman! I detta betänkande tar vi upp frågor som rör allt från Svenska kyrkans ställning till storleken på kyrkoavgiften. Jag kommer att fokusera på att det är hög tid att befria Svenska kyrkan, vilket egentligen skulle kunna ses som ett alexanderhugg vad gäller alla frågor i betänkandet. På så sätt hade de ju varit lösta.

Trossamfunden är en central del av det civila samhället och ska som sådana ha goda möjligheter att verka. Staten är sekulär, men det innebär inte att man därför inte har något ansvar: Statens ansvar är att säkra en fri religionsutövning – eller ingen alls – och därmed att inte ta ställning för en viss religion eller vissa samfund.

Det var genom kyrka-stat-reformen 1999 som relationen mellan Svenska kyrkan och staten ändrades i grunden. Kyrkolagen med rötter i 1600-talet liksom statens medverkan i beslut kring Svenska kyrkans inre

verksamhet avskaffades. Detta var något som Liberalerna, som har djupa rötter i kampen för religionsfrihet, hade verkat för under mycket lång tid.

Reformen innebar dock inte att statens särskilda styrning av Svenska kyrkan upphörde helt. Medan andra samfund fritt väljer sin egen organisationsform finns det en särskild lag om Svenska kyrkan som detaljerat reglerar samfundets uppbyggnad, församlingens uppgifter, biskoparnas roll, kyrkomötets beslutsbefogenheter och så vidare.

Lagen om Svenska kyrkan får ses som en del av den bredare kompromiss som på 1990-talet möjliggjorde de förändrade relationerna just mellan staten och Svenska kyrkan. För oss liberaler är det dock uppenbart att detta bara är en etapp på vägen mot att Svenska kyrkan uppnår fullt oberoende på samma villkor som övriga trossamfund i Sverige.

För att Svenska kyrkan ska stå helt fri från statlig styrning anser därför Liberalerna att den särskilda lagen om Svenska kyrkan ska avskaffas. Svenska kyrkan bör, liksom alla andra samfund, ha full frihet att avgöra sin egen verksamhet. Det är dess medlemmar, inte riksdagen, som ska avgöra samfundets vägval i religiösa frågor.

Vi är fullt medvetna om att ett avskaffande av lagen om Svenska kyrkan eventuellt kan medföra anpassningar i övrig lagstiftning. Det påverkar dock inte i sig Svenska kyrkans ansvar vad gäller begravningsväsendet. Inte heller trossamfundens möjlighet att via Skatteverket få hjälp med uppbörden av medlemsavgifter påverkas, eftersom detta regleras i annan lagstiftning.

Med det, herr talman, vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 3.

Anf. 41 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! I betänkandet KU29 *Trossamfund och begravningsfrågor* behandlar vi 23 motionsyrkanden. De centreras mycket kring Svenska kyrkans ställning och beslutanderätt.

Jag vill deklarerera att Kristdemokraterna står fast vid den överenskommelse som gjordes i slutet av 1990-talet, som innebar ett skiljande mellan kyrkan och staten och som verkställdes år 2000. Det har alltså bara gått 18 år. Föregående talare skisserade en 400-årig historia. Den går dock ännu längre tillbaka om man räknar på fingrarna.

I det sammanhanget är 18 år en väldigt kort tidsperiod, och det vill vi inte vara med och peta i eller ändra på. Däremot vill vi tydliggöra att Svenska kyrkan får sköta sina angelägenheter. Där riksdagen har möjlighet att gå in och lägga sig i vill vi i två reservationer säga att det ska man inte göra.

Den ena reservationen handlar om storleken på kyrkoavgiften. Där lyder den centrala meningen: Vi anser att Svenska kyrkan ska ha rätt att på egen hand besluta om sina egna angelägenheter.

Där slutar Kristdemokraternas bifallsyrkande. Det är vad vi tycker när det handlar om kyrkoavgiften.

När det gäller beslutanderätt i fråga om församlingstillhörighet i reservation 3, som jag härmed yrkar bifall till, herr talman, lyder den att riksdagen ställer sig bakom det som antas i reservationen och tillkännager det för regeringen, nämligen att lagstiftningen borde ändras på ett sådant sätt att Svenska kyrkan får beslutanderätt i fråga om församlingstillhörighet och anser att riksdagen ger detta till känna för regeringen.

Det finns för- och nackdelar, men Svenska kyrkan ska ha fri församlingstillhörighet. Jag har själv varit medlem i en sådan församling – Amiralitetskyrkan i Karlskrona – som är knuten till dem som är verksamma inom Försvarsmakten och deras familjer. Det finns Finska församlingen och även andra församlingar. Det är ett sätt att göra det på. Sedan finns det, som vi hörde från Per-Ingvar Johnsson, nackdelar för till exempel små församlingar.

Gör man de här sammanvägningarna får man någonstans bestämma sig, men det är inte riksdagens sak. Därför avstår jag från att tycka något själv, även om jag personligen har en åsikt och möjligen också mitt parti. Det här är alltså ingenting för riksdagens partier att ha synpunkter på, utan det är någonting för Svenska kyrkan att besluta om själv.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 42 JONAS GUNNARSSON (S):

Herr talman! Vi debatterar fortsatt konstitutionsutskottets betänkande 29 om trossamfund och begravningsfrågor.

Under allmänna motionstiden avlämnade, som vi hörde, riksdagens ledamöter 23 motioner i dessa frågor. Det finns således ett ganska stort intresse att få diskutera frågorna och framföra olika ståndpunkter.

Det är inte så svårt att förstå, kan jag tycka. De här ämnena rör i grund och botten många människors innersta funderingar, tankar om livet och det som kommer efter. Det är frågeställningar som förtjänar respekt och eftertanke, samtidigt som ett visst mått av samhällsorganisatorisk realism måste skjutas in för att ordnandet av de organisationer som tron ger upphov till i form av trossamfund samt skapandet av deras rättigheter blir så bra och allmänt accepterat som möjligt.

Även frågeställningar om hur vi ska ta hand om stoftet efter dem som lämnat oss förtjänar självklart stor respekt och eftertanke för att bibehålla en begravningsverksamhet som är präglad av värdighet och pietet. Insikten om att vad som upplevs rätt för den ene samtidigt kan kännas obekvämt eller rent av kränkande för den andre är stor i utskottet, och det känns bra.

Flera motionärer och reservanter har framfört förslag som rör Svenska kyrkans inre liv. Svenska kyrkan har sedan den skildes från staten en egen reglering i lag. Det förslag som ges mest stöd, om än inte når någon majoritet i utskottet, handlar om att Svenska kyrkan ska ges möjlighet att tillämpa fri församlingstillhörighet.

Jag väljer att ta upp just den här frågeställningen eftersom jag tycker att den på ett tydligt vis illustrerar hur vi vill se på statens relation till Svenska kyrkan.

Vår hållning är att sådana förändringar som efterfrågas av reservanterna bör efterfrågas av dem som berörs, i det här fallet Svenska kyrkan. Svenska kyrkan har inte gett uttryck för att det här skulle vara en förändring den önskar. Jag föreslår därför att de som vill få till stånd en reglering lik den som efterfrågas engagerar sig i Svenska kyrkan – om de nu är medlemmar – och där driver på för en förändring.

Med detta korta anförande, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 43 AGNETA BÖRJESSON (MP):

Herr talman! Ja, vi debatterar nu KU29 *Trossamfund och begravningsfrågor*, ett motionsbetänkande med förslag från allmänna motionstiden i höstas och hösten 2016.

Frågorna som kommer upp är inte nya utan speglar den debatt som har funnits sedan kyrkan skildes från staten och sättet som man genomförde det hela på.

Jag tror att man behöver komma ihåg att det fanns stora och praktiska saker att hantera då. Det fanns stor verksamhet, mycket personal och lokaler och skogar som kyrkan hanterade. Risken att på något sätt kullkasta denna omfattande verksamhet var stor, så man valde en kompromiss.

Det är en kompromiss där staten behåller lite kontroll genom egen lagstiftning för Svenska kyrkan som anger mycket av grunderna för kyrkans organisation men där kyrkan ändå får ett visst mått av självbestämmande och stöd för att få in pengar.

Jag tror att det knappast är sista gången som vi debatterar dessa frågor i riksdagen, men i dag vill jag yrka avslag på motionerna och bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 15.)

§ 8 Massmediefrågor

Prot. 2017/18:68

7 februari

-----

*Trossamfund och
begravningsfrågor*

Massmediefrågor

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU31

Massmediefrågor

föredrogs.

Anf. 44 JONAS MILLARD (SD):

Herr talman! Många av talarna i de föregående debatterna i dag har fattat sig föredömligt kort. Tyvärr måste jag meddela att det finns risk att jag överskrider min talartid med någon minut.

Herr talman! Låt mig börja med att yrka bifall till reservationerna 2 och 3 i detta betänkande. Vi har ytterligare en reservation, men för tids vinande yrkar jag bifall till endast reservationerna 2 och 3.

I år inträffar något extra roligt. Jag tänker då inte främst på valet, som många kanske går och tänker på nu, utan jag tänker på vinter-OS i Sydkorea.

Ett OS är inte bara spännande utan också förbrödande. Alla världens nationer har möjlighet att vara med och visa upp sina olika idrottare. Ett sådant evenemang har utan tvivel ett extremt stort allmänintresse. Därför är det angeläget att så många som möjligt får en chans att följa det på tv.

Förra gången det var vinter-OS blev det skralt med tv-tittande eftersom ett kommersiellt bolag hade förvärvat rättigheterna till de olympiska spelen. Därmed kunde 15 procent färre tv-tittare än tidigare år ta del av sändningarna från OS.

Enligt uppgifter i Dagens media har SVT ingått avtal med företaget Discovery, så i år kommer mycket av spelen att kunna sändas i public service-tv. Men vi tycker ändå att det är olyckligt att så många personers möjligheter att se spelen är beroende av kommersiella bolags välvilja.

Vi menar därför att en nationell evenemangslista bör upprättas snarast. En sådan lista bör innehålla de stora sportevenemangen och de klassiska paradgrenarna, till exempel de olympiska sommar- och vinterspelen. En lista av detta slag skulle i praktiken garantera att så många som möjligt i vårt avlånga land kan ta del av de olympiska spelen framöver, inte endast de som kan ta emot vissa kanaler i sin tv.

Herr talman! Från sådant man gärna vill se på tv till sådant man kanske inte vill se.

SVT har i uppdrag att förmedla nyheter och samhällsinformation på ett neutralt sätt. Som vi alla vet misslyckas man alltför ofta med just detta.

För dessa tillfällen och i andra fall där man anser att det förekommer olämpligt innehåll i olika tv-kanaler finns Granskningsnämnden. Den finns inom Myndigheten för press, radio och tv som ett självständigt beslutande organ. Nämnden prövar om innehållet i radio- och tv-program följer de regler som finns för sändningarna. Ledamöterna i Granskningsnämnden utses i dag av regeringen.

Sverigedemokraterna menar att Granskningsnämndens verksamhet fungerar mindre tillfredsställande, särskilt nämndens granskning av eventuella åsidosättanden av sändningstillståndens paragrafer om opartiskhet. För att komma till rätta med detta bör Granskningsnämndens ledamöter i stället utses genom en parlamentarisk grupp, och beslutet bör fattas av oss här i riksdagen. Dessutom, menar vi, måste påföljderna för programansvariga som gör sig skyldiga till allvarliga åsidosättanden av villkor i sändningstillstånden skärpas.

Herr talman! SVT må ha en hel del problem med opartiskheten men är knappast värst. Det finns mediebolag som genom tvivelaktiga metoder har satt i system att mobba och hänga ut meningsmotståndare – även om dessa personer inte är offentliga på samma sätt som vi i denna kammare eller kända av den breda allmänheten.

När en person i dag anser sig ha blivit utsatt för förtal eller annan otillbörlig behandling av medierna är det i praktiken svårt att få upprättelse. Justitiekanslern, JK, är den myndighet under regeringen som bland annat har tillsyn över myndigheter, reglerar skadeståndskrav mot staten och är åklagare i tryck- och yttrandefrihetsmål. Enligt JK:s årsredovisning för 2016 handlades 274 ärenden som berörde tryck- och yttrandefrihet. Av dessa inleddes förundersökningar i endast tolv ärenden, och fem gick vidare till åtal. Fyra av dessa fem åtal handlade om hets mot folkgrupp. Det är således inget långtgående antagande att personer som blivit omskrivna på ett kränkande och osjyst sätt i grundlagsskyddade medier sällan fått någon upprättelse.

Sverigedemokraterna är av uppfattningen att medierna i grunden har ett ansvar att rapportera sakligt och opartiskt. Särskilt viktigt är detta när det gäller den rena nyhetsrapporteringen. Ingen människa, oavsett position i samhället, ska behöva utstå att bli föremål för osjysta journalistiska metoder, vinklad journalistik eller kraftigt integritetskränkande behandling som vida överstiger vad som kan anses försvarligt.

Det finns i dag vissa inbyggda funktioner inom medierna vars syfte är att bidra till viss självansering, exempelvis Pressombudsmannen och Journalistförbundets yrkesetiska nämnd. Utöver detta finns som sagt Granskningsnämnden, som är en statlig myndighet.

Trots att dessa instanser finns i syfte att försöka garantera god journalistik är förtroendet för svenska medier långt ifrån så högt som det borde vara. Det bristande förtroendet kan sannolikt härledas till det som dessa instanser är satta att motverka, nämligen dålig journalistik och en direkt ovilja från flera medieaktörers sida att skriva objektivt. I stället finns fler och fler exempel på att medier agerar agendasättande och osakligt och bedriver vinklad journalistik.

Vår mening är därför att regeringen bör utreda hur en bättre balans kan uppnås mellan mediers grundlagsskyddade rättigheter och rättigheterna för dem som blir föremål för mediers granskning att slippa kränkande och osjyst behandling.

Utredningen bör återkomma med konkreta förslag som innebär kraftiga förenklingar för den som önskar få sin sak prövad utan att på något sätt riskera att lida ekonomisk skada.

Det måste också säkerställas att de som är tänkta att granska medierna ska göra det helt opartiskt. Helt avgörande för oss är att granskarna har integritet och åtnjuter högt förtroende hos allmänheten.

Anf. 45 PER-INGVAR JOHNSON (C):

Herr talman! Detta betänkande om massmediefrågor har en reservation från Centerpartiet om betydelsen av regional nyhetsbevakning.

Inom medieområdet pågår stora och snabba förändringar. Den digitala utvecklingen har lett till att medievärlden har breddats och att mer information finns att tillgå. Samtidigt har många lokalredaktioner lagts ned. Det finns en tendens att medierna blir smalare och att nyhetskonsumenterna vänder sig till medier som bekräftar deras egen världsbild.

Centerpartiet anser att det krävs snabba åtgärder för att säkra tillgången till en allsidig och oberoende nyhetsbevakning och opinionsbildning i hela landet.

Det är av största vikt att tillgång till lokaljournalistik och samdistribution av post och tidningar möjliggörs. Regeringen håller på att se över detta, och det är viktigt att det snart kommer ett förslag som gör att bättre tillgång till lokaljournalistik kan säkras och att alla kan ta del av det digitala samhället.

När det gäller införandet av en evenemangslista, som Jonas Millard talade om, är detta ett förslag som jag har varit med om att utreda för några år sedan. Förslaget lämnades till regeringen, men det ligger fortfarande hos regeringen för att beredas. Därifrån har det inte kommit något förslag.

Jag yrkar bifall till Centerpartiets reservation i detta ärende.

Anf. 46 BERIT HÖGMAN (S):

Herr talman! Ett öppet och demokratiskt samhälle måste alltid vårda sina instrument och verktyg för att det ska förbli just ett öppet och demokratiskt samhälle.

Även jag har personligen tagit mycket illa vid mig av saker som har stått i tidningen eller speglats i medierna, men för den skull kommer jag aldrig någonsin att tycka annat än att yttrandefriheten och tryckfriheten är verktyg och instrument för demokrati och debatt.

Det är drygt två år sedan KU hade sin hearing om hot och våld mot journalister. Sedan dess har regeringen gjort en rad insatser för att skapa

trygghet och underlätta för journalister att verka såväl internationellt som nationellt. Detta är ett ohyggligt viktigt arbete som måste fortsätta.

Det är också drygt två år sedan KU gemensamt lotsade igenom den förra propositionen om presstödet och utvecklingsstödet, och vi lär få hantera ytterligare en sådan proposition under mandatperioden. Jag känner mig trygg i att det sker på samma sätt som tidigare, med en vilja att ge och ta och att bli överens om det som vi alla vill ha: journalistik av god kvalitet och medvetna och aktiva samhällsmedborgare som får ta del av nyheter – samtidigt som vi inte blundar för en utveckling som vi varken vill eller kan stoppa, nämligen vårt förändrade beteende som nyhetskonsumenter.

Utvecklingen har inte förbättrats i de svåra delarna. Generationsklyftan i tidningsläsandet och nyhetskonsumentioner är större än någonsin. De gamla finansieringsmodellerna för dagspress har till stor del fallit, och vi ser alla konsekvenserna av detta.

Lokal och regional nyhetsbevakning är viktig – det är vi helt överens om – och också bärande i presstödet, från det att det uppfanns men också fortsättningsvis. Detta är också reglerat i sändningstillstånd för public service.

När jag läser Centerns reservation undrar jag vad Centern egentligen avser med meningen: ”Regeringen bör också se över förutsättningarna för enskilda att ta del av medier digitalt i hela landet. Alla ska kunna ta del av det digitala samhället.”

Jag tänkte därför använda någon minut till att berätta vad regeringen de facto har gjort. Om Centern hade känt till det tror jag inte att meningen hade funnits med i reservationen. Det är nämligen en fullständig självklarhet att målsättningen måste vara att alla medborgare i vårt land ska kunna ta del av medier via digitaliseringen. Exempel:

- Den 18 maj 2017 beslutades om en digitaliseringsstrategi.
- I december 2016 beslutades om en bredbandsstrategi.
- Regeringen har gett Post- och telestyrelsen i uppdrag att se till att privatpersoner och företag som saknar tillgång till telefoni och/eller grundläggande bredbandsuppkoppling om 10 megabit ska få stöd så att de kan få detta.
- Där de kommersiella inte klarar av att göra detta ska samhället gå in.
- Till och med år 2019 satsar regeringen årligen 21 miljoner kronor på regionala bredbandskoordinatorer som ska vara främjande. Där har jag ett konkret exempel. Min barndomsby har ungefär tio bofasta hushåll, och jag tror att vi kommer att få bredband innan jag får det i min övernattningsbostad i Gamla stan. Det är en fantastisk utveckling där människor ser att det verkligen händer på riktigt.
- Sverige ska få bredband i världsklass.

Målen är högt satta, och metoderna är många. Målsättningen är att år 2020 bör 95 procent av hushållen och företagen ha tillgång till bredband med en hastighet på minst 100 megabit. Det jobbas med detta, resurser har avsatts och det kommer att hända saker.

När det gäller samdistribution av tidningar och post har Postnord just nu så pass gigantiska problem och svårigheter att det kanske inte är den

högst prioriterade uppgiften. Däremot måste vi se till att människor får sin tidning, om de nu fortsatt väljer att ha den i pappersformat. Det är en sak som vi kan vara helt överens om.

Herr talman! Jag är fast övertygad om att vi har en regering som inte räds framtiden, som inte önskar sig bakåt i tiden utan som tar sig an de utmaningar som finns med konstruktiva och finansierade förslag och insatser på mediemarknaden.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkande 31 i dess helhet.

(Applåder)

Anf. 47 NICLAS MALMBERG (MP):

Herr talman! Att det finns lokala nyhetsredaktioner över hela vårt land är oerhört centralt om vi ska upprätthålla en vital demokrati – nyhetsredaktioner som kan granska makthavare och myndigheter, journalister som kan koka ned och beskriva även komplexa frågor på ett sätt som gör att allmänheten förstår vad det handlar om, journalister som kan föra upp frågor som ligger tidigt i den politiska beslutsprocessen så att människor kan reagera och agera på förslagen och redaktioner som kan skildra vilka de politiska motsättningarna är och beskriva vad de olika partierna har för inställningar i frågor så att människor kan göra initierade val, inte bara till riksdag och landstingsfullmäktige utan till varenda kommunfullmäktige runt om i landet.

Det är därför en oroande utveckling vi har sett i landet de senaste åren. Många lokalredaktioner har krympts till ett minimum, och många har fått lägga ned helt. Orsaken till denna utveckling är i stor utsträckning att annonsörerna har dragit bort resurserna och annonserna från dagspressen för att i stället rikta insatserna på nätet, till de digitala giganterna. Med lägre annonsintäkter blir det förstas minskade möjligheter att anställa journalister och ha kraftfulla redaktioner.

Den rödgröna regeringen var väldigt medveten om denna problematik när den tillträdde, och man agerade snabbt. En första proposition skrevs om förbättringar av presstödet, och efter detta tillsatte kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke en mediestödsutredning som arbetade med uppdraget att hitta ett mediestöd som kan fungera också i framtiden i en digital värld med kraftigt förändrade förutsättningar för nyhetsförmedling.

Utredningen lade fram sitt förslag i slutet av 2016. Efter detta genomfördes en remissomgång där förslagen stöttes och blöttes. Vissa delar av förslaget har kritiserats medan andra har lyfts fram som viktiga eller till och med nödvändiga.

Regeringskansliet och Kulturdepartementet arbetar nu med att ta fram en proposition som förhoppningsvis kan presenteras här under våren. Utifrån den beredning som görs finns det ingen anledning att bifalla de motioner som nu har lagts fram i frågan. Jag yrkar därför bifall till konstitutionsutskottets förslag, där dessa motioner avstyrks.

Jag har goda förhoppningar om att det blir ett gott resultat, inte minst därför att vi redan har fattat ett viktigt beslut i denna fråga, nämligen i budgetbeslutet i höstas. I ramarna för 2019–2020 gjordes en tilldelning av de resurser som utredningen pekade på är nödvändiga för att klara ett utvidgat mediestöd.

Med ekonomiska resurser på plats är jag övertygad om att vi med gemensamma krafter kommer att kunna hitta en politisk majoritet för ett breddat och förbättrat press- och mediestöd.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 48 TINA ACKETOFT (L):

Herr talman! Vi ska nu debattera massmediefrågorna. En livskraftig, fri och obunden press med lokal bevakning och förankring, där skickliga journalister kan verka fritt och skyddat, kan summera den liberala visionen för våra massmedier. Tyvärr kan vi se mörka moln i dag, inte bara vid horisonten mot Ungern och Turkiet. Även i det stora landet i väst har man nu en president som för ett öppet krig mot etablerade medier.

I Sverige hör vi också en debatt där vissa vill beskära våra fria mediers roll i samhällsdebatten och som underblåses av politiska krafter som uppenbarligen tror att journalisters roll är att utgöra propagandamaskiner, något som samma röster i och för sig redan i dag beskyller etablerade journalister för att vara. Men då är det inte deras propagandamaskiner, och därmed är det fel på medierna – ni hör själva hur det låter.

Presstödskommittén, Medieutredningen, Parlamentariska public service-kommittén, uppdrag till Myndigheten för press, radio och tv är bara några av de senaste grupperingarna som har haft som grannlaga uppgift att utreda hur statens stöd till medierna ska se ut och vilka krav som ska ställas på dem. Det är inte av ointresse som motionerna har avstyrkts, utan det är för att utskottet inte vill föregripa resultaten av utredningarna eller av det beredningsarbete som pågår. Klart är dock att det är en grannlaga uppgift att få till ett system som är teknikneutralt, som täcker hela landet, som är kvalitetsdrivet och som skapar mångfald – många röster – i stället för centralt skrivet material som bara uppförs i olika editioner runt om i landet.

Herr talman! Sverige har en lång tradition av att stå upp för journalistiken, eftersom de flesta av oss inser att den fria åsiktsbildningen är en del av grunden för Sveriges demokratiska styrelseskick och att tryck- och yttrandefriheten är förutsättningar för den fria åsiktsbildningen. Därför måste mediepolitiken ha en tydlig koppling till hur tryck- och yttrandefriheten fungerar, inte bara konstitutionellt utan i praktiken.

Jag vet inte hur det är med er, men jag minns exakt vad jag gjorde den 7 januari 2015 när terroristattacken mot Charlie Hebdo i Paris kablades ut över världen. Jag minns också var jag var när jag hörde att den legendariske radiokorrespondenten Nils Horner hade blivit skjuten under ett uppdrag för Sveriges Radio.

Vartenda enskilt våldsbrott i samhället är förhatligt, men våldet mot våra journalister blir så mycket mer än så. Det blir ett direkt hot inte bara mot individen – journalisten – som för evigt är tystad, utan mot hela vårt öppna samhälle. Hotet behöver inte ta sig så extrema former som det gjorde i Paris eller mot Nils Horner. Hot riktas också mot den lokala journalisten på den lilla lokalredaktionen, i den mån den fortfarande finns, i syfte att skrämja och tysta.

För att hindra en utveckling där den fria åsiktsbildningen hotas av självcensur och minskad attraktivitet för journalistyrket bör en utredning tillsättas för att utreda behovet av ytterligare åtgärder för att värna yttrande- och tryckfriheten och för att utveckla det förebyggande arbetet mot

hot, våld och andra angrepp mot journalister och medieredaktioner. Utredningen ska naturligtvis ses som en del av demokratipolitiken och arbetet för ett fritt och öppet samhälle. En sådan utredning bör naturligtvis ske i nära samråd med journalister och branschföreträdare för att man ska ta del av de många erfarenheter och idéer som finns inom professionen och som vi som utskott har fått ta del av vid våra möten med just dessa personer.

Regeringen har nu vidtagit åtgärder, bland annat genom den handlingsplan som antogs i juli 2017 och som ska innebära ett mer systematiskt arbete för att förebygga hot mot journalister. Man har också gett Linnéuniversitetet i uppdrag att identifiera och utveckla kompetensutvecklande insatser riktade till journalister och redaktioner för att förebygga och hantera hot och hat. Dessutom ska Polismyndigheten senast i mars 2019 redovisa vilka åtgärder som myndigheten har vidtagit för att bekämpa brott som hotar den fria åsiktsbildningen.

Det är glädjande att allianspartierna därmed inte längre behöver yrka bifall till sina motioner och reservationer mot regeringens förslag. Nu har vi fått en regering som har lyft frågan till den nivå som den förhoppningsvis förtjänar att vara på. Därför kommer allianspartierna i fortsättningen att bevaka arbetet i stället för att yrka bifall till sina reservationer.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 49 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! I konstitutionsutskottets betänkande 31 om massmediefrågor behandlas ett trettiotal yrkanden från allmänna motionstiden. Jag vill särskilt lyfta fram en kommittémotion, 2016/17:3286, från de fyra allianspartierna med Andreas Norlén som första namn. I yrkande 1 i denna motion begärs ett tillkännagivande om att utreda behovet av ytterligare åtgärder för att värna tryck- och yttrandefriheten och utveckla arbetet mot hot, våld och andra olagliga angrepp mot journalister och medieredaktioner. Allianspartierna går in i detalj på hur man ska slå vakt om skyddet för journalister och medieredaktioner.

Det är med glädje som vi har kunnat konstatera att vi i våra samtal i utskottet har nått en samsyn. Detta är ingenting partiskiljande, utan det är någonting som vi samtliga står bakom. Därför gör utskottet ett gemensamt ställningstagande där vi konstaterar att regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att förebygga och hantera hot mot journalister och medieredaktioner. Genom den handlingsplan som regeringen antog i juli 2017 har regeringen inlett ett mer systematiskt arbete för att förebygga hot mot det demokratiska samtalet.

Regeringen har vidare bland annat gett Linnéuniversitetet i uppdrag att identifiera och utveckla kompetensutvecklande insatser riktade till journalister och redaktioner för att förebygga och hantera hot och hat. Dessutom ska Polismyndigheten senast i mars 2019 redovisa vilka åtgärder som myndigheten har vidtagit för att bekämpa brott som hotar den fria åsiktsbildningen. Det straffrättsliga skyddet mot integritetskränkningar stärks genom det lagförslag som regeringen lade fram under 2017. Därför menar utskottet samfällt att denna motion inte behöver bifallas. Den är i stort sett redan tillgodosedd.

Liksom föregående talare, inte minst Tina Acketoft, vill jag bara understryka hur oerhört viktig den fria pressen är. Vi ser hur man har försökt

Prot. 2017/18:68
7 februari

Massmediefrågor

att begränsa den fria pressen, och det har nämnts exempel från USA. Det är inte acceptabelt. Vi vill stå upp för den fria pressen, och vi vill ha trygghet och säkerhet för journalister så att de kan arbeta. Det är någonting som konstitutionsutskottet gemensamt står bakom och arbetar för.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

*Stärkt koppling mellan
skola och arbetsliv*

§ 9 Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv

Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:Ubu9
Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv (prop. 2017/18:24)
föredrogs.

Anf. 50 IDA DROUGGE (M):

Herr talman! Jag har många bra minnen från ganska många olika praktiker som jag har haft. Min allra första var i den lokala bokaffären i Lidingö centrum mitt under den stora årliga bokrean. Det var väldigt mycket att göra och riktigt kul. Jag fick inte stå i kassan, och jag fick inte jobba natt när bokrean började. Men jag fick stapla, bära, sortera och sätta på enorma mängder prislappar på all litteratur.

Ett av mina första jobb fick jag tack vare det som jag kunde visa upp att jag hade gjort under två veckors prao. Det var ett jobb som på flera sätt också gjorde det enklare för mig att få mitt andra jobb. På sätt och vis kan man säga att det har fått mig hit där jag är i dag som riksdagsledamot. Jag praoade nämligen på Moderata ungdomsförbundets centrala kansli. Jag fick rensa, kopiera handlingar, sammanställa pressklipp och registrera en mängd medlemmar. Jag var där tidigt, och jag gick hem relativt sent. Jag fick vänner som jag har kvar för livet.

I dag ska vi debattera och votera om den proposition som regeringen har lagt fram, som mestadels handlar om just prao. Propositionen heter *Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv*.

Titeln låter väldigt bra, tycker jag, för vi skulle verkligen behöva en stärkt koppling mellan skola och arbetsliv. Tyvärr räcker det inte med fina ord i en titel. Jag, och vi från Moderaterna, tror att denna proposition tyvärr riskerar att bli ett tomt slag i luften.

Regeringen vill i sitt förslag att alla elever i årskurserna 8 och 9 ska ha minst tio dagars prao. Man vill också reglera att det i de kontrakt som skrivs för elever som går en gymnasielärlingsutbildning redan i förväg ska skrivas in när eleverna ska ha sin arbetsplatsförlagda utbildning, APL.

Vi från Moderaternas och Alliansens sida ser några problem och nackdelar med detta.

För det första tror vi att det riskerar att bli för fyrkantigt om man i förväg i detalj behöver specificera exakt vilka tider en elev ska ha APL. Om detta görs för tidigt och om man behöver skriva ut exakta tider och klockslag redan vid denna kontakt finns risken att dessa APL-tillfällen inte blir av.

Vi tror att det vore bättre med en lite mer flexibel lagstiftning, där det självklart ska vara så att alla har rätt till den arbetsplatsförlagda tid som de

ska ha men där man inte i förväg i detalj behöver ha bestämt exakt vilka tider det ska röra sig om. Vi känner en oro för detta och har därför en reservation om det.

För det andra: Prao är mycket bra – det vet jag som sagt själv – men det är inte det enda sättet att lära sig arbetslivsorientering. Vi har besökt många skolor som i dag jobbar mer med studiebesök som ett komplement eller ett alternativ till prao.

För det tredje, vilket har att göra med det som jag just sa, är detta något som skolorna gör för att det i dag är väldigt svårt att hitta bra praoplatser. Många företag – och även skolor – är rädda för att inte kunna leva upp till de säkerhetskrav som bland andra Arbetsmiljöverket ställer. Många skolor får också hård kritik för att de inte kan garantera att alla platser är säkra för eleverna.

Det gör att det blir orimligt att ställa krav på minst tio dagars prao i en situation då detta kanske inte kan bli av och då det kanske är helt omöjligt att fixa dessa platser. Att kunna göra det kräver enormt mycket tid och administration från redan hårt belastade lärare.

Vi från Alliansen har gjort prioriteringen att detta inte är det som våra lärare och skolor främst ska lägga mycket tid på. Det är viktigt och bra, men det finns också andra sätt att göra detta.

Man måste framför allt se över och röja undan dessa hinder innan man kommer med skarp lagstiftning. Vi önskar att man hade gjort det från första början. Regeringen hade också kunnat göra det, men tyvärr har man inte gjort så.

Vad gäller de praktikplatser som jag själv har haft tror jag inte att jag hade kunnat arbeta på dessa platser i dag, och om jag hade gjort det hade det med största sannolikhet inte varit lagligt.

Jag jobbade mer än sex timmar – det får man inte. Jag bar tungt – det får man inte. Jag bar dessutom repetitivt – det får man definitivt inte. Jag tror inte att jag fick någon genomgång av brandskyddsregler och andra säkerhetsföreskrifter. Jag stod inte i kassan – det fick jag inte – men jag fick testa. Det får man definitivt inte göra som 14-åring.

Den typ av prao som många gånger är viktig och som ger effekt går inte att få till i dagens system. Detta behöver vi rätta till först, och därför har vi tyvärr behövt yrka bifall till våra reservationer. Jag önskar att vi inte hade behövt göra det och att vi i stället hade kunnat stå eniga bakom detta förslag, för i grunden är vi överens om att vi behöver en mycket starkare koppling mellan arbetsliv och skola.

(Applåder)

Anf. 51 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Herr talman! Alla elever ska kunna ha förutsättningar att göra välgrundade val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. För att kunna göra kloka val och själv välja sin framtid behöver man ha kunskap och ha getts möjlighet att prova på. Bara så kan man ges reell frihet att välja.

Propositionen vi debatterar i dag heter *Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv*, och nu stärker vi likvärdigheten och friheten genom att införa obligatorisk prao i årskurserna 8 och 9.

Jag vill yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Herr talman! Att samverka med arbetslivet ska ske framgår redan i dag både i förordningen och i läroplanen för grundskolan. Det förekommer, som föregående talare sa, en hel del studiebesök, entreprenörskapsprojekt, besök i skolan av branscher och så vidare.

Centralt för allt detta är att vi har en väl fungerande studie- och yrkesvägledning. Skolor som har ett bra och väl utvecklat arbete med SYV bidrar till elevernas frihet och möjligheter. Därför är det glädjande att regeringen har tillsatt en utredning för att stärka och utveckla studie- och yrkesvägledningen. Utredningen kommer att presenteras i oktober.

En viktig del för att ge eleverna möjlighet att få kunskap om vidare studier är prao – praktisk arbetslivsorientering. Därför har fler än åtta av tio skolor i praktisk mening behållit prao sedan 90-talet, även om det varierar i omfattning.

Ur ett likvärdighetsperspektiv är det angeläget att tillgången till prao förbättras, så att alla elever får möjligheter till konkreta och verkliga kontakter med arbetslivet.

Jag som socialdemokrat är övertygad om att obligatorisk prao för alla elever har en positiv betydelse, medan borgerligheten är ängslig, eller orolig, som Ida Drougge sa.

Även jag tänker ta mig friheten att berätta om min egen prao, på Humlegården i Vingåker. Redan i åttan, och senare även i nian, fick jag möjlighet att upptäcka att arbete i äldreomsorgen är världens bästa och roligaste jobb.

Det som också var bra var att föreståndaren fick en chans att upptäcka mig. Jag fick sommarjobb i äldreomsorgen och var en av de yngsta som någonsin har jobbat i äldreomsorgen i Vingåker.

Han fick i och för sig göra en plan och anpassa mina arbetstider, men jag lovar att både jag och brukarna, eller vad man nu ska kalla dessa äldre människor, hade en underbar sommar med utflykter och aktiviteter. Vi åkte till Svampen i Örebro och åt pommes frites och korv. Jag glömmer det aldrig – de hade aldrig sett pommes frites förut. Det var skitbra – ursäkta att jag svär!

Jag fick möjligheten att prova på något som jag tidigare inte haft någon erfarenhet av. Det var bra för mig, och det har varit bra för tusentals andra. Det gick då, och det går nu, 40 år senare – det är inte klokt!

Det är förstås väldigt viktigt att garantera elevernas säkerhet under praoperioden. Arbetsmiljöverket har föreskrifter om arbetsmiljön för minderåriga. Skolverket tillhandahåller dessutom stöd och information om vad detta innebär för minderåriga i arbetslivet.

Alliansen reserverar sig och vill utreda frågan. Det behövs ingen utredning. Vi har hållit på med detta i hundra år, minst. 80–90 procent av skolorna erbjuder möjligheten redan i dag, som jag sa.

Det finns dock en bilaga i Arbetsmiljöverkets föreskrifter, AFS 2012:3, som helt förbjuder riskfyllda arbetsuppgifter för minderåriga men tillåter andra om man har handledning. Det som är förbjudet är bland annat att utsättas för exponering av trädamm över gränsvärdet, arbete som kan medföra risk för kontakt med smittämnen, arbete med asbest, dykeriarbete, arbete med transport av pengar och bevakningsarbete.

Prao innebär självklart inte att man kan prova alla typer av jobb och alla arbetsuppgifter. Därför är jag positiv till att man i andra hand kan få möjlighet att erbjuda prao på ett yrkesprogram.

Jag vill berätta om ett sätt som man jobbar på i Katrineholm på Ellwynska vård- och omsorgscollege. I samarbete med kommunens vård- och omsorgsförvaltning arrangerar de sommarkurser för elever i årskurs 8. Under fem dagar får de unga eleverna en introduktion i yrket med både teori och arbetsplatsbesök. De får träffa vårdhundar, räddningstjänst och ambulanspersonal. De får även jobbskugga personal som är ute på ordinarie arbeten. Det är *ett* sätt att prova.

I dag är skolans vård- och omsorgsprogram det program som har flest sökande i upptagningsområdet, och ungefär 30 procent av dem är killar. Jag tror att en stor del av hemligheten bakom det höga söktrycket inför den senaste höstterminen var att de hade så många behöriga förstahandssökande. Samverkan mellan grundskolan och gymnasieskolan är central på många olika sätt, och det här är ett.

Nu ska jag gå över till att tala om den del i propositionen som handlar om utbildningskontrakt i lärlingsutbildningen. Vi föreslår att det även ska anges vilken tid utbildningen som lärling ska genomföras.

Den borgerliga regeringen införde lagen om gymnasial lärlingsutbildning och senare också lagen om lärlingsanställning. Då sa man att man skulle återkomma i en förordning, då man ansåg att det var viktigt att tidsomfattningen var tydlig för både elev och företag. Det var klokt resonerat. Självklart ska det vara tydliggjort för skola, lärlingselever och företag vad som förväntas för att lära sig ett jobb. Att inte specificera hur många timmar lärlingen ska vara på arbetsplatsen är flum. Därför blir jag otroligt förvånad över att de borgerliga nu helt plötsligt är emot detta. Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att borgerligheten inte tycker att alla elever ska ha rätt till ett schema – eller? För mig är det i alla fall självklart att man ska ha rätt till ett schema och tydliga krav, oavsett om lärandet sker i skolan eller i arbetslivet. Dessutom tydliggör det elevens arbetsrättsliga ställning på arbetsplatsen.

Jag återgår nu till att berätta om mig själv för att förtydliga vad jag menar. När jag gick på vårdskolan för att bli undersköterska praktiserade jag måndag–fredag dagtid. Ibland jobbade jag på helger och lov och fick betalt. Det var tydligt för mig när jag jobbade under påsken, då jag fick lön.

För oss socialdemokrater ska det vara tydligt att det som inte är en del av utbildningen inte heller ska ingå i ett utbildningskontrakt utan i ett anställningskontrakt.

(Applåder)

Anf. 52 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att tydliggöra vilken reservation jag yrkar bifall till, nämligen reservation 2 som samtliga allianspartier ställt sig bakom. Vi behöver därför inte votera under alla punkter.

Jag vill också tacka Caroline Helmersson för att hon tar upp två bra saker, först ett förslag i propositionen *Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv* som vi från moderat håll har drivit länge. Att det blir verklighet tycker vi är bra. Det andra är att man nu också tar upp detta med studie- och yrkesvägledning i den utredning som ligger. Det ska i slutet på mars, tror jag, komma ett pm om det, och det ser jag fram emot att läsa.

Det är också bra att regeringen har valt att fortsätta med det SYV-lyft som den förra alliansregeringen införde. Men jag tycker att det är lite synd

att Caroline Helmersson Olsson lite grann misstänkliggör våra intentioner med vår reservation om gymnasielärlingsutbildning. Du säger lite grann också emot dig själv när du pekar på att vi i en förordning tidigare har tryckt på att det är viktigt med ett tydligt schema. Självklart ska elever ha ett schema när de börjar skolan. Frågan är när i tid de exakta tiderna ska vara fastlagda. Det är på den punkten vi är oroliga. Men regeringen får gärna motbevisa oss.

Låt det här funka! Då blir vi självklart nöjda.

Anf. 53 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar för möjligheten att fortsätta diskutera det här.

Utskottets utvärdering och uppföljning av SYV kommer i mars, och regeringens utredning kommer i oktober. Här har vi verkligen haft en samsyn.

Det här är jätteviktigt, så vi kommer naturligtvis att göra allt för att det ska fungera. Ida Drougge talar om att det kommer att bli så krångligt med utbildningskontrakten, men de finns ju redan i dag. Det ska bara tydliggöras vad som är arbete och vad som är utbildning. Det tror jag inte att man behöver vara så orolig för, för det funkar faktiskt rätt bra redan i dag.

Jag uppfattade inte någon mer fråga direkt. Men då kan jag ta tillfället i akt att ställa en fråga till Ida Drougge. Ni vill utreda de minderårigas arbetsmiljöföreskrifter. Vad exakt är det som ni känner att ni behöver titta vidare på i AFS 2012:3? Ida Drougge tog en del exempel på vad man inte får göra som prao. Jag hittar dem inte i arbetsmiljöföreskrifterna. Vad vill ni utreda?

Anf. 54 IDA DROUGGE (M) replik:

Herr talman! Många skolor, de allra flesta, skickar med diverse papper och blanketter till arbetsgivare när eleverna själva ansöker om prao. Där finns det ganska tydliga instruktioner om vad man som arbetsgivare måste säkra upp innan praon påbörjas och under praon.

Jag vet inte om Caroline Helmersson Olsson själv har tagit emot praktikanter här i riksdagen. Men jag har tagit emot praktikanter både här och på många andra arbetsplatser. Lite beroende på skola och arbetsplats kan de där instruktionerna göra att det känns nästan omöjligt att ta emot en praoelev. Instruktioner följer skolorna för att de ska vara säkra på att de har gjort sitt. De ska egentligen också göra ett besök på arbetsplatsen innan och själva godkänna miljön för att kunna garantera den. Det har jag aldrig varit med om när jag har tagit emot praoelever. Arbetsmiljöverket kritiserar också många skolor för att de inte gör besök på arbetsplatserna.

Det är lätt att det inte alls blir likvärdigt, eftersom eleverna i de flesta fall själva måste ordna sin prao. Ofta får de platsen via kontakter som deras föräldrar har. Då skulle man kunna säga att det ökar den ojämställdhet som finns redan från början. Om eleverna har föräldrar som har akademisk bakgrund besöker de i större utsträckning en sådan arbetsplats, och om de inte har det besöker de andra typer av arbetsplatser.

Vi tycker att det är viktigt att skolorna tar ett ansvar i dessa situationer, och det sker inte i dag.

Det är inte sant att 80 procent av alla elever har prao i dag. Kanske har 80 procent möjlighet att själva söka och ordna prao, men det är inte samma sak.

Anf. 55 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik:

Herr talman! Nej, exakt, och precis därför lägger vi fram denna proposition – för att det ska bli likvärdigt och för att eleverna inte ska behöva gå till sina föräldrar. Det är exakt så som du beskrev, Ida Drougge, och därför stärker vi detta.

Jag kan inte svara för alla blanketter, men när det gäller riskbedömningen av arbetsplatserna har både skolhuvudmännen och praktikgivarna ett ansvar. Det ingår i det systematiska arbetsmiljöarbete som alla arbetsplatser ska göra. Det är inte på individuell nivå, men det kan vara så att skolan gör ett besök för att försäkra sig om att den har gjort sin del.

Jag tycker att detta blir bra.

Anf. 56 ROBERT STENKVIST (SD):

Herr talman! Vi står självklart bakom vårt särskilda yttrande.

En stärkt koppling mellan utbildning och arbetsliv är något vi har förespråkat länge på olika sätt. Vi har i dag problem med att elever väljer yrken där det snarast råder ett överskott på arbetskraft och alltför få väljer yrken där det råder en skriande brist på arbetskraft.

Detta är ett stort problem för vårt land, och en obligatorisk prao är ett litet steg på vägen för att åtminstone ge eleverna en chans att se verkligheten bakom vissa yrken. Många fler åtgärder behövs självklart för att fylla luckorna på de områden där det råder arbetskraftsbrist.

Det är också viktigt, vilket påpekas i förslaget, att det är skolans uppgift att ordna med praktikplatser, inte föräldrarnas. Det innebär inte att inte någon förälder kan hjälpa till när det är passande och praktiskt, men ansvaret ska ligga på skolan.

Många säger att hindret för att skaffa praktikplatser är de regler som omgärdar prao. Men läser man det regelverk som till exempel presenteras i betänkandet ser man att det verkar ganska rimligt, så det är en del som talar för att det är tolkningen av reglerna som är inadekvat. Jag har pratat med arbetsgivare som skulle kunna ta emot praoelever, men de skyller på att regelverket sätter käppar i hjulet.

Jag hoppas att regeringen inte känner någon prestige i denna fråga utan kan se över problemet, om man nu vill ha bra praktikplatser till alla elever. I övrigt har vi inget att anföra mot förslaget.

När jag och andra här gick i skolan var det obligatorisk prao, och det var inget märkvärdigt med det. Det som fungerade förr måste kunna fungera i dag. Det hände väl att någon skadade sig på en prao, men vad jag minns var det extremt ovanligt. Vi kan ju inte ha hundra procentiga garantier för alla verksamheter. Då får vi ju lägga ned allt.

Vi har alltså kommit dit i dag att vi börjar plocka tillbaka sådant vi hade förr i skolan. Det är eftertänksamhetens kranka blekhet. Med lite självkritik borde vi kanske erkänna att vi har genomfört reformer lite väl snabbt och ogenomtänkt under en period. De som byggde upp enhetsskolan en gång i tiden var inga idioter, och de som styr skolan i dag är inga genier jämfört med gårdagens maktavare.

I detta anförande instämde Crister Spets (SD).

Anf. 57 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag är ingen replikör, och jag gillar inte att stå här. Men jag var tvungen att ta replik, för jag måste få ett förtydligande från Robert Stenkvist.

Stenkvist talade om tolkningar av reglerna. Men i ert särskilda yttrande står det att gällande arbetsmarknadsregler gör det svårt för företag att ta emot elever och att ni därför ser ett behov av regelförenklingar.

(ROBERT STENKVIST (SD): Precis.)

Vad exakt i arbetsmiljölagen eller föreskrifterna vill Robert Stenkvist och Sverigedemokraterna ändra?

Anf. 58 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr talman! Om det föreligger problem med arbetsmarknadsreglerna måste dessa ses över, och det finns säkert något problem med arbetsmarknadsreglerna.

Men som jag sa i talarstolen finns det problem med tolkningen. I förmiddags läste jag en artikel om prao i tidningen Arbetsliv, och det stod mycket utförligt om de regler som finns. De är inte så olika de regler som fanns när jag gjorde prao en gång i tiden, men det är klart att vissa saker är annorlunda.

Det stod också mycket utförligt om hur skolor misstolkar att de ska försäkra sig om att arbetsplatserna är säkra. Många rektorer tror att skolorna själva måste kolla att arbetsplatserna är säkra, men så är det inte. Detta utgör ett hinder och handlar om att man har tolkat reglerna fel.

Nu blir det prestige i detta, precis som jag sa i mitt anförande. Om det finns regler som går för långt och som hindrar prao, varför inte prestigelöst se över dem? Om det finns problem får man ändra regeln. Om skolorna tolkar reglerna fel får Skolverket informera skolorna om vad som gäller. Jag ser inga konstigheter i det.

Anf. 59 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik:

Herr talman! Vi har ett väldigt bra system för detta i Sverige. Vi kallar det för den svenska modellen, och det är parterna som tillsammans kommer fram till olika arbetsmarknadsregler grundat på lagar som vi stiftar i riksdagen. Det handlar inte om prestige, utan det är en mycket framgångsrik modell vi har.

Jag vet att Sverigedemokraterna vill rubba och rucka på arbetstagarnas möjligheter och att ni vill göra saker och ting i arbetsmarknadsreglerna. Men att det även gäller minderåriga barn på högstadiet – det handlar om en arbetsmiljölagen och en föreskrift – var en intressant upplysning.

(Applåder)

Anf. 60 ROBERT STENKVIST (SD) replik:

Herr talman! Men snälla nån! Vi vill att det inte ska finnas hinder för att få ut eleverna på praktikplatser. Detta har inget med arbetsmarknadens regler i övrigt att göra. Vi har inte haft en tanke på det. Det här är inte seriöst.

Vi vill att eleverna ska få tillfälle att komma ut på praktikplatser, och när vi pratat med en del arbetsgivare har de sagt att de vill ta emot praktik-elever men att reglerna är lite för kinkiga. Vi har också läst reglerna och kollat vad olika instanser säger, och det verkar som att skolorna misstolkar reglerna.

Att vi vill ändra arbetsmarknadens regler har över huvud taget inget med detta att göra. Vi har inte haft en tanke på det. Jag tycker att det är konstigt att applådera en sådan replik, om vi ska vara seriösa. Vi går visserligen in i en valrörelse, men vi ska ändå inte ta ut svängarna för mycket.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 10 Uppehålls- och arbetstillstånd för företagsintern förflyttning – genomförande av ICT-direktivet

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU10
Uppehålls- och arbetstillstånd för företagsintern förflyttning – genomförande av ICT-direktivet (prop. 2017/18:34)
föredrogs.

Anf. 61 PAULA BIELER (SD):

Herr talman! Vi har nu gått över till socialförsäkringsutskottets betänkanden. Det första att behandla gäller uppehålls- och arbetstillstånd för företagsintern förflyttning och grundar sig i genomförande av ett EU-direktiv, ICT-direktivet.

Vid en snabb titt på ärendet kan det först verka harmlöst. Det rör sig i de allra flesta fall om rimliga möjligheter för specialister, personer med särskilda chefsbefattningar och så vidare inom företag som huvudsakligen är verksamma utanför Europeiska unionen att tillfälligt arbeta på svensk mark om en delavdelning inom företaget till exempel behöver genomgå en strukturförändring eller något sådant och därmed har särskilda behov av just den här specialistkompetensen.

Men det är inte så att förslaget som sådant därmed är bra. Man måste också titta på det konkreta lagförslag som finns. Enligt vår mening är det för det första beklagligt att detta över huvud taget ska beslutas på EU-nivå. Men vi kan för det andra notera att regeringen inte har tagit till vara de möjligheter som finns inom EU-direktivet att påverka det här för att upprätthålla en hög nivå av säkerhet och kontroll, en ordnad migration till vårt land och en ordnad arbetsmarknadspolitik, trots alla fina ord om att detta är vad man försöker göra.

Herr talman! Jag vill efter denna korta inledning yrka bifall till våra två reservationer i betänkandet. Den första säger helt enkelt att vi inte kan godta lagen så som den är utformad i dag och att den bör avslås. Den andra lyfter fram några av de saker vi tycker att det är särskilt viktigt att man modifierar innan man återkommer till riksdagen med ett rimligare förslag.

Vi kan först och främst konstatera att det är flera remissinstanser som gällande flera olika separata punkter i den här lagstiftningen kontinuerligt har påtalat att den är otydlig. Att remissinstanser ber om förtydliganden är

Prot. 2017/18:68
7 februari

-----
*Stärkt koppling mellan
skola och arbetsliv*

*Uppehålls- och
arbetstillstånd för
företagsintern förflytt-
ning – genomförande
av ICT-direktivet*

någonting som är återkommande när man läser propositionen, och en otydlig lagstiftning är sällan bra att genomföra. Det finns också remissinstanser som påtalar att det här kan riskera att nuvarande regler urholkas och sätts ur spel och att man får helt andra effekter, som man kanske inte har varit medveten om eller syftat till, beroende på att man försöker hasta fram detta. Förvisso är vi försenade med att följa direktivet, men är vi redan försenade kan vi nog bli lite försenade till och se till att vi får en bra lagstiftning på köpet.

Vi kan titta mer konkret på några av de här bristerna. Det handlar om en sådan sak som att mottagarlandet enligt direktivet kan kräva att den som kommer till landet ska ha en heltäckande försäkring. Den som är anställd av ett företag och är specialist bör rimligen vara sjukförsäkrad antingen av det företaget eller genom privatförsäkring. Det finns många sådana lösningar. Poängen är att det är en tillfällig vistelse i vårt land. Sverige ska inte behöva ta över försäkringsskyddet för en utländsk medborgare som är här för en kort tid med ett särskilt uppdrag hos sin arbetsgivare.

Men regeringen har valt att nöja sig med att man bara ska ha ansökt om försäkring. Det är en kanske liten men ändå uppenbar brist. Det kan ibland ta tid innan man får försäkringen på plats. Vad händer då under den tiden? Ska Sverige vara skyldigt att stå för de kostnader som kan uppkomma under den tiden bara för att det dröjde innan försäkringen kom på plats? Nej, vi tycker att det är rimligt att man ställer krav på att allt sådant är ordnat innan man kommer till vårt land.

Det finns också möjligheter att införa begränsningar av möjligheten att ta med sig sin familj hit. Det är självklart att man oftast inte vill splittra familjer. Men det här handlar om personer som är anställda och som rimligtvis borde kunna försörja sin familj om de tar hit den. Vi har faktiskt försörjningskrav i Sverige, åtminstone i vissa fall, även om det är uppenbart att de behöver förstärkas även för andra former av migration till vårt land. Det finns enligt direktivet en möjlighet att ställa försörjningskrav på de familjemedlemmar personen tar hit. Men man har valt att titta åt sidan och inte införa dessa krav i förslaget till lagstiftning.

Mest graverande är nog ändå att man har gjort ett antal olika delar i den här lagstiftningen fakultativa, det vill säga frivilliga. Det handlar om när man får neka uppehållstillstånd eller dra tillbaka de uppehållstillstånd som beviljats. Det är frivilligt att dra tillbaka ett arbetstillstånd om det visar sig att de villkor som skulle gälla aldrig uppfylldes, inte existerade. Personen ska kunna stanna kvar här ändå. Det ska vara helt frivilligt att återkalla det uppehållstillståndet. Det är förvisso tvingande att neka uppehållstillstånd eller dra tillbaka det om den person som kommer hit för att arbeta utgör ett hot mot samhället. Men det är frivilligt för familjemedlemmarna.

Herr talman! Det här är inte ett genomtänkt, genomarbetat och komplett förslag. Det finns visserligen en bra ansats, och detta är en viktig lagstiftning att ha på plats om den är välfungerande. Men det här är inte ett välfungerande förslag. Därmed yrkar jag avslag på propositionen. Kom tillbaka med ett förslag som tar till vara de möjligheter vi har att säkra vårt land och ha ordning och reda i migrationspolitiken och på arbetsmarknaden!

I detta anförande instämde Heidi Karlsson och Crister Spets (båda SD).

Anf. 62 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S):

Herr talman! Sverige är en av världens främsta välfärdsnationer. Som vi hörde i den föregående debatten är den svenska modellen en av framgångsfaktorerna. Det handlar om starka parter på arbetsmarknaden, en generell välfärd och ordning och reda i ekonomin. Men Sveriges framgång och vår styrka beror också på att vi är ett land som under lång tid har klarat att attrahera och välkomna kompetens och talanger från andra delar av världen. Vi har framgångsrika företag som hittar chefer och specialister. Vi har företag från andra platser som väljer att etablera en del av sin verksamhet här i vårt land. Detta skapar arbetstillfällen och gör Sverige starkare.

När jag lyssnar på den kritik som framförs mot det här förslaget förvånar den mig. Här har vi ett direktiv i Europa som syftar till att underlätta, effektivisera och göra det möjligt för företag att flytta chefer och specialister inom sin verksamhet utan att begränsas av nationsgränser. Det är bra, och det är väldigt tydligt. Vi har ett närapå enigt utskott bakom det här förslaget.

När jag tar del av Sverigedemokraternas försök att ringa in vad de anser skulle vara problemet blir det för mig tydligt att det egentligen inte gäller förslagen i sig. Man reagerar med ryggmärgen. Man hör ordet migration och är emot. Har man i sitt partis DNA inställningen att främlingar är någonting som inte tillför Sverige talang eller utveckling är det jättelätt att landa i att säga nej till detta. Men skulle den linjen få majoritet här i riksdagen skulle det kasta in Sverige i ett läge med sämre konkurrenskraft och sämre möjlighet än andra länder att attrahera och välkomna chefer och specialister. Det i sig skulle försämra såväl ekonomi som tillväxt. Jag är förvånad över att man när det gäller det här betänkandet väljer att vara emot någonting som handlar om att tydliggöra spelreglerna och möjliggöra en bättre rörlighet för de företag som har de här behoven. Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 63 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Det var ett spännande anförande. Jag hoppas att jag är bättre på att lyssna än vad Fredrik Lundh Sammeli är. Jag hörde nämligen att Fredrik Lundh Sammeli talade om att tydlighet är bra. Något som jag framhöll var att ett otal remissinstanser vid ett otal tillfällen i den här lagstiftningsprocessen har påtalat att olika saker är otydliga och att det behövs förtydliganden av hur lagstiftningen ska tolkas. Det handlar inte om att vara emot att specialister kan arbeta här under den tid det behövs, eller för den delen även längre, om det skulle vara så att de flyttar hit permanent. I det fallet är det en annan lagstiftning som gäller.

Det handlar över huvud taget inte om det. Jag tycker att Fredrik Lundh Sammeli kan lyssna på sina egna anföranden när vi har diskuterat just arbetskraftsinvandring och fundera över var han ställer sig när det gäller att ta hit arbetskraft från andra länder. Det handlar om att vi behöver en tydlig lagstiftning.

Låt mig ställa en rak och konkret fråga. Varför gör man det inte fakultativt när det gäller utlännningen själv som är här för att arbeta? Om den utgör ett hot mot rikets säkerhet ska man återkalla uppehållstillståndet. Varför gör man det fakultativt, alltså frivilligt, om familjemedlemmen utgör ett hot? Det är exakt samma hotskrivelse och samma formulering. I det

ena fallet är det frivilligt att återkalla uppehållståndet. I det andra fallet slår man fast det självklara att om personen är ett hot mot Sveriges säkerhet ska personen inte ha tillstånd att vistas i landet.

Det är den här sortens misstag som återfinns på flera håll. Det är otydligheter, och det hänger inte ihop. Det är ett förhastat lagförslag på grund av att man har dragit ut på att genomföra ICT-direktivet. Det tolkar jag det som, eftersom vi redan är försenade. Sedan gör man ett slafsverk för att få något på plats. Men det är inte tydligt, hållbart eller konsekvent. Det är vad jag ifrågasätter. Varför gör man skillnad på de två fallen? Varför är det frivilligt i ett fall men tvingande i ett annat?

Anf. 64 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Såväl regeringen som utskottet gör förtydliganden och svarar på en del av den kritik som Sverigedemokraterna har valt att lyfta fram. Tar vi sjukförsäkringen som ett exempel så pekar utskottet på att man gör bedömningen att det är tillräckligt för den kategorin i den situationen att man har ansökt om en sjukförsäkring.

Tittar vi på debatten om arbetskraftsinvandring är vi i utskottet överens om att vi behöver komma till ett läge som inte är digitalt, på eller av. Problemet med arbetskraftsinvandringen i dag, som vi i bred enighet i utskottet har försökt hantera, handlar om att få helhetsbedömningarna. Det blir väldigt konstigt att vara emot den delen när utskottet pekar på att man behöver göra en helhetsbedömning.

När det handlar om hotet mot rikets säkerhet tycker jag att det även här är tydligt vad som gäller, hur andra direktiv möter upp det och varför man landar i den bedömningen.

Anf. 65 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Eftersom det nu är så uppenbart och tydligt får Fredrik Lundh Sammeli gärna förklara för mig: Varför är det frivilligt att återkalla ett uppehållstillstånd för en familjemedlem om den familjemedlemmen utgör ett hot mot rikets säkerhet? Varför är det inte frivilligt utan obligatoriskt om arbetstagaren utgör ett hot? Är arbetstagare per automatik alltid farligare och måste ut direkt, men om en familjemedlem utgör ett hot kan man ta lite lugnt?

Varför gör man den skillnaden? Det är en väldigt enkel fråga. Det är väldigt enkelt att se på lagstiftningen att den skillnaden görs. Det är också uppenbart att man har försökt att tänka till när man använder fakultativa grunder eller inte.

När det gäller arbetstagarna själva har man ett antal paragrafer som handlar om när det är obligatoriskt att återkalla uppehållstillstånd, och man har ett antal som handlar om när det är frivilligt. Det finns någonstans något slags tanke bakom detta, men jag håller inte med om att den är tydlig.

Jag vill gärna höra att man rakt ut säger vad man menar. Varför är en person ett större hot mot rikets säkerhet om den är arbetstagare här än om den är en familjemedlem? Varför ska vi med säkerhet återkalla uppehållstillstånd och arbetstillstånd i det ena fallet men inte i det andra? Jag har aldrig fått ett svar på den frågan vare sig här eller i utskottet.

Anf. 66 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik:

Herr talman! Det kan inte finnas något tvivel om att det i den svenska riksdagen finns en bred enighet om att människor som utgör ett hot mot vårt land inte ska vistas i vårt land. Detta är ett direktiv som fokuserar på den chef och den specialist som lagstiftningen är till för. Det handlar om att underlätta möjligheten att arbeta inom företag i Europa. Med den helhetsbedömningen och de skrivningar som finns tycker jag att det är tydligt vilka regelverk som ska gälla när det handlar om både den enskilda och en möjlig familjemedlem.

På samma sätt valde Paula Bieler i sitt anförande att lyfta upp försörjningsdelen och skillnaden. Detta är ytterligare ett område där det handlar om att samordna och vara tydlig. Det gäller att inte ha en djungel av olikheter i lagstiftning. Det handlar om att se: Vad ställer vi för krav på arbetskraftsinvandring? Vad ställer vi för krav och har för regelverk när det gäller EU-blåkort? Vad ställer vi för krav för ICT-delar för chefer och specialister?

Det gäller att samordna det. Därför blir det för mig en tydlighet och ordning och reda på området genom det direktiv som riksdagen nu har att ta ställning till. Där ser alla partier i utskottet förutom Sverigedemokraterna att den kompetensen och de talangerna vill vi underlätta för.

Anf. 67 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Herr talman! I december 2009, det vill säga i slutskedet av det svenska ordförandeskapet i EU, antog Europeiska rådet det så kallade Stockholmsprogrammet. EU:s demografiska problem var lika alarmerande då som nu, och de lösningar som Stockholmsprogrammet föreslog handlade bland annat om arbetskraftsinvandring och en mer flexibel integrationspolitik – i syfte att förbättra EU:s konkurrenskraft och ekonomiska utveckling.

Arbetskraftsinvandringen från länder utanför EU var alltså en av de frågor som stats- och regeringscheferna på toppmötet i december 2009 uppmanade EU-kommissionen att jobba vidare med. I botten för Sfu:s betänkande nr 10, som vi behandlar här i dag, ligger ett EU-direktiv som kan anses utgöra svaret på just den uppmaningen. Genom kombinerade uppehålls- och arbetstillstånd ska det bli enklare att göra företagsinterna förflyttningar av chefer, specialister och högskoleutbildade praktikanter som är verksamma i företag och koncerner i tredjeland. De ska nu lättare kunna flytta till EU och inom EU för att där jobba i samma företag och koncerner som de jobbade i hemma.

I klartext kan det exempelvis betyda att en utbildad specialist på ett Ikeavaruhus i Kina kan ta med sig sin familj och sin kompetens och flytta till Sverige för att här under längre eller kortare tid arbeta på till exempel Ikea i Älmhult för att sedan kanske flytta vidare till Ikeas verksamheter i Italien eller Spanien.

Herr talman! Från Alliansens sida har vi i flera års tid jobbat hårt i riksdagen för att Sverige ska ge bättre möjligheter till arbetskraftsinvandring, och då särskilt med siktet inställt på yrken där Sverige har brist på arbetskraft.

För till skillnad från den illegala invandringen, som ska motarbetas, är laglig arbetskraftsinvandring något som bidrar till att ett land utvecklas. Arbetskraftsinvandring vitaliserar ekonomin och gör att människor och

länder flätas samman. Arbetskraftsinvandring är synonymt med en lyckad integrationspolitik.

Själva ICT-direktivet, som vi behandlar i betänkandet, sätter den rättsliga ramen för vilka villkor som ska vara uppfyllda för att tredjelandsmedborgare ska beviljas kombinerat uppehålls- och arbetstillstånd i EU. Direktivet reglerar också vad som gäller för familjemedlemmar som följer med med mera.

Sedan har EU:s medlemsstater ett visst handlingsutrymme för egna lösningar när det gäller att omsätta direktivet till nationell och i detta fall svensk rätt, och där har vi från Alliansens sida inte något att invända mot den modell som regeringen här har valt.

Anf. 68 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Jag tänker inte dra ut på debatten. Jag ber på förhand om ursäkt för att jag glider lite grann utanför ramarna i just detta ärende. Men jag kunde inte låta bli att haka till när jag hörde Maria Abrahamsson säga att arbetskraftsinvandring är synonymt med en lyckad integrationspolitik.

Menar Maria Abrahamsson att så snart en person kommer hit som arbetskraftsinvandrare är den också en lyckad och integrerad del av samhället, inte i utanförskap, känner sig hemma här och allt det som man i vanlig folkmun brukar syfta på när man talar om att en person är integrerad?

Anf. 69 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Herr talman! Jag talar om laglig arbetskraftsinvandring, Paula Bieler. Jag tror att alla vet att ett jobb på lagliga grunder – ett sjyst jobb – är vägen in i ett nytt samhälle. Det är mitt svar på din fråga.

Anf. 70 PAULA BIELER (SD) replik:

Herr talman! Tack, Maria Abrahamsson, för svaret! Jag tror att det är bra att så många som möjligt hör detta svar och kan konstatera att enligt åtminstone Maria Abrahamsson, och kanske också enligt Moderaterna själva, räcker det att ha ett lagligt jobb i Sverige för att vara integrerad.

Att detta är vägen till en lyckad integration är inte något som alla är överens om. Det är ett viktigt steg – absolut. Det underlättar på många sätt – absolut. Men det finns också mycket forskning som snarare tyder på det omvända: När man kommer in i sociala sammanhang och när man kommer in i samhället blir det också lättare att få jobb lagligt. Det är där man hittar samband. Det handlar om kausalitet, korrelation och allt detta, som vi vet. Det fanns åtminstone för ett tag sedan ganska lite forskning som styrker att just arbete i sig ger vägen in i samhället.

Det finns nog ganska många som har kommit hit lagligt för att arbeta, och som också har arbetat här lagligt men som trots det har hamnat i utanförskap. Det kan bero på att det finns ganska dåliga villkor på vissa håll, att man inte kommer in i majoritetssamhället, att man arbetar inom avskilda sektorer med avskilda villkor och så vidare.

Men jag tycker att det är bra med ett klagande här från Moderaterna av att man fortfarande står fast vid det man har sagt hela tiden: Det är bara arbetslinjen som gäller. Om man har arbete och sköter det lagligt spelar det andra ingen roll. Då är man integrerad.

Anf. 71 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik:

Herr talman! Jag ger mig inte på att bemöta Paula Bieler. Jag tror att det jag sa från början får stå för sig självt. Om man har ett lagligt jobb i Sverige är det enligt väldigt många, inte minst enligt den enskilde själv, en bra väg in i samhället.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

Prot. 2017/18:68
7 februari
-----

*Uppehålls- och
arbetstillstånd för
företagsintern förflytt-
ning – genomförande
av ICT-direktivet*

§ 11 Riksrevisionens rapport om pensionssystemets årsredovisning

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU11
Riksrevisionens rapport om pensionssystemets årsredovisning (skr.
2017/18:21)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 12 Riksrevisionens rapport om bostadsbidraget

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU13
Riksrevisionens rapport om bostadsbidraget (skr. 2017/18:30)
föredrogs.

*Riksrevisionens
rapport om
bostadsbidraget*

Anf. 72 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation i betänkandet.

Vi debatterar i dag socialförsäkringsutskottets betänkande med anledning av Riksrevisionens rapport om bostadsbidraget.

Herr talman! För ett välmående samhälle menar Sverigedemokraterna att välmående familjer är en grundläggande förutsättning. Vardagen kan för många småbarnsföräldrar ibland vara tuff, inte minst för låginkomsttagare och för ensamstående föräldrar i synnerhet. Att finnas för sina barn i glädje och sorg, att stötta barnen i skolan och i livet bland kompisar, att få alla vardagsrutiner att fungera med mera – det kan vara tillräckligt tufft för en förälder. Att därtill behöva oroa sig för om månadens ekonomi ska gå ihop eller om pengarna räcker till kläder inför terminsstarten eller inför vintersäsongen är en stress som så få familjer som möjligt – och helst inga – ska behöva uppleva i Sverige.

Bostadsbidraget är ett viktigt bidrag för många ekonomiskt utsatta i Sverige, i synnerhet barnfamiljer och kvinnor. I december 2016 var 81 procent av hushållen med bostadsbidrag barnhushåll. Av dessa var 72 procent ensamstående föräldrar med barn. Bostadsbidraget utgör därmed en viktig del av många familjers disponibla inkomst. Det gäller i synnerhet ensamstående föräldrar, vilka i stor utsträckning är kvinnor – ensamstående mammor.

Riksrevisionen kommer med framför allt tre tydliga rekommendationer till regeringen. Den första är att ta större hänsyn till riksnormen för ekonomisk utsatthet vid fastställande av inkomstgränser och beloppsnivåer för bostadsbidraget. Riksrevisionen menar alltså att eftersom höjningar som genomförts har understigit löneutvecklingen, och till viss del prisutvecklingen, riskerar bostadsbidraget att urholkas.

I den rapport vi debatterar i dag föreslås därför att bostadsbidraget indexeras så att det följer kostnadsutvecklingen. Detta är bra, och det är något som också Sverigedemokraterna har föreslagit inte bara avseende bostadsbidraget, utan även när det bland annat gäller underhållsstödet. Jag kan faktiskt inte förstå varför människor som omfattas av den här typen av ekonomiska stöd ska behöva se sin ekonomi försämras i takt med inflationen år efter år. Med högst ojämna mellanrum, när någon politiker upptäcker att nivåerna behöver justeras och fattar politiska beslut, kan de här människorna sedan pusta ut en stund innan inflationen återigen börjar göra sig påmind.

Jag kan inte se någon logisk förklaring till att man förhalar denna process. Det borde vara okomplicerat att knyta denna typ av ersättningar till ett index och därmed spara såväl arbete som många människors oro och ekonomiska utsatthet.

Herr talman! Just förslaget om indexering är något vi anser att regeringen borde lyfta ut och hantera skyndsamt utan en långdragen utredning. Eftersom bostadsbidraget är ett bidrag som är behovsanpassat och som riktar sig till de mest utsatta kan man förbättra inkomsten avsevärt för utsatta familjer utan att det innebär en alltför stor kostnad totalt.

Om man till exempel genomför Sverigedemokraternas förslag för budget 2018 när det kommer till att satsa på bostadsbidraget framför barnbidraget kan vår satsning leda till att ett hushåll med en månadslön på 10 000 kronor skulle få en förstärkt inkomst med 8 500 kronor per år, alltså ca 700 kronor per månad. Den totala kostnaden för denna reform är ca 1 miljard för 2018. Det är något vi anser att regeringen borde ha råd med om den gör rätt prioriteringar.

Herr talman! Vidare framför Riksrevisionen behovet av att se över hur fördelningsmässigt träffsäkert bostadsbidraget är för att nå sammanboende hushåll med barn. Eftersom bostadsbidraget är ett behovsprövat bidrag kan det vara ett bra verktyg för att verkligen stötta specifika grupper som är utsatta. Enligt Riksrevisionen är en av de mest utsatta grupperna just sammanboende med barn. Men bidraget kan göras ännu mer träffsäkert för att nå dessa grupper. Vi anser i vår motion att regeringen behöver bli ännu tydligare med prioriterade målgrupper, där just sammanboende med barn och ensamstående med barn ska vara bland de prioriterade.

Vidare lyfter Riksrevisionen fram behovet av att se över om bostadsbidraget för unga hushåll utan barn är effektivt utformat utifrån ett arbetsmarknadsperspektiv. Riksrevisionen lyfter fram problematiken kring att unga personer utan barn som mottar bostadsbidrag i större utsträckning än personer med barn kan kompensera för borttaget bostadsbidrag med förvärvsinkomst. Detta visar på att bostadsbidraget kan hålla människor utanför arbetsmarknaden.

Rapporten lyfter vidare fram just unga personer och personer som nyligen har invandrat till Sverige som två grupper där arbetsmarknadsetable-

ringen går särskilt långsamt, vilket kan leda till samhällsekonomiska kostnader. Vi anser det därför vara av stor vikt att regeringen noggrant utreder frågan kring att bostadsbidraget är ändamålsenligt utformat för att utgöra ett tillräckligt ekonomiskt stöd, samtidigt som det inte ska försvåra arbetsmarknadsetablering genom att minska de ekonomiska drivkrafterna till arbete. Bostadsbidraget ska inte heller hålla tillbaka människor som nyligen har flyttat till Sverige från att komma ut i arbetslivet – en viktig del i att komma in i det svenska samhället.

Enligt Riksrevisionens rapport kan de senaste årens ökade immigration innebära att antalet barnfamiljer och unga hushåll med låg ekonomisk standard ökar, och därmed ökar också antalet hushåll som är berättigade till bostadsbidrag. I budgetpropositionen för 2017 nämns att hushåll där någon av föräldrarna är utrikes född löper högre risk för låg ekonomisk standard. Rapporten visar också att det totala antalet individer boende i hushåll som mottar bostadsbidrag kan komma att öka med 200 000 personer under de närmaste tio åren, vilket gör att antalet bostadsbidragstagare efter 2020 väntas uppgå till de högsta nivåerna som observerats sedan tidigt 2000-tal.

Därför menar vi att om regeringen nu ändå ska utreda bostadsbidraget grundligt bör man också utreda möjligheten att bostadsbidraget kopplas till det svenska medborgarskapet. Däremot menar vi att man givetvis ska kunna få tillgodogöra sig svenskt välfärdssystem om man arbetar, och naturligtvis ska de som inte är medborgare men har rätt att vara i Sverige kunna få de grundläggande behoven tillgodosedda via ett särskilt system.

Riksrevisionen lyfter som sagt viktiga frågor om att indexera bidraget så att det får en bättre träffsäkerhet till barnfamiljer samt om att undanröja negativa arbetsmarknadspolitiska effekter. Vi anser att regeringen bör åta sig dessa uppdrag skyndsamt. Välmående familjer är som sagt grunden för ett välmående samhälle, och bostadsbidraget kan göra stor skillnad för en utsatt familj. Genom det kan de få en dräglig tillvaro med ett boende anpassat för familjens behov och ekonomiskt stöd som minskar den ekonomiska pressen.

Bostadsbidraget är också ett bidrag som gynnar många kvinnor, då majoriteten av de ensamstående föräldrarna är just mammor. Om jämställdhet är något som är viktigt för regeringen tycker jag att man borde prioritera att ta tag i frågan om bostadsbidraget skyndsamt och utan dröjsmål.

I detta anförande instämde Paula Bieler, Heidi Karlsson och Crister Spets (alla SD).

Anf. 73 TERESA CARVALHO (S):

Herr talman! Vi diskuterar alltså Riksrevisionens granskning av bostadsbidraget som visar att bostadsbidraget under de senaste 20 åren kraftigt har understigit löneutvecklingen och halkat efter.

Det är såklart bekymmersamt men kanske inte så förvånande när man betänker hur den ekonomiska utvecklingen har sett ut under den här perioden. Många har fått det bättre, men vi har under samma period sett att klyftorna ökat och att många inte har fått del av framgångarna.

Det är inte konstigt att personer som uppbär stöd från samhället halkar efter om de ekonomiska stöden inte höjs alls eller tillräckligt eller, som i vissa fall, rent av försämras samtidigt som andra grupper får det bättre och hyror och priser stiger.

Det här gäller alltså inte bara bostadsbidraget utan även andra delar av välfärden. Det är en utveckling som vi socialdemokrater vill sätta stopp för och som regeringen har gjort flera viktiga satsningar på under mandatperioden för att bryta så att klyftorna minskar och tryggheten ökar.

Riksrevisionens granskning visar att det är en allt större del av hushållen med bostadsbidrag som ligger under gränsen för vad vi brukar kalla låg ekonomisk standard. Det är en indikation på att när bostadsbidraget har halkat efter har det koncentrerats till en allt snävare grupp och att det i dag i mindre utsträckning än tidigare har effekten att det bidrar till att lyfta familjer upp över gränsen för låg ekonomisk standard.

Med den utveckling som Riksrevisionen beskriver kan jag konstatera att det har varit mycket välmotiverade förbättringar som vi har genomfört under mandatperioden.

Bostadsbidragets inkomstgräns höjdes förra året för att fler barnfamiljer med lägre ekonomisk standard skulle kunna omfattas av och kunna ta del av det här stödet. Det gjorde vi helt enkelt för att vi såg att löne- och prisutvecklingen har varit mycket starkare och bidragit till att färre familjer har omfattats av det här stödet.

Vi har nyligen beslutat att dessutom fortsätta med höjningar under åren 2018–2021 så att det förbättras ytterligare och omfattar ännu fler.

För att också förbättra träffsäkerheten gentemot särlevande föräldrar höjs även umgängesbidraget till föräldrar som har barn som bor tidvis i hushållet, och vi inför också en ny särskild del inom bostadsbidraget till föräldrar som har barn som bor växelvis hos sina separerade föräldrar. Det är någonting som över huvud taget inte har funnits förut och som såklart kommer att bidra till att ännu fler omfattas och villkoren blir lite bättre för fler barnfamiljer.

Riksrevisionens beskrivning av bostadsbidraget i den här lite mer generella ekonomiska kontexten tycker jag själv är väldigt intressant läsning. Bland annat konstateras att den omfördelande effekten kan bli bättre.

Kort och gott kan man säga att bostadsbidraget är väldigt träffsäkert på så vis att det når rätt personer, det vill säga familjer med de lägsta inkomsterna, men att det inte längre träffar alla som behöver det och kanske inte i tillräckligt hög grad.

Det här är någonting som behöver ses över, och det verkar det finnas en bred samsyn om liksom om utformningen utifrån ett arbetsmarknadsperspektiv, inte minst för unga hushåll utan barn.

Herr talman! Bostadsbidraget är en viktig del av många barnfamiljers inkomster. Särskilt betydelsefullt är det kanske för ensamstående med barn, där den ekonomiska levnadsstandarden många gånger är mer utsatt.

Bostadsbidragen är en del av fördelningspolitiken, som är en grundbult i den svenska välfärdsmodellen. Den bidrar till att utjämna klyftor och förbättra villkoren för vanligt folk. Ett samhälle som håller ihop mår bättre än ett som slits isär i klyftor. Det här vet vi socialdemokrater, och därför blir vi bekymrade när omfördelande effekter minskar.

Det är därför vi tar oss an de här utmaningarna genom att exempelvis vända budgetunderskott till överskott och investera i välfärden i stället för att framför allt sänka skatterna mest för dem som redan har det bäst ställt.

Därför delar vi också Riksrevisionens bedömning att det finns anledning att se över bostadsbidragets konstruktion, men vi anser att det kanske

bör ske med ett ännu större perspektiv, med ett bredare grepp och tillsammans med underhållsstödet.

Enligt regeringen bör regelverket exempelvis utformas så att det blir mer neutralt i förhållande till olika typer av boenden och för att minska risken för skuldsättning. Men även frågan om målgrupperna, som har varit uppe här, bör övervägas inom ramen för en bredare översyn. Det förutsätts, vill jag säga på förekommen anledning, naturligtvis alltid göras så skyndsamt som det bara är möjligt.

Glädjande nog finns en bred parlamentarisk samsyn om vägen framåt, så, herr talman, det finns inte mycket mer för mig att säga just nu än att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 74 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Teresa Carvalho lyfter problematiken rörande att bostadsbidraget har halkat efter under många år och inte följt med i löneutvecklingen. Hon lyfter också fram vissa förbättringar som regeringen har gjort. Det är bra att man har gjort dem, men trots detta riktar Riksrevisionen ändå kritik mot att bostadsbidraget halkar efter och urholkas och att det regelbundet skulle behöva följa löneutvecklingen och indexeras.

Nu ska bostadsbidraget utredas tillsammans med underhållsstödet där vi också har föreslagit en indexering för att det inte ska behöva halka efter för att sedan fattas något punktbeslut om när det halkat efter igen, då det innebär att många familjer hamnar i en utsatt situation och det dröjer alldeles för länge innan man beslutar om en höjning här i riksdagen.

Min fråga är: När nu bostadsbidraget ska utredas, kan vi förvänta oss att regeringen återkommer med ett förslag där det fortsättningsvis ska vara indexerat så att det regelbundet ska följa löneutvecklingen och inte halka efter och urholkas på det sätt som Riksrevisionen kritiserar?

Anf. 75 TERESA CARVALHO (S) replik:

Herr talman! Riksrevisionen pekar på ett antal punkter som man har sett när man har granskat bostadsbidraget. Bland annat pekar man på det jag också talade om rörande att det har halkat efter när det inte har höjts tillräckligt och i samma utsträckning som löner och priser har utvecklats i samhället.

Det är väl Sverigedemokraterna som har landat i en specifik indexeringsmodell. Riksrevisionen däremot skriver uttryckligen att en höjning av bostadsbidraget kan ha oklara effekter, exempelvis marginaleffekter. Jag gissar att Sverigedemokraterna inte har svar på exakt vad en indexering skulle ha för effekter på de här delarna. Det är ju också en del av Riksrevisionens rekommendationer.

Jag förstår att Sverigedemokraterna har landat i en särskild indexeringsmodell, men jag tror att om man vill nå framgång i att få mer kött på benen när det gäller den här idén skulle man också gå med på att göra en översyn i stället för att reservera sig mot det svar som regeringen ger och som hela utskottet stämmer in i, nämligen att vi håller med om de bitar som Riksrevisionen pekar på om att bostadsbidraget har halkat efter. Det är därför vi vill gå vidare med en översyn.

För mig blir det obegripligt varför Sverigedemokraterna i det läget reserverar sig.

Anf. 76 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Anledningen till att vi reserverar oss är att vi inte har fått gehör för vår motion om att de här rekommendationerna ska genomföras skyndsamt, att det inte ska föregås av en alltför lång utredning och att vi särskilt vill att man ska komma med ett konkret förslag om att indexera bidraget. Det tycker vi inte är tydligt i svaret som vi har fått i betänkandet. Om man inte gör det här kommer bidraget att fortsätta att halka efter. Även om man kan genomföra punkthöjningar kommer det att halka efter om detta inte görs regelbundet.

Min fråga är igen om regeringen kan tänka sig att återkomma med ett förslag om att faktiskt indexera. Oavsett vad Riksrevisionen säger eller inte säger är min fråga till regeringen om det är ett förslag man kan tänka sig att återkomma med för att lösa den här problematiken.

Anf. 77 TERESA CARVALHO (S) replik:

Herr talman! Jag förstår att det kan rycka i den oppositionspolitiska nerven, men just i det här fallet måste jag säga att jag tycker att den konflikt som Julia Kronlid försöker måla upp blir lite krystad. Logiken är heller inte helt lätt att hänga med i. Man vill inte dra det här i långbänk genom utredningar, men andra delar av det som Riksrevisionen pekar på ska utredas väldigt noggsamt.

Riksrevisionen säger att det finns anledning att se över bostadsbidragets konstruktion. Regeringen instämmer i det. Utskottet instämmer också. Därför avser vi att göra en översyn och återkomma med mer exakta detaljer om hur förändringar skulle kunna formuleras. Det är just därför man gör en översyn.

Det blir som sagt lite krystat när Sverigedemokraterna försöker måla upp en konflikt som knappt finns.

Det blir också lite tamsigt när Sverigedemokraterna samtidigt försöker ställa det här mot generella förbättringar inom välfärden, exempelvis barnbidraget. Jag kan dra en kort parallell där. Barnbidraget höjs nu, för första gången på många år, med 200 kronor per månad och barn. Det sa Sverigedemokraterna nej till. Det hade man inte kunnat göra om det hade indexerats. Om det här sätts i ett bredare perspektiv blir det alltså inte helt givet varför just bostadsbidraget men inte andra delar av barn- och familjepolitiken, exempelvis barnbidraget, skulle indexeras.

Anf. 78 ARON MODIG (KD):

Herr talman! Jag företräder i denna debatt allianspartierna gemensamt. Vi står bakom socialförsäkringsutskottets förslag i betänkandet om Riksrevisionens rapport om bostadsbidraget.

Vi delar Riksrevisionens och regeringens bedömning att det finns behov av att bland annat modernisera regelverket. Och vi ser positivt på att man i en översyn tar in Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer.

Det bör också betonas att det i en sådan översyn även i fortsättningen måste säkerställas att utformningen av stödet har en ändamålsenlig balans mellan att å ena sidan uppfylla sitt omfördelningspolitiska syfte och å andra sidan säkerställa att de ekonomiska incitamenten till arbete bibehålls.

Med de få orden vill jag anmäla att allianspartierna står bakom utskottets förslag i betänkandet och hänvisar i övrigt till det.

I och med att debatten har kommit att handla om bostadsbidraget i bred bemärkelse vill jag också kort påminna om att KD driver att den så kallade barndelen i bostadsbidraget bör höjas, utifrån hur bostadsbidragssystemet är utformat i dag. Tillsammans med en bred skattesänkning riktad mot föräldrar som arbetar är det en del i vår politik för att stärka familjernas ekonomi. Sammantaget skulle de förändringarna bidra till större ekonomiska marginaler och mer egenmakt för landets familjer.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 13 Riksrevisionens rapport om kommunersättningar för migration och integration

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU14
Riksrevisionens rapport om kommunersättningar för migration och integration (skr. 2017/18:33)
föredrogs.

Anf. 79 CARINA OHLSSON (S):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till socialförsäkringsutskottets förslag i betänkandet om Riksrevisionens rapport om kommunersättningar för migration och integration och yrkar avslag på reservationen från Centerpartiet.

Staten ersätter kommunerna för mottagandet genom ett trettiotal ersättningar. Migrationsverket betalade 2016 ut drygt 20 miljarder kronor till kommunerna för asylsökande och 12 miljarder kronor för nyanlända. Ca 130 årsarbetare hanterade ersättningarna hos Migrationsverket, och ca 490 årsarbetare gjorde detsamma hos kommunerna.

Av rapporten kan utläsas att flertalet ersättningar kräver ett ansökningsförfarande med olika krav på detaljnivå och att kommunerna uppfattar regelverket som svårt och krångligt. Det leder i sin tur till fördröjda utbetalningar, eftersom ansökningarna i många fall kan innehålla fel eller måste kompletteras. Eftersom ersättningssystemet många gånger är komplicerat är det inte förvånande att kommunerna anser att systemet är svårt att tillämpa. Det finns därför all anledning för regeringen att vidta åtgärder för att underlätta för kommunerna.

Herr talman! Det är därför positivt att regeringen i november 2015 tillsatte Mottagandeutredningen. Den ska bland annat lämna förslag om hur den statliga ersättningen till kommuner och landsting bör utformas, i syfte att effektivisera och förenkla systemet. Den ska också föreslå hur schablonersättningar kan användas i större utsträckning. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2018.

Regeringen anser också att det kan finnas skäl att följa upp kommunernas kostnader. Utformningen av en eventuell uppföljning hänger i viss utsträckning samman med hur ersättningssystemet är utformat. Flera rapporter har dock visat på svårigheter att följa upp kommunernas kostnader då det till exempel saknas uppgifter om kostnader för olika typer av tjänster och hur de är fördelade på olika grupper. Kommunerna har också olika system för uppföljning och redovisning.

Prot. 2017/18:68
7 februari

-----
*Riksrevisionens
rapport om
bostadsbidraget*

*Riksrevisionens
rapport om kommun-
ersättningar för migra-
tion och integration*

Regeringen delar också Riksrevisionens bedömning när det gäller att ersättningssystemets nuvarande utformning medför betydande administrativa kostnader för både kommuner och landsting. Regeringen anser dock att det finns ett fortsatt behov av att tydligt rikta medel till vissa verksamheter. Träffsäkerheten i systemet behöver avvägas mot ett enklare system som i högre grad än nu är baserat på schabloner. Men det behöver alltså också fortsättningsvis vara riktade insatser. Det är där svårigheten ligger när det här ska sammanvägas.

Regeringen har redan nu vidtagit åtgärder för att förenkla och effektivisera delar av ersättningssystemet. Det handlar bland annat om det nya ersättningssystemet för mottagande av ensamkommande barn och unga, som trädde i kraft den 1 juli förra året.

Herr talman! Det ska också sägas i sammanhanget att Riksrevisionen har skickat ut en enkät till kommunerna. Svaren visar att majoriteten av kommunerna bedömer att ersättningarna för 2016, året som man alltså har sett över, sammantaget motsvarade eller översteg kostnaderna för mottagandet.

Skillnaderna är dock stora mellan olika kommuntyper. En majoritet av kommunerna i storstadsområdena bedömer att ersättningarna sammantaget var lägre än kostnaderna, medan motsatsen gällde bland glesbygdskommuner och mindre städer. Det kan vara intressant att utreda varför bedömningen är olika i storstadsområden och i glesbygd och mindre städer.

Anf. 80 PAULA BIELER (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna kommer inte att delta i omröstningen i den här frågan. Bakgrunden till det är egentligen ganska enkel. Det här handlar om en skrivelse. Riksrevisionen har gjort en granskning av kommunersättningssystemet. Som så ofta när Riksrevisionen gör sina granskningar utgår man från hur direktiv och politik är utformade i dag, från syftena och från hur det skulle kunna effektiviseras.

Sverigedemokraternas uppfattning skiljer sig något från övriga partiers när det gäller hur ersättningssystemet ska utformas över huvud taget, vilka kostnader som är rimliga att ersätta och vem som ska bära huvudansvaret. På det sätt som politiken har förts, att man på statlig nivå har beslutat om storlek på mottagandet i praktiken genom de regler som har satts, menar vi att staten bör bära alla kostnader.

Hela mottagandesystemet bör byggas om radikalt. Att i ett sådant läge gå in och peta i detaljer om hur man effektiviserar kommunersättningen, om man ska schablonisera det ena eller det andra, är att fokusera på fel uppgifter. Det som behövs är en ordentlig översyn av politiken på migrations- och integrationsområdet. Vad väljer man att lägga svenska skattemedel och resurser på? Hur vill vi att vår migrationspolitik ska se ut?

Om Sverigedemokraterna hade haft mer makt i det här landet och om vår politik hade präglat det här området hade det inte funnits behov av den sortens massiva ersättningssystem över huvud taget. Då hade vi haft en migrationspolitik som fungerade och som innebar att man kom in i samhället på ett helt annat sätt, och stora ersättningar för skulder som byggs upp till följd av ansvarslöshet hade helt enkelt inte behövts.

Om det blir votering i den här frågan, vilket jag misstänker eftersom det finns en reservation från ett annat parti, kommer Sverigedemokraterna

som sagt att avstå. Det finns ingen mening med att peta i smådetaljer. Det behövs en helhetsöversyn.

I detta anförande instämde Crister Spets (SD).

Anf. 81 FREDRIK CHRISTENSSON (C):

Herr talman! Vi diskuterar ju kommunersättningar. Jag vill börja med att yrka bifall till Centerpartiets reservation i betänkandet.

Riksrevisionens rapport visar att utformningen i ersättningssystemen har medfört betydande administrativa kostnader, och det påverkar både statens och kommunernas kostnader. Ansökningsförfaranden har också medfört ökade kostnader. Centerpartiet vill i stället se mer schabloniserade ersättningar och att det inte ska finnas några ansökningskrav – detta för att man ska få bort mycket av den administrativa bördan och för att skapa bättre planeringsförutsättningar för kommunerna.

Med detta vill jag yrka bifall till vår reservation.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

§ 14 Radio och tv i allmänhetens tjänst

Kulturutskottets betänkande 2017/18:KrU4
Radio och tv i allmänhetens tjänst
föredrogs.

Anf. 82 ANGELIKA BENGTSOON (SD):

Herr talman! I dagens betänkande är vi det enda parti som har en reservation. Det finns enligt mig två anledningar till det. Den första är att de övriga partierna inväntar slutprodukten från den utredning som pågår just nu om framtidens public service och vill se vad den eventuella propositionen innehåller. Den andra anledningen är att man är nöjd med hur public service bedriver sin verksamhet i dag.

Det första resonemanget kan jag köpa. Vi vet att alla partier ställer sig bakom den nya finansieringsmodellen, men vad del två säger – det vill säga själva innehållet i public services styrning – är inte lika självklart att förutspå.

Herr talman! Jag vill vara ytterst tydlig med att jag tror på en oberoende tv och radio. Jag tror att det är viktigt att få ta del av program som inte är sponsrade eller vinklade, och jag tror att det är viktigt för oss att kunna se kulturella program och program som annars inte hade producerats eller visats. I en alltmer polariserad medievärld och med en allt bredare mångfald av åsikter och reportage blir det allt viktigare att public service står sig stark som en opartisk aktör.

Men jag har också blivit besviken flera gånger på inslag eller rapporter som har visat sig innehålla sakfel trots vetskapen om det på redaktionerna. Det är mänskligt att göra fel. Men det kan vara skadligt i längden om man bortser från fakta i en tjänst som finansieras av våra medborgare, inte minst med morgondagens potentiella skattefinansiering.

Prot. 2017/18:68
7 februari

-----
*Riksrevisionens
rapport om kommun-
ersättningar för migra-
tion och integration*

*Radio och tv i
allmänhetens tjänst*

Ett avsnitt av programmet *Opinion live* som sändes för två veckor sedan visar på ett sådant exempel där redaktionen brast i sin rapportering om flyktingars boendesituation i den skånska kommunen Staffanstorp. Lyckligtvis gjordes en saklig korrigerings dagen därpå, men man borde kunna förvänta sig att de fakta som redaktionen satt på och som är sanningen skulle ha rapporterats i direktsändningen.

Det här visar vilket stort genomslag mediemångfalden har. De så kallade alternativa medierna var snabbt ute med att korrigera sakfelet, liksom kommunalrådet själv via sin Facebooksida.

Vikten och behovet av en väl fungerande granskningsmodell både före och efter programinslag kan inte nog betonas.

Här kommer vår reservation in, som jag även vill yrka bifall till. Den handlar om att vi vill att man även ska granska programbolagens webb-innehåll. Det är mycket innehåll i dag på webben som inte tv-sänds och därmed hamnar utanför Granskningsnämndens kontroll. Vi tror att det är viktigt att även webben granskas på sitt innehåll om opartiskhet och saklighet. Till och med programbolagen vill detta för att kunna återupprätta sitt förtroende inom just dessa områden.

Herr talman! Det kan anses anmärkningsvärt att inte alla partier är representerade i dagens debatt, en debatt som utanför riksdagens väggar pågår för fullt om public services framtid och inte minst styrning.

Många ledarsidor och debattörer försöker att lyfta diskussionen om bland annat finansieringen, som verkar ha kommit som en chock för en hel del, och den ständiga rapporteringen om den så kallade vänstervridningen.

Det hade varit klädsamt om även de mindre partierna vore representerade i dagens debatt för att visa att man ställer sig bakom grundprinciperna om opartiskhet och inte minst för att visa sina åsikter för dem som för debatten utanför dessa väggar – detta särskilt med tanke på att flera borgerliga debattörer, bland annat en representant från Centerpartiets ungdomsförbund, kritiserar public services vänstervridning. Men det är kanske där problemet ligger. Centerpartiet på riksnivå har inga förslag för att bemöta dessa problem. Har man konkreta förslag på ett oberoende public service, eller är man för orolig för att våga ta debatten?

Flera borgerliga debattörer problematiserar och tar debatten i samhället och på ledarsidor, men de borgerliga småpartierna i riksdagen lyser med sin frånvaro här i dag när de äntligen har chansen att lyfta sina förslag. Debatten om ifall public service är opartisk och saklig lär pågå en bra tid framöver.

Herr talman! Jag vill avsluta med att vara tydlig angående vår syn på den återstående tiden i utredningen. Vi kommer att ta ställning till den eventuella propositionen när den ligger på vårt bord. Man kan inte förvänta sig vårt stöd om inte ändringar säkerställs för ett starkt oberoende, för en stark saklighet och för en stark opartiskhet i public service. I vår medemotion har vi lagt fram flera förslag till hur detta kan uppnås. Bland annat vill vi se ett större samarbete mellan de nordiska public service-bolagen. Kort sammanfattat vill vi att de ska granska varandra, det vill säga göra så kallad peer review.

Vi vill exponera rättelser både i tv-sändning och på bolagens hemsidor, och vi vill att webben ska inräknas, som jag redan nämnt i vår reservation. Vi vill ha en förändrad granskningsnämnd och tydliggöra att det är sakfel som ska granskas genom de främsta akademikerna på området.

Dagens finansieringsmodell räknar sina sista dagar. I dag kan man visa sitt missnöje med programbolagen genom att säga upp sitt tv-innehav. Med framtidens finansieringsmodell kommer detta inte att vara möjligt. Då blir det allt viktigare för SVT, SR och UR att säkerställa publikens, det vill säga medborgarnas, förtroende för innehållet som produceras och sänds. På den punkten kommer vi inte att vika oss.
(Applåder)

I detta anförande instämde Paula Bieler, Sara-Lena Bjälkö, Aron Emilsson och Crister Spets (alla SD).

Anf. 83 OLOF LAVESSON (M):

Herr talman! Det är dags för det årliga motionsbetänkandet om public service. I Sveriges riksdag råder det en ganska bred enighet om vikten av public service och om vilken betydelse en oberoende radio och tv i allmänhetens tjänst har för det svenska medielandskapet och ytterst för vår demokrati samt om hur viktigt det är att public service förblir oberoende och skyddas från påtryckningar i utförandet av sin verksamhet.

Men att det finns bred enighet innebär inte att det saknas tankar och åsikter om vilka ramar public service ska ges och hur det ska finansieras. Det visar inte minst årets motionsskörd. Att det finns en levande samhällsdebatt om public service är naturligt och viktigt. Debatten behöver många röster. Jag är också övertygad om att såväl status som position för public service stärks av att verksamheten debatteras.

Regeringen beslutade den 20 december 2016 att tillsätta en parlamentarisk kommitté som ska analysera villkoren för radio och tv i allmänhetens tjänst och föreslå nödvändiga förändringar för att skapa fortsatt goda förutsättningar för verksamheten. Kommitténs uppdrag är att föreslå ett långsiktigt hållbart och solidariskt finansieringssystem för radio och tv i allmänhetens tjänst, men också hur en ändamålsenlig reglering för public service kan utformas på kort och lång sikt.

I höstas avlämnade kommittén sitt första delbetänkande med ett förslag om ny finansiering av public service. Där konstaterar vi att tiden har sprungit ifrån den nuvarande radio- och tv-avgiften. Den tid då vi samlades framför den gamla tjock-tv:n som en teknisk lägereld är förbi liksom tiden då pejlar smög runt i buskarna för att övervaka oss. Nu konsumerar vi var vi vill, hur vi vill och när vi vill. Oavsett om vi konsumerar ett visst program eller inte drar vi alla den demokratiska nyttan av att public service finns och fungerar.

Kommittén föreslår därför att den nuvarande radio- och tv-avgiften avskaffas och ersätts med en ny public service-avgift som tas ut via skattsedeln, dock vid sidan av den övriga statsbudgeten. Moderaterna har länge förespråkade en finansiering över skatten men har också betonat att denna finansiering måste utformas på ett sätt som värnar både långsiktighet och fortsatt oberoende.

Invändningar har rests om att detta skulle riskeras när riksdagen med ett klubbslag drastiskt kan förändra förutsättningarna för public service samtidigt som budgeten beslutas. Men det kan riksdagen de facto göra även i dag genom att man i samband med budgeten reglerar nivån på radio- och tv-avgiften. Dessutom finns det andra områden som kräver oberoende,

stabilitet och långsiktighet och som det går alldeles utmärkt att finansiera via statsbudgeten, exempelvis rättsväsendet.

Att regeringen inte ens var beredd att utreda en finansiering via statsbudgeten beklagar vi. Det hade varit värdefullt om utredningen förutsättningslöst hade kunnat utreda och överväga samtliga de finansieringsalternativ som har varit uppe för debatt. I stället valde regeringen att stänga den dörren och endast låta utredningen överväga en teknikneutral radio- och tv-avgift, där alla som äger en smartphone skulle börja få inbetalningskort från Radiotjänst, eller en avgift i form av direktdestinerad skatt.

Med detta sagt har vi dock deltagit i arbetet med en konstruktiv inställning i arbetet för att en bred politisk enighet om public services långsiktiga finansiering och oberoende ska kunna uppnås.

Herr talman! Den andra delen handlar om inom vilka ramar public service ska verka och hur verksamheten ska granskas, det vill säga hur sändningstillstånden ska utformas och följas upp. Detta är möjligen ett ännu viktigare uppdrag. Som jag tidigare nämnde konsumerar vi nu radio och tv när, var och hur vi vill. En allt minskande andel sker genom traditionell broadcasting. I stället gör vi det via olika playtjänster i telefoner, läsplattor, datorer, Apple TV och Chromecast. SVT räknar med att ca 1,5 miljoner svenskar i dag enbart konsumerar deras program digitalt. Jag får erkänna att jag är en av dem.

Detta är våra system inte utformade för. Programbolagen har i dag ingen möjlighet att räkna hem den verksamhet som sker över nätet; inte heller underställs den verksamheten någon granskning. Vi har i grundlagen fastslagit att det på nätet råder etableringsfrihet, och det innebär att vi varken kan ge särskilt tillstånd att verka där eller har någon möjlighet att granska verksamheten. Detta är naturligtvis inte långsiktigt rimligt. Som jag nämnde omfattas detta av grundlagen, vilket innebär att det krävs ett långsiktigt arbete. Men det är också viktigt att se vad vi kan göra på kort sikt, och detta är vad kommittén nu gör.

Från moderat sida har vi kraftfullt kritiserat att regeringen effektivt stänger möjligheten för kommittén att även se över hur ett medieetiskt system för public service kan utformas. För övriga medier finns såväl pressombudsman som Pressens Opinionsnämnd för att värna de etiska riktlinjer som finns och förhindra att enskilda medborgare kommer i kläm.

Förslag om en utvidgning och förstärkning av det självreglerande pressetiska systemet till att även omfatta public service har väckts från bland annat Utgivarna. Regeringens tilläggsdirektiv fastslår dock uttryckligen att detta inte ska övervägas inom kommitténs arbete. Att överväga och lägga förslag om public service utan att samtidigt kunna se över hur granskning och uppföljning ska utformas på ett effektivt sätt är naturligtvis orimligt. Detta avser vi att återkomma till i andra sammanhang.

Herr talman! Den tredje frågan jag vill lyfta fram är ansvaret för mediemarknaden som helhet. Även detta har det motionerats flitigt om. Den här debatten handlar om villkoren för public service, men minst lika viktigt som en oberoende radio och tv i allmänhetens tjänst är fria och oberoende privata medieföretag. En ny mediemarknad innebär också stora konsekvenser för dessa.

Annonsintäkter viker, och omställningen till digitala lösningar försvåras av en fortsatt hög digitalmoms, vilket gör att lokaljournalistiken utma-

nas. Att det finns en fungerande kvalitetsjournalistik i hela landet är avgörande för vår öppna demokrati. Att de lokala villkoren inte bara skildras utan även granskas är en förutsättning för ett modernt icke-korrupt samhälle.

Public service och den privata mediesektorn har olika roller i detta och varken ska eller kan avkrävas varandras ansvar. Däremot måste de ges rimliga förutsättningar att verka sida vid sida. Jag är därför särskilt glad över att tre av kommitténs uppdrag nu är att se hur public service kan bidra till att stärka mångfalden av högkvalitativa nyhetsmedier, hur man kan stärka en livskraftig produktionsmarknad och hur man ska agera i relation till kommersiella aktörer och distributörer. Detta är frågor vi nu arbetar med och som jag kan lova att vi från Moderaternas sida kommer att följa noga.

Herr talman! Underrubriken till Public service-kommitténs delrapport är ”För ökad stabilitet, legitimitet och stärkt oberoende”. Mycket av detta avgörs av vilka beslut vi fattar i denna kammare, men för att uppnå hög legitimitet vilar ett stort ansvar på bolagen själva. Man ägs av allmänheten, finansieras av allmänheten och ska agera i allmänhetens tjänst. Då måste man också förvalta och värna allmänhetens förtroende. Däri ligger public services legitimitet, och utan den legitimiteten finns ingen fungerande public service.

Herr talman! Med dessa ord vill jag yrka bifall till utskottets förslag, och jag gör det för hela Alliansens räkning.

Anf. 84 IDA KARKIAINEN (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på Sverigedemokraternas reservation.

Hur viktigt är det med radio och tv i allmänhetens tjänst? Hur viktigt är det att det i en tid av algoritmer, filterbubblor och desinformation finns oberoende medier som inte är påverkade av marknadskrafter eller politisk propaganda och som utmanar vår inrutade världsbild?

Jag skulle vilja påstå att det är viktigare i dag än någonsin. Det är ett fundament för ett välmående demokratiskt styrelseskick som alla människor har nytta av. Det handlar om fri åsiktsbildning, om att kunna granska makten och samhällets verksamheter och om att ta del av andra perspektiv.

Precis som föregående talare nämnde pågår ett arbete i den parlamentariska public service-kommittén. Den har i uppdrag att dels föreslå en ny finansieringsmodell, vilken har presenterats i det delbetänkande som lämnades över till regeringen den 16 oktober förra året. Dels har kommittén i uppdrag att ge förslag på en ändamålsenlig reglering och hur den kan utformas på kort och lång sikt. Därav hänvisas det i många motionssvar till att ett arbete pågår i kommittén med att se över många av de frågor som motionerna lyfter upp.

Vi socialdemokrater tror att politiken ska ge de bästa förutsättningarna för att medborgarna ska ha tillgång till information, debatt och kultur som är allsidig och av god kvalitet. Politiken ska stödja en kreativ utveckling för såväl public service som kommersiella medier, och det ena behöver inte utesluta det andra. Tvärtom behövs mer samarbeten för att fler medborgare ska ta del av mer högkvalitativ journalistik. Det är av största vikt att stödja och utveckla förutsättningar för detta om vi vill säkerställa en demokratisk samhällsutveckling.

Public services verksamhet regleras i sändningstillstånd och anslagsvillkor. Programutbudets inriktning styrs inte av den politiska nivån. Principen om armlängds avstånd är här otroligt viktig. Det uppdrag public service har innebär att man ska ha ett brett utbud av program och tjänster via radio, tv, webb och andra publiceringsformer. Det ska präglas av demokratiska och humanistiska värden, folkbildningsambitioner, mångfald och kvalitet, och det ska vara tillgängligt för alla oavsett förutsättningar och bakgrund.

Bolagen ska spegla och finnas i hela landet. Verksamheten ska bedrivas självständigt i förhållande till politiska, kommersiella och andra intressen i samhället.

För att säkerställa opartiskhet och saklighet finns Granskningsnämnden, som prövar om innehållet i radio- och tv-program följer de regler som finns för sändningarna. Detta görs både på egna initiativ och på tittares begäran.

Herr talman! Utvecklingen på medieområdet går snabbt, och digitaliseringen och internationaliseringen påverkar i stor utsträckning. Facebook, Google och Youtube är stora mediegianter som konkurrerar med lokaltidningen om annonsintäkter och utrymme i människors liv. Även här måste vi hitta lösningar som håller över tid, men en lösning är inte att public service inte får finnas på vissa plattformar. Det är jätteviktigt att radio och tv i allmänhetens tjänst finns just där allmänheten finns. Därför är det relevant att finnas på nätet och även på sociala medier. I vilken utsträckning detta ska ske är ett av kommitténs diskussionsämnen.

Det är också relevant att finnas i hela landet. I somras fick jag vara med om något stort: SVT öppnade en ny lokalredaktion, ett kontor, på Matarengivägen i Övertorneå. Bara känslan av att se SVT-skylden lysa där och veta att det här finns medier som kan rapportera om min vardag, mitt liv och mitt samhällsområde betyder nog mer än vad vi tror.

Att få ta del av lokala nyheter är inte bara viktigt för oss som bor på landsorten. Det är minst lika viktigt för att lyfta in lokala perspektiv i riksmidierna. Det är på så vis vi håller ihop Sverige.

Herr talman! Demokrati är det finaste vi har. Demokrati förutsätter en oberoende, stark och bred radio och tv i allmänhetens tjänst. Låt oss värna det.

(Applåder)

Anf. 85 NICLAS MALMBERG (MP):

Herr talman! Den snabba teknikutvecklingen omkullkastar många gamla saker. Sanningar vi har tagit för givna under decennier gäller plötsligt inte riktigt längre utan måste omprövas. Detta gäller i stor utsträckning också public service, kanske mer än många andra sektorer. Public service påverkas av digitaliseringen.

Det är därför en grannlaga och svår uppgift som den public serviceutredning som nu arbetar med att sätta ramarna för framtidens public service har fått. Det handlar om att navigera rätt inför en okänd framtid. Teknik som vi inte känner till kommer att styra och påverka public services möjligheter i framtiden.

Jag kommer inte i dag att gå in på de delar där utredningen för närvarande brottas med frågeställningar utan fokusera på den del där utredningen redan har satt punkt. I höstas levererade utredningen nämligen sitt första förslag; det gäller hur framtidens public service ska finansieras.

Utredningen föreslår i korthet att tv-licensen från den 1 januari 2019 ska avskaffas och ersättas med en avgift som tas in via skattsedeln men betalas ut till programbolagen helt vid sidan av statsbudgeten. På det sättet skapar vi en långsiktigt hållbar ekonomisk lösning, till skillnad från dagens finansiella modell, som faktiskt inte fungerar längre. Allt färre hushåll väljer att ha tv, och vi kan inte ha en situation där färre och färre ska betala mer och mer för att vi ska kunna upprätthålla public service som vi känner det i dag.

Detta är inte bara en finansieringsmodell som är långsiktigt hållbar ekonomiskt, utan det förslag som utredningen har lagt fram stärker också public services oberoende gentemot riksdag och regering. Jag skulle tro att många i dag överskattar public services oberoende gentemot riksdagen. Vi kan bara konstatera att vi vid tre tillfällen under denna mandatperiod har behövt gå in och höja tv-licensen, helt enkelt därför att färre och färre hushåll har tv. För att kompensera för detta har tv-licensen behövt höjas. Vad hade hänt om inte en riksdagsmajoritet hade varit beredd att ta de besluten?

Utredningen föreslår nu att oberoendet kan stärkas på fyra sätt. Det första handlar om att det byggs in en indexering i själva modellen så att riksdagen framöver inte över huvud taget behöver fatta beslut om att höja avgiftens nivå.

För det andra föreslår utredningen att tilldelningen till programbolagen kopplas till åttaåriga sändningstillstånd, vilket gör att programbolagen får väldigt långa planeringshorisonter även ur ett ekonomiskt och finansiellt perspektiv.

För det tredje föreslås dessa åttaåriga perioder förläggas så att de inleds i januari under ett valår, i stället för i januari efter ett val. På det sättet minskar en tillträdande regerings möjlighet att snabbt förändra villkoren för public service.

För det fjärde, och inte minst viktigt, föreslås att inga sittande riksdagsledamöter ska kunna ingå i programbolagens eller förvaltningsstiftelsens styrelser. Det är ett förslag som är långsiktigt ekonomiskt hållbart och som stärker programbolagens oberoende men som också är mer solidariskt än dagens finansieringssystem.

I dag betalar ett ensamhushåll med låg inkomst precis samma avgift som ett hushåll med flera höginkomsttagare. Genom att koppla avgiften till den taxerbara inkomsten och rikta den till individer i stället för hushåll halverar vi ensamhushållets avgift. Avgiften blir väsentligt lägre för den som har en mycket låg inkomst, och den som inte har någon taxerbar inkomst över huvud taget får ingen avgift alls.

Tillbaka till oberoendefrågorna och till dagens motionsbetänkande. Vi har i utskottet hanterat många motioner som handlat om just finansieringsfrågan. Samtliga dessa motioner kan förstås avslås eftersom det nu finns ett utredningsförslag som har remitterats och som regeringen arbetar vidare med. Planen är att kunna lägga fram en proposition i maj.

Men vid sidan av de motionerna finns det också ett antal motioner som starkt utmanar oberoendet. Motionärerna vill i dessa förslag att riksdagen ska ta över det som rimligtvis är programbolagens publicistiska beslut.

Vi har en motion från Sverigedemokraterna som handlar om att riksdagen skulle sätta upp ett regelverk som säger att minst 50 procent av den musik som spelas ska vara svensk. Det skulle vara ett dråpslag mot P2 och den konstmusik som spelas i den kanalen.

En annan av Sverigedemokraternas motioner handlar om att P3 ska riktas till en äldre publik genom att program av typen *Skivor till kaffet* och *Skivor från Vetlanda* återinförs i tablån. Vart ska den yngre lyssnarkretsen då ta vägen?

Man kan tycka att detta i grunden är harmlösa motioner. Men de sätter fingret på en oerhört allvarlig fråga, nämligen att riksdagen inte ska gå in och fatta de publicistiska besluten om public service.

Public service har en viktig uppgift: att granska riksdag och regering. Det får inte finnas minsta misstanke om att programbolagen inte fullföljer den uppgiften av rädsla för att en regering eller vissa partier då kommer med politiska beslut som går tvärtemot hur public service vill bedriva verksamheten.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på Sverigedemokraternas reservation.

Anf. 86 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Herr talman! Det är alltid lika spännande att höra Niclas Malmberg i debatterna om public service. Nu tar han återigen upp enskilda motioner. Som Niclas Malmberg vet har man som enskild riksdagsledamot möjlighet att driva frågor i riksdagen via det som kallas enskilda motioner. Det behöver inte vara kopplat till partipolitik, och det är det inte heller i de exempel som Niclas Malmberg tar upp i sitt anförande.

Jag ställer mig frågan: Varför är det bara oss sverigedemokrater som Niclas Malmberg hackar på när det gäller enskilda motioner om public services styrning och så vidare? Vi har till exempel enskilda motioner från två moderater, där motionärerna anför att regeringen bör påbörja en översyn av hela public service. En annan moderat säger att public services ekonomi bör ses över med målet att halvera kostnaden. Varför tar inte Niclas Malmberg upp detta i sitt anförande?

Vi har också en centerpartist som vill sälja ut public service-bolagen helt. Varför tar inte Niclas Malmberg upp dessa exempel i sitt anförande?

Anf. 87 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Angelika Bengtsson! Det enkla svaret är att jag inte tar upp de exemplen eftersom det inte finns några debattörer från de partierna på plats här i kammaren. Jag debatterar inte om det inte finns någon som kan besvara mina frågor. Sverigedemokraterna är det enda oppositionsparti som finns närvarande för denna debatt, och därför riktar jag mig helt och hållet till er.

Jag hade för bara någon vecka sedan en debatt med en av motionärerna, som har lagt fram just motionerna om att införa språkrav för public service och om hur P3 ska förändra sin verksamhet. Den motionären antydde inte på något sätt att det rörde sig om en motion som han stod bakom som enskild motionär. I stället lät han påskina att hela partiet stod bakom den.

Jag har en tydlig bild av att Sverigedemokraterna försöker både äta kakan och ha den kvar. Man lägger fram aggressiva motioner som vissa sverigedemokrater går ut och torgför och pratar om, och sedan är man lite mer hovsam i sin presentation här i kulturutskottet och uttrycker en annan linje.

Men låt oss diskutera den reservation som Sverigedemokraterna har lagt fram. Den är extremt märklig i sig. Vi har en utredning som arbetar med just den fråga som Sverigedemokraterna väcker i reservationen.

Om en utredning redan arbetar med en fråga kan ju inte riksdagen gå in och ge regeringen ett tillkännagivande om att starta ett arbete med frågan. Man påskyndar ju inte arbetet på något sätt.

Vad jag är övertygad om att Sverigedemokraterna här försöker göra är att klistra en reservation på det här ärendet för att visa att Sverigedemokraterna har en bild av public service som skiljer sig från övriga partier. Man vill ha en reservation trots att reservationens innehåll är fullständigt meningslöst.

Anf. 88 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik:

Herr talman! Frågorna som tas upp i vår reservation har vi försökt driva redan innan utredningen påbörjades. Försök inte komma med något annat! Jag tror att Niclas Malmberg vet att så är fallet. Vi har länge drivit på detta i den här kammaren. Det är bara att kolla i gamla protokoll om minnet sviker.

Återigen: Det handlar om en enskild motion. Det har ingenting med partiet att göra. Det är ingenting som jag, Aron och våra arbetande suppleanter i kulturutskottet driver. Vi har inte ens yrkat bifall till de motionerna. Vi kommer inte heller att göra det, för det är inte partiets politik.

Partiets politik är den vi yrkar bifall till. Det är den vi anför i talarstolen, ingenting annat. Om Niclas Malmberg har läst vår utgiftsområdesmotion och vår budget hade han vetat om detta. Frågan är: Har han läst vår partipolitik, eller läser han bara de enskilda motioner som läggs i den här kammaren?

Anf. 89 NICLAS MALMBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag har läst samtliga Sverigedemokraternas motioner om public service. Ja, ni har drivit på i den fråga där ni reserverar er, men ni har ju fått som ni vill! Regeringen utreder nu den frågan bland övriga frågor. Den utredning som regeringen har tillsatt tittar även på de här frågorna. Om den politik man har drivit har lett till ett önskat resultat är det ju fullständigt meningslöst att reservera sig. Det måste finnas ett annat syfte med att Sverigedemokraterna reserverar sig.

Syftet är naturligtvis det som Angelika Bengtsson inledde med. Hon sa att det finns två argument för att inte gå fram med reservation här: Det ena kunde vara att man respekterar en utredning, och det andra är att man vill visa att man har en annan inställning när det gäller public service än övriga partier. Det Angelika Bengtsson och sverigedemokraterna i kulturutskottet nu gör är att reservera sig för att visa att man minsann har en annan inställning än övriga partier i public service-frågan.

Då är frågan: Vad är det då för annan inställning som Sverigedemokraterna har? Vi har sett de enskilda motionerna, men vi hör också Angelika Bengtsson tala om att hon har tagit illa vid sig när det är felaktigheter som har förts fram i public service och att hon vill ha en annan typ av reglering.

Samtidigt vet vi hur utvecklingen har sett ut i andra europeiska länder där partier som har ungefär samma ideologiska överbyggnad som Sverigedemokraterna sitter i regering, till exempel i Polen och i Ungern. Där har regeringarna klivit in och tagit makten över vad som över huvud taget får finnas i public service. Det är en utveckling som förskräcker och som vi inte är immuna mot i Sverige. Därför är det oerhört viktigt att vi demokratiska partier fortsätter verka för ett oberoende public service.

Anf. 90 ARON EMILSSON (SD):

Herr talman! ”Stockholm Motala, Stockholm Motala.” Det är närmast bevingade inledningsord från radions svunna tider.

I en tid då medielandskapet rusar mot nya trender och tendenser och den så kallade digitala revolutionen tagit världen med storm finns det anledning, särskilt ett valår som detta, att göra några viktiga tillbakablickar och framtidsutblickar och fästa några brännande politiska mediefrågor på vår anslagstavla.

Inledningsvis vill jag yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation avseende sändningstillstånd, som min kollega Angelika Bengtsson lagt ut texten om.

Vi debatterar i dag radio och tv. Vad innebär detta år 2018? Radio och tv är förvisso fortfarande fundamentala mediala plattformar och kommunikationskanaler, men det är under press och minskande till förmån för sociala medier, Youtube-kanaler och internetbaserade nyhetssajter i den digitala revolutionens kölvatten. Medielandskapet är i omdaning, och vi beslutsfattare måste vara medvetna och kloka i hur vi bemöter det.

Vår viktigaste uppgift är att skapa förutsättningar för ett mångfasetterat medieutbud och en infrastruktur och att erbjuda verktyg för källkritik tidigt, till exempel i skolåldern. En annan uppgift att sjosätta sådana sändningstillstånd och granskningsfunktioner som har folkets förtroende samtidigt som det garanterar mediernas frihet och kvalitet.

Å ena sidan har informationsflödet demokratiserats genom sociala medier. Allt fler kan bidra till det gemensamma samtalet. Å andra sidan möjliggör den nya tekniken att propaganda och enkelriktade nyheter kan pumpas ut och få fäste utan att man reflekterar över innebörden. Detta sker från höger till vänster, från public service till alternativa medier, oavsett kulör. Där någon aktör har en styrka och en viss syn på värdering av information och dess förmedling har någon annan aktör en svaghet men någon annan styrka när det gäller att spegla andra perspektiv, andra vinklar eller en annan nyhetsvärdering. Mediemångfalden demokratiserar det offentliga samtalet.

Herr talman! Jag tror att det finns en längtan. Det är en längtan efter saktighet i medierna – opartiskhet, stärkt källkritik, inte bara hos skolelever utan också vid redaktioner och allmänheten. Det är en längtan efter att slå hål på filterbubblor och falska nyheter och att över lag stärka bildningen och bildningsidealet.

Vad innebär det då att bedriva radio och tv i allmänhetens tjänst? Innebörden av public service-begreppet formulerades av den förste BBC-chefen, John Reith, som pekade på att BBC inte enbart skulle ägna sig åt underhållning utan också utbilda och informera lyssnarna.

Att vara i allmänhetens tjänst och uppleva ihållande kritik måste, som flera tidigare talare har varit inne på i dag, leda till självrannsakan och

självkritik. Att ta intryck av hur public service-kanaler i våra grannländer arbetar, att bredda politisk rapportering och debatt med perspektiv etablerade bland allmänheten liksom att aktivt och integrerat arbeta med programetik och oberoende för att undvika polarisering och politisk ensidighet är några verktyg som ligger nära till hands. Ja, det är angeläget att identifiera kritiken för att dels stå i allmänhetens tjänst, dels försvara en i grunden och i allt väsentligt god idé och institution, som public service är.

Herr talman! Stundtals är tonläget högt när det gäller hur vi beslutsfattare kan och ska diskutera radio och tv i allmänhetens tjänst – public service – vilket vi alla här är överens om att vi samtidigt ska hålla armlängds avstånd ifrån. Sketchen ”Pitt” i *Gula hund* från 1966 med Tage Danielsson, Birgitta Andersson och Gösta Ekman skapade sådan debatt att den till och med diskuterades här i kammaren, där revyn i stället fick namnet *Fula hund*.

Nu för tiden kretsar debatten sällan kring den typen av redaktionella urval, men då public services utbud är en så stor del av det offentliga samtalet, när så många svenska medborgare och diskuteras bland gemene man är det inte orimligt att styrdokument och kontrollorgan diskuteras på den främsta arenan för medborgarnas talan i det offentliga rummet, nämligen Sveriges riksdags kammare.

Vi kan, ska och behöver debattera, utvärdera och analysera radio och tv i allmänhetens tjänst, inte minst då det görs av vår uppdragsgivare, Sveriges folk. Vi ska också akta oss för att skapa A-, B-, C- och D-lag bland dagens medier. Naturligtvis ska hederligt och högkvalitativt journalistiskt arbete stödjas, vilket medborgarna ska kunna lita på, särskilt i mediernas granskning av makten. Sant och falskt är fundamentalt att redovisa, liksom i den fria och oberoende forskningen. Lika fundamentalt är det att överallt slå vakt om källkritik och stävja falska nyheter, oavsett politisk kulör.

Det väsentliga är att detta inte får uppfattas som att äldre, etablerade medier i en konstant utveckling medvetet bekämpar unga och växande mediekkanaler. Låt oss alla ta med oss detta under detta viktiga valår.

I detta anförande instämde Sara-Lena Bjälkö och Crister Spets (båda SD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 15.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.39 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

TU7 Några frågor om alkohol

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 1 (V)

Votering:

259 för utskottet

18 för res. 1

8 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 67 M, 39 SD, 15 MP, 17 C, 15 L, 13 KD, 4 -

För res. 1: 1 S, 17 V

Avstod: 5 S, 3 MP

Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 6 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

Kenneth G Forslund (S) samt Agneta Börjesson, Maria Ferm och Elisabet Knutsson (alla MP) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 2 (S, MP)

Votering:

155 för utskottet

114 för res. 2

17 avstod

63 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 67 M, 39 SD, 17 C, 15 L, 13 KD, 3 -

För res. 2: 94 S, 19 MP, 1 -

Avstod: 17 V

Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

KU19 Ökad insyn i partiets finansiering

Punkt 2 (En bredare utvärdering)

1. utskottet
2. res. 1 (SD)

Votering:

243 för utskottet

42 för res. 1

1 avstod

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 66 M, 19 MP, 17 C, 17 V, 15 L, 13 KD, 1 -
För res. 1: 1 M, 39 SD, 2 -
Avstod: 1 -
Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

Punkt 4 (Förbud mot partistöd från arbetsmarknadens parter)

1. utskottet

2. res. 3 (SD)

Votering:

244 för utskottet

42 för res. 3

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 67 M, 19 MP, 17 C, 17 V, 15 L, 13 KD, 1 -
För res. 3: 39 SD, 3 -
Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

Punkt 5 (Partistöd från arbetsmarknadens parter och medlemmars samtycke)

1. utskottet

2. res. 4 (M, C, KD)

Votering:

146 för utskottet

139 för res. 4

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 19 MP, 17 V, 15 L, 1 -
För res. 4: 67 M, 39 SD, 17 C, 13 KD, 3 -
Frånvarande: 19 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

Punkt 6 (Lotteriverksamhet som bedrivs av partier och information till enskilda)

1. utskottet

2. res. 5 (M, C, L, KD)

Votering:

132 för utskottet

154 för res. 5

63 frånvarande

Kammaren biföll reservation 5.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 19 MP, 17 V, 1 -
För res. 5: 67 M, 39 SD, 17 C, 15 L, 13 KD, 3 -
Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU35 Valfrågor

Punkt 2 (Rösträttsålder)

1. utskottet

2. res. 1 (C, V)

Votering:

252 för utskottet

34 för res. 1

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 67 M, 39 SD, 19 MP, 15 L, 13 KD, 4 -

För res. 1: 17 C, 17 V

Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

Punkt 6 (Rösträtt och valbarhet)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

243 för utskottet

43 för res. 2

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 66 M, 19 MP, 17 C, 17 V, 15 L, 13 KD, 1 -

För res. 2: 1 M, 39 SD, 3 -

Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU7 Tystnadsplikt i riksdagen

Punkt 1 (Lag om ändring i riksdagsordningen)

I betänkandet föreslogs ändringar i huvudbestämmelser i riksdagsordningen. Utskottet hade föreslagit att ändringarna skulle beslutas enligt 8 kap. 17 § första stycket andra meningen regeringsformen.

Enligt denna bestämmelse kan riksdagen anta bestämmelser i riksdagsordningen genom endast ett beslut, om *minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter* röstar för beslutet.

Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.

Votering:

284 för bifall

2 för avslag

63 frånvarande

Andre vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja, och kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 95 S, 67 M, 39 SD, 19 MP, 17 C, 17 V, 15 L, 13 KD, 2 -

För avslag: 2 -

Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

KU29 Trossamfund och begravningsfrågor

Punkt 1 (Svenska kyrkans ställning)

1. utskottet
2. res. 1 (L)

Votering:

268 för utskottet
15 för res. 1
66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag. Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 65 M, 39 SD, 19 MP, 17 C, 17 V, 13 KD, 4 -

För res. 1: 15 L

Frånvarande: 19 S, 18 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

Boriana Åberg (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 2 (Storleken på kyrkoavgiften)

1. utskottet
2. res. 2 (M, KD)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 5 (Beslutanderätt i frågor om församlingstillhörighet)

1. utskottet
2. res. 3 (M, C, V, L, KD)

Votering:

157 för utskottet
129 för res. 3
63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 39 SD, 19 MP, 4 -

För res. 3: 67 M, 17 C, 17 V, 15 L, 13 KD

Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU31 Massmediefrågor

Punkt 1 (Regional nyhetsbevakning)

1. utskottet
2. res. 1 (C)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Prot. 2017/18:68
7 februari

Punkt 3 (Evenemangslista)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)

Votering:

244 för utskottet

41 för res. 2

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 67 M, 19 MP, 17 C, 17 V, 15 L, 13 KD, 1 -

För res. 2: 39 SD, 2 -

Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 3 -

Punkt 4 (Granskningsnämnden för radio och tv)

1. utskottet
2. res. 3 (SD)

Votering:

244 för utskottet

42 för res. 3

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 67 M, 19 MP, 17 C, 17 V, 15 L, 13 KD, 1 -

För res. 3: 39 SD, 3 -

Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU9 Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv

Punkt 2 (Prao och arbetsmiljöregler)

1. utskottet
2. res. 2 (M, C, L, KD)

Votering:

173 för utskottet

113 för res. 2

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 39 SD, 19 MP, 17 V, 3 -

För res. 2: 67 M, 17 C, 15 L, 13 KD, 1 -

Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU10 Uppehålls- och arbetstillstånd för företagsintern förflyttning – genomförande av ICT-direktivet

Prot. 2017/18:68
7 februari

Punkt 1 (Lagförslagen)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

244 för utskottet

42 för res. 1

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 67 M, 19 MP, 17 C, 17 V, 15 L, 13 KD, 1 -

För res. 1: 39 SD, 3 -

Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

Punkt 2 (Övrigt om uppehålls- och arbetstillstånd för företagsintern förflyttning)

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

244 för utskottet

42 för res. 2

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 67 M, 19 MP, 17 C, 17 V, 15 L, 13 KD, 1 -

För res. 2: 39 SD, 3 -

Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

SfU11 Riksrevisionens rapport om pensionssystemets årsredovisning

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU13 Riksrevisionens rapport om bostadsbidraget

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Skyndsam översyn av bostadsbidraget för att nå ekonomiskt ut-satta grupper m.m.)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

245 för utskottet

41 för res.

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 67 M, 19 MP, 17 C, 17 V, 15 L, 13 KD, 2 -

För res.: 39 SD, 2 -

Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

SfU14 Riksrevisionens rapport om kommunersättningar för migration och integration

1. utskottet

2. res. (C)

Votering:

226 för utskottet

17 för res.

41 avstod

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 67 M, 1 SD, 19 MP, 17 V, 13 L, 13 KD, 1 -

För res.: 17 C

Avstod: 38 SD, 3 -

Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 5 MP, 5 C, 4 V, 6 L, 3 KD, 2 -

KrU4 Radio och tv i allmänhetens tjänst

Punkt 2 (Sändningstillstånd för Sveriges Radio AB och Sveriges Television AB)

1. utskottet

2. res. (SD)

Votering:

243 för utskottet

40 för res.

2 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 67 M, 18 MP, 17 C, 17 V, 15 L, 13 KD, 1 -

För res.: 39 SD, 1 -

Avstod: 2 -

Frånvarande: 18 S, 16 M, 6 SD, 6 MP, 5 C, 4 V, 4 L, 3 KD, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 16 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 6 februari

2017/18:720 Skolors lokalkostnader

av *Maria Stockhaus* (M)

till utbildningsminister *Gustav Fridolin* (MP)

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 6 februari

2017/18:647 Ett nationellt digitalt system för bygglov

av *Thomas Strand* (S)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

den 7 februari

2017/18:661 Olyckor med EU-trailrar

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

2017/18:664 Omlokaliseringen av Sidas verksamhet

av *Sofia Damm* (KD)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2017/18:668 Brandskydd i äldreboenden

av *Caroline Szyber* (KD)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2017/18:671 Finansieringen av Unrwa

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2017/18:674 Satsning på bistånd

av *Sofia Arkelsten* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2017/18:683 Svartlistningen av Palestinagrupperna

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2017/18:693 Gränshinder i Norden som rör a-kassan

av *Rikard Larsson* (S)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 16.14.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till och med § 7 anf. 38 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 80 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 13.39 och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 3 Några frågor om alkoholås	1
Trafikutskottets betänkande 2017/18:TU7	1
Anf. 1 JOHAN ANDERSSON (S).....	1
Anf. 2 EMMA WALLRUP (V)	2
Anf. 3 STEN BERGHEDEN (M)	2
Anf. 4 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	3
Anf. 5 STEN BERGHEDEN (M) replik	4
Anf. 6 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	4
Anf. 7 STEN BERGHEDEN (M) replik	5
Anf. 8 NINA LUNDSTRÖM (L).....	5
Anf. 9 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	7
Anf. 10 NINA LUNDSTRÖM (L) replik	7
Anf. 11 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	7
Anf. 12 NINA LUNDSTRÖM (L) replik	8
Anf. 13 ROBERT HALEF (KD).....	8
Anf. 14 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	10
Anf. 15 ROBERT HALEF (KD) replik	10
Anf. 16 JOHAN ANDERSSON (S) replik.....	11
Anf. 17 ROBERT HALEF (KD) replik	11
(Beslut fattades under § 15.)	11
§ 4 Ökad insyn i partiets finansiering	11
Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU19	11
Anf. 18 EWA THALÉN FINNÉ (M).....	11
Anf. 19 OLLE FELTEN (SD).....	13
Anf. 20 PER-INGVAR JOHNSSON (C).....	16
Anf. 21 TINA ACKETOFT (L)	17
Anf. 22 TUVE SKÅNBERG (KD)	18
Anf. 23 HANS EKSTRÖM (S).....	19
Anf. 24 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	20
Anf. 25 HANS EKSTRÖM (S) replik.....	21
Anf. 26 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	21
Anf. 27 HANS EKSTRÖM (S) replik.....	21
Anf. 28 AGNETA BÖRJESSON (MP)	22
Anf. 29 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	23
(Beslut fattades under § 15.)	24
§ 5 Valfrågor	24
Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU35	24
Anf. 30 FREDRIK ERIKSSON (SD)	24
Anf. 31 PER-INGVAR JOHNSSON (C).....	25
Anf. 32 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	26
Anf. 33 HANS EKSTRÖM (S).....	26
Anf. 34 IDA DROUGGE (M).....	26
Anf. 35 TUVE SKÅNBERG (KD)	27
(Beslut fattades under § 15.)	28
§ 6 Tystnadsplikt i riksdagen.....	28

Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU7	28	Prot. 2017/18:68
Anf. 36 TUVE SKÅNBERG (KD)	28	7 februari
(Beslut fattades under § 15.).....	29	-----
§ 7 Trossamfund och begravningsfrågor	29	
Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU29	29	
Anf. 37 DAG KLACKENBERG (M)	29	
Anf. 38 PER-INGVAR JOHNSON (C)	30	
Anf. 39 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	30	
Anf. 40 TINA ACKETOFT (L)	30	
Anf. 41 TUVE SKÅNBERG (KD)	31	
Anf. 42 JONAS GUNNARSSON (S)	32	
Anf. 43 AGNETA BÖRJESSON (MP).....	33	
(Beslut fattades under § 15.).....	33	
§ 8 Massmediefrågor	33	
Konstitutionsutskottets betänkande 2017/18:KU31	33	
Anf. 44 JONAS MILLARD (SD).....	33	
Anf. 45 PER-INGVAR JOHNSON (C)	35	
Anf. 46 BERIT HÖGMAN (S).....	35	
Anf. 47 NICLAS MALMBERG (MP)	37	
Anf. 48 TINA ACKETOFT (L)	38	
Anf. 49 TUVE SKÅNBERG (KD)	39	
(Beslut fattades under § 15.).....	40	
§ 9 Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv	40	
Utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU9	40	
Anf. 50 IDA DROUGGE (M)	40	
Anf. 51 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S)	41	
Anf. 52 IDA DROUGGE (M) replik.....	43	
Anf. 53 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S)		
replik.....	44	
Anf. 54 IDA DROUGGE (M) replik.....	44	
Anf. 55 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S)		
replik.....	45	
Anf. 56 ROBERT STENKVIST (SD).....	45	
Anf. 57 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S)		
replik.....	46	
Anf. 58 ROBERT STENKVIST (SD) replik.....	46	
Anf. 59 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S)		
replik.....	46	
Anf. 60 ROBERT STENKVIST (SD) replik.....	46	
(Beslut fattades under § 15.).....	47	
§ 10 Upphålls- och arbetstillstånd för företagsintern		
förflyttning – genomförande av ICT-direktivet	47	
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU10	47	
Anf. 61 PAULA BIELER (SD)	47	
Anf. 62 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S).....	49	
Anf. 63 PAULA BIELER (SD) replik.....	49	
Anf. 64 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	50	
Anf. 65 PAULA BIELER (SD) replik.....	50	
Anf. 66 FREDRIK LUNDH SAMMELI (S) replik	51	
Anf. 67 MARIA ABRAHAMSSON (M).....	51	

Anf. 68 PAULA BIELER (SD) replik	52
Anf. 69 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	52
Anf. 70 PAULA BIELER (SD) replik	52
Anf. 71 MARIA ABRAHAMSSON (M) replik	53
(Beslut fattades under § 15.)	53
§ 11 Riksrevisionens rapport om pensionssystemets	
årsredovisning	53
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU11	53
(Beslut fattades under § 15.)	53
§ 12 Riksrevisionens rapport om bostadsbidraget	53
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU13	53
Anf. 72 JULIA KRONLID (SD).....	53
Anf. 73 TERESA CARVALHO (S).....	55
Anf. 74 JULIA KRONLID (SD) replik.....	57
Anf. 75 TERESA CARVALHO (S) replik	57
Anf. 76 JULIA KRONLID (SD) replik.....	58
Anf. 77 TERESA CARVALHO (S) replik	58
Anf. 78 ARON MODIG (KD)	58
(Beslut fattades under § 15.)	59
§ 13 Riksrevisionens rapport om kommunersättningar för	
migration och integration	59
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU14	59
Anf. 79 CARINA OHLSSON (S)	59
Anf. 80 PAULA BIELER (SD).....	60
Anf. 81 FREDRIK CHRISTENSSON (C).....	61
(Beslut fattades under § 15.)	61
§ 14 Radio och tv i allmänhetens tjänst	61
Kulturutskottets betänkande 2017/18:KrU4	61
Anf. 82 ANGELIKA BENGTTSSON (SD).....	61
Anf. 83 OLOF LAVESSON (M)	63
Anf. 84 IDA KARKIAINEN (S).....	65
Anf. 85 NICLAS MALMBERG (MP).....	66
Anf. 86 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik.....	68
Anf. 87 NICLAS MALMBERG (MP) replik.....	68
Anf. 88 ANGELIKA BENGTTSSON (SD) replik.....	69
Anf. 89 NICLAS MALMBERG (MP) replik.....	69
Anf. 90 ARON EMILSSON (SD).....	70
(Beslut fattades under § 15.)	71
Ajournering	71
Återupptaget sammanträde	71
§ 15 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
sammanträde	72
TU7 Några frågor om alkolås.....	72
KU19 Ökad insyn i partiets finansiering.....	72
KU35 Valfrågor	74
KU7 Tystnadsplikt i riksdagen.....	74
KU29 Trossamfund och begravningsfrågor	75
KU31 Massmediefrågor	75
UbU9 Stärkt koppling mellan skola och arbetsliv.....	76

SfU10 Uppehålls- och arbetstillstånd för företagsintern förflyttning – genomförande av ICT-direktivet.....	77	Prot. 2017/18:68 7 februari -----
SfU11 Riksrevisionens rapport om pensionssystemets årsredovisning	77	
SfU13 Riksrevisionens rapport om bostadsbidraget.....	77	
SfU14 Riksrevisionens rapport om kommunersättningar för migration och integration.....	78	
KrU4 Radio och tv i allmänhetens tjänst.....	78	
§ 16 Anmälan om fråga för skriftligt svar	78	
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	79	
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 16.14.....	79	